

Editura Hoffman
– din colecția *Hoffman Clasic* –

Anul VII • nr. 1 (22) • Februarie 2018

oltart

revistă de cultură susținută de Consiliul Local și Primăria Slatina

OLTART

Cuprins

Redacția OLTART
Str. Acad. P. S. Aurelian nr. 44,
Slatina, județul Olt, cod poștal
230076, tel: 0723 638 840
e-mail:
voinescu.sandu@yahoo.com

Redactor-șef: **C. VOINESCU**
 Redactor-șef adj.: **Victor TIȚA**
 Secretar de redacție: **Cosmin BARCAN**
 Colegiul de redacție: **Paul ARETZU,**
Aurelian Titu DUMITRESCU, Felicia
FILIP, Dorin POPESCU, Cornel
NICULAE, Maria IONICĂ.

Tehnoredactare: **Hoffman Design**
 hoffmandesign@yahoo.com

Întreaga responsabilitate pentru
 conținutul articolelor aparține autorilor.
 Revista publică articole conținând doar
 contribuții originale, din diverse domenii
 ale culturii.

© OltArt, 2018

Toate drepturile rezervate. Nicio
 parte din această ediție nu poate fi
 copiată prin orice formă sau prin orice
 mijloace, electronic sau mecanic,
 incluzând fotocopierea, înregistrarea
 sau orice alt suport de stocare-redare,
 fără acordul scris al autorilor.

Revistă editată de **Asociația**
Culturală OltArt.

Proiect sponsorizat de **Consiliul**
Local și Primăria Slatina

Tiparul realizat la imprimeria editurii

Hoffman

www.EdituraHoffman.com

www.EdituraHoffman.ro

www.LibrariaHoffman.ro

Tel. 0740 984 910

ISSN 2285 – 598X

ISSN-L 2285 – 598X

- 3 *Editorial Slatina 650*
 C. Voinescu
- 5 *Eminesciana Eminescu,*
iubirea mea Aurel TINCA
- 7 *Interviu Regele*
 Simona DUMITRACHE de
 vorbă cu Paul ARETZU
- 9 *Critice Șase cărți* Caius Traian
 DRAGOMIR
- 12 *Un poem de...*
Liviu Ioan STOICIU
- 13 *Proză Copilăria ca un câmp*
de maci Geo GALETARU
- 17 *Calendar Ianuarie*
- 18 *Eminesciana Theodor*
Codreanu – Fragmente
despre Eminescu
 Teodor PRACSIU
- 21 *Paradigma Ideea ca po-etică*
literară. Contra-direcții Irina
 PERIANU
- 23 *Poezie Teodor LAURIAN*
- 26 *Critice A amesteca folositorul*
cu plăcutul Paul ARETZU
- 28 *Prolegomene Începuturi ale*
istoriografiei românești Irina
 TIȚA
- 33 *Revelațiile lecturii Tigri*
și fiere de viperă la Tomis
 Dorin POPESCU
- 36 *Poezie Ioan Corin CULCEA*
- 39 *Civica Diagnosticul*
scrimerului Ciprian
 CHIRVASIU

- 40 *Soresciana* **Însemnări și creații. 1953–1954** Maria IONICĂ
- 43 *Calendar Februarie*
- 44 *Eseu Când Dumnezeu va veni pe pământ* Cornel NICULAE
- 46 *Poezie* **Lucian Victor BOTA**
- 49 *Cuvinte din bătrâni* **Arta tiparului sub Vlădica Antim Ivireanul**
Florin EPURE
- 52 *File de istorie literară* **Eugen TODORAN** – Iulian NEGRILĂ;
Ovidiu BÎRLEA – Silviu GONGONEA
- 55 *Vitralii* **Amorul la greci** Dan Eugen DUMITRESCU
- 60 *Un poem de...* **Virgil DUMITRESCU**
- 61 *Proză* **Îngerul păzitor** Romeo Ioan ROȘIIANU
- 67 *Etnografica* **Obiceiuri tradiționale de iarnă în Olt**
Claudia BALAȘ
- 70 *Poezie* **Liuța SCARLAT**
- 73 *Historia* **Titlurile, premiile și distincțiile lui Nicolae Iorga (II)**
Doru DINA
- 78 *Contrapunct* **Între aventură și certitudine. Barocul** Silviu GORJAN
- 81 *Calendar* **Martie**
- 82 *Poezie* **George STĂNCIULESCU**
- 85 *Arhitectura* **Arhitecți cu scaun la cap** Dan FIROIU
- 92 *Paradigma* **Dialogul Eului cu Sinele** Nicolae ROTARU
- 96 *Universală* **Georg Trackl** Mihai MARIAN
- 98 *Asterisc* **Un episod rocambolesc în istoria liberalismului românesc**
Ioan POTOLEA
- 101 *Simeze* **Consubstanțialitate** Cristina Bacicu-BOTEZ
- 103 *Centenarul Unirii* **Intrarea României în Primul Război Mondial**
Oana GLASU și Doru DINA
- 107 *Jurnal* **Amintiri de astă-vară** Mariana CORNEA
- 111 *Poezie* **Nicolae VĂLĂREANU-SÂRBU**
- 114 *Teatru* **Iar tu să nu le spui lor** Dumitru BĂLUȚĂ

SLATINA – 650

C. VOINESCU

Slatina își pierde vârsta în istorie și în unda închingată a străbunului Alutus.

Amintirile copilăriei sale sunt cioplite în silex și aruncate pe sub brazdele curgând o dată cu Oltul spre Dunărea etern călătoare.

Clocociovul și Strehareții deapănă și acum, domol, ca niște bunici la gura sobei, povestea triburilor de păstori poposite la umbra deasă a zăvoaielor ce dădeau, de pe mal, onorul învolburatului Olt, în vremea atât de îndepărtată a neoliticului alunecat spre amurg.

Peste Slatina timpul s-a scurs, epocă de epocă, fie în tipare de bronz, fie de fier. Bucăți materiale de timp au zăbovit până azi pe Valea Sopotului sau primprejur spre a depune, la nevoie, dreaptă mărturie că și pe aceste maluri de râu a răsărit și a dat în pârg istorie.

Vremurile dacice și-au revărsat la rându-le zbuciumul peste pământul ascunzând, întru neuitare și plină de evlavie știre, zapisuri, hronici și vârste.

Și i-a fost hărăzit de Dumnezeu lui Vodă-Vlaicu să lase nepierii hrisovul domnesc dat la 20 ianuarie 1368, care încrustează în istorie un nume purtat prin timp de urmași, când mai anevoie, când mai semeț, dar

niciodată pierdut pe drum sau smuls de potrivnice vifonițe.

De aceea zice, pe la 1653, Paul de Alep, că a trecut: „printr-un oraș de târg numit Slatina, și peste Olt, ce curge pe aproape, și care e trecut cu corăbii.”

Vechii oameni ai locului așază întru veșnicire și dumnezeiască speranță, iubire și credință, pietre la temeliiile unor lăcașuri ajunse până la noi, să lege timpul de timp, într-un urcuș brâncușian fără sfârșit.

Marele spătar Diicu Buicescu repune pe noi și trainice temelii, la 1645, Mănăstirea Clocociov, altminteri existând ca așezământ de rugă încă din secolul precedent. Iar lui îi stau alături, cu alte ctitorii, Ghenea velvistier sau Serafim, episcop de Buzău, împuterniciți de Domnul să înalțe Biserica Domnească și Mănăstirea Strehareț.

La Slatina, lumina s-a revărsat și în chip de slove, prin truda altor neosteniți oameni, într-o școală domnească, pe la 1741, într-alta, pe la 1763, ca apoi prin osârdia dumnealui Ionașcu Cupețu, în anii 1799-1800, să fie așezată, ca înainte-stătătoarea învățământului slătinean, școala pe al cărei frontispiciu va sta postum, întru

cinstită aducere aminte, numele ctitorului ei.

Și legendele și-au aruncat, la Slatina, aura în unda Oltului, nepieritorului, ca și în pădurile din preajmă pe unde or fi haiducit, spre o mai creștinească rânduială, Iancu Jianu, Panait Anghel din Vâlcele sau Ioniță Tunsu din Optași.

La Slatina, istoria este continuă, pentru că se crede parte neruptă din marea istorie a trecerii noastre prin timp. Dovadă că Tudor Vladimirescu și-a purtat crucea, în drumul său spre o

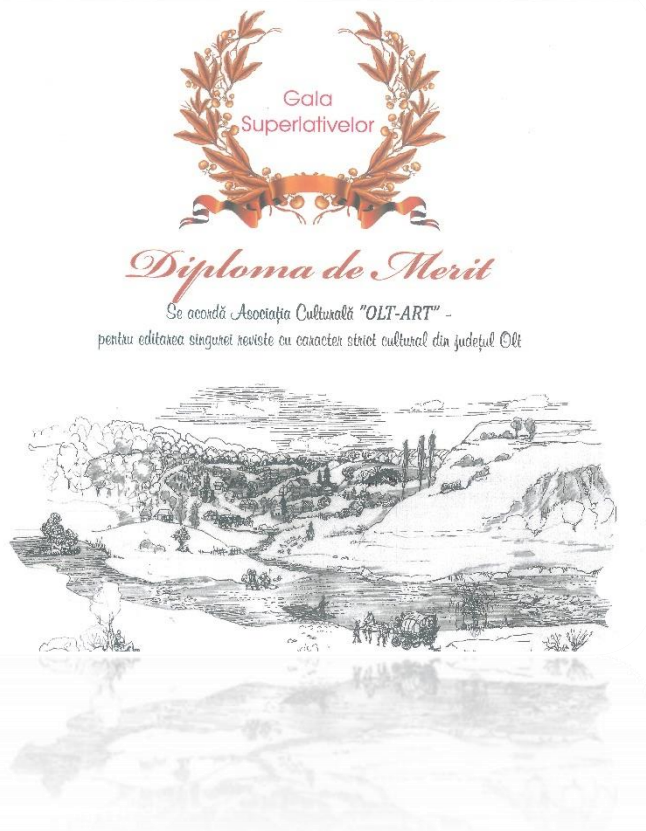
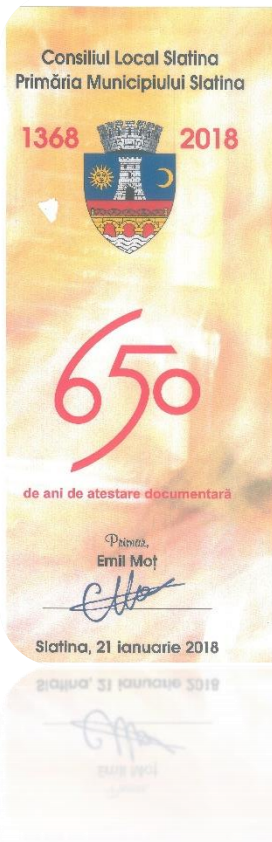
Golgotă de tot fanariotă, pe ulițele colbuite ale acestei așezări ce nu s-a sustras niciunui timp.

Nici celui de atunci, nici celui de acum și, cu siguranță, nici celui viitor.

La Slatina, soarele răsare în fiecare dimineată dinspre Marea cea Mare, copil jucăuș, și apune bătrân înțelept, după ce s-a scăldat o zi întreagă în Olt.

Orașul trăiește, indubitabil, sub semnul optimismului solar.

Altminteri n-ar fi.

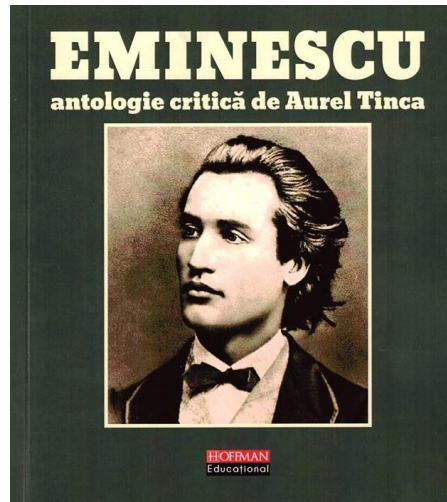

Eminesciana

Eminescu, iubirea mea

Aurel TINCA

Primiți, dragii mei, acest dar și, odată cu el, îndemnul de a vă apropia cu evlavie de zeul spiritualității noastre. Nu cu acea smerenie cu care ne apropiem de Dumnezeu, care, cu degetul său de foc, îți poruncește: „crede și nu cerceta!”, ci cu acea adorație care izvorăște tocmai din cunoaștere, din cercetare. Deschideți, iubii mei, larg porțile severe ale cunoașterii, ca să intre iubirea înflăcărată, acaparatoare și totală, pentru Eminescu. Prin iubire, apoi, cunoașterea va deveni și mai profundă, și mai cuprinzătoare. Eminescu se pricepe și cu inima și se iubește și cu mintea. Căci totul la El emană din dragoste: iubire pentru Adevăr, iubire pentru filozofie, știință și arte, iubire pentru limba, literatura și istoria poporului său, iubire de neam, de natură, de om. Iubirea este la Eminescu omniprezentă, omniscientă, omnipotentă. Asemenea alchimiștilor din Evul Mediu, care se străduiau să descopere piatra filosofală, cu ajutorul căreia să transforme plumbul în aur, dragostea lui Eminescu preface totul în aurul Poeziei, în armonie cerească, în imagine feerică și culoare de basm, în mireasmă de păduri ozonate de munte. Simți că Universul întreg este plin de

harfe, sufletul nostru este o harfă. Întreaga sa operă este o comoară de frumusețe și îți înalță sufletul pe aripile de azur ale fanteziei, făcându-te să uiți durerea, urâtenia și meschinăria vieții de toate zilele. Eminescu este un izvor nesecat de Adevăr și Frumusețe. Adevărul, Binele și Frumosul – această treime de o ființă și nedespărțită, la care se închină omul din antichitatea grecească și până astăzi – emană din fiecare cuvânt al marelui creator. Eminescu este un univers, etern și inepuizabil. Cercetătorii români și străini află noi și noi aspecte și fațete ale uriașei sale personalități. El este al nostru, al românilor, dar, în același timp, și al omenirii întregi. Este al nostru prin angajarea totală în destinul

poporului român; este al lumii întregi fiindcă vorbește oamenilor din toate timpurile și din toate colțurile pământului, pentru că omul dintotdeauna și de pretutindeni visează, iubește și suferă, își pune problema vieții și a morții, a destinului, a frumuseții și a setei de Ideal, a raportului dintre geniu și muritorii de rând. Dintele timpului nu are nicio putere asupra operei sale, căci ea are tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte – ca a lui Homer, a poezilor persani, a lui Dante, Shakespeare, Goethe, Baudelaire, Rilke – pentru orice om din lume, dar mai ales pentru cel care vorbește dulcea limbă românească. Descifrând și iubind trecutul nostru tragic, dar măreț, biciuind fără cruțare prezentul epigonic și meschin, scrutând viitorul, Eminescu este, pentru noi, o călăuză în istorie.

Toți l-au revendicat ca precursor. Toate curentele literare post-eminesciene, toate grupările politice ce i-au urmat l-au ales ca stindard. Arta poetică eminesciană este idealul lor estetic, concepția sa politică este baza ideologică pentru multe doctrine politice. Și-l revendică: postromanticii, semănătoriștii, simbolisții, chiar modernii. În politică îl consideră îndrumarul lor: conservatorii, țărăniștii, naționaliștii de toate nuanțele, chiar socialiștii. Aceasta este steaua polară a sufletului nostru, care ne călăuzește pe oceanul nemărginit și zbuciumat al vieții

noastre pline de patimi și de pătimiri. Stând cu ochii țintă la El, neamul nostru nu se va scufunda în hăul prostiei, al minciunii, răutății și materialismului, ci se va purifica și va renaște totdeauna ca pasărea Phoenix din propria sa cenușă. Idealul din „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie”, visat, la vârsta de numai 17 ani, de acest Ianus bifrons al culturii noastre, nu se poate atinge însă, procedând ca acel împărat din basmul lui Andersen, care credea că este îmbrăcat în veșminte de aur, când, de fapt, era gol pușcă. Numai aruncând o lumină puternică asupra tarelor noastre naționale, – și-avem destule! – și înfierându-le fără cruțare, așa cum făcea Eminescu, mai putem lupta pentru perfecționare morală și pentru respectul popoarelor civilizate, nu al celor care abia acum au coborât din pom și au ieșit din peșteri promiscue, leneșe, în stare larvară. Și trebuie să gravăm cu litere de foc în conștiința noastră cuvintele marelui poet și gânditor Eminescu: „Ceea ce-i neadevărat nu devine adevărat prin împrejurarea că-i național.”

Să spunem aurului aur și plumbului plumb, altfel ne auto-iluzionăm, mistificăm realitatea, îngropând, răsturnând și terfelind valorile, ruinând spiritul și spiritualitatea, înjosind, mutilând și paralizând sufletul, și atunci vom fi blestemați de „eternii noștri păzitori ai solului veșnic”, care ne veghează din Panteonul nostru național.

Interviu

Regele

Simona DUMITRACHE – de vorbă
cu Paul ARETZU

S-a stins regele României, Mihai I, plâns de toată lumea. A fost un monarh bun?

A avut o perioadă scurtă de domnie, apoi, un lung exil. Dar a fost un rege adevărat, exemplar, în toate situațiile prin care a trecut: rege copil, rege tânăr (detronat și revenit pe tron, după abdicarea tatălui său, Carol II), când a dat dovadă de foarte mult curaj și de prezență de spirit, rege fără de țară, rege cu inima plină de nădejde, după căderea comunismului, dar nerepus în drepturile uzurpate, rege mâhnit, retras, în cele din urmă, pentru a muri, departe de țară. Întotdeauna a rămas loial, demn, detașat de marasmul politic, echilibrat, un adevărat arbitru al rațiunii drepte, al bunului simț, al principiilor morale, al respectării drepturilor civice. Într-un fel, a fost un adevărat barometru al istoriei pe care a parcurs-o: cu timpuri cvasinormale, înainte de război, cu timpuri bulversate, în timpul războiului, cu timpuri anormale, în perioada comunistă și cu timpuri tulburi, în postcomunism. Fiind un reper constant, de la un capăt la altul al vieții, anomaliile din jur au devenit cu atât mai evidente.

Un rege cântărește cât poporul său. Regina Elisabeta a II-a are trăinicia englezilor. La fel, regele Juan Carlos este exponentul valoric al spaniolilor. Se pare că regele Mihai și-a depășit poporul. Greutatea lui morală a fost copleșitoare, augmentată de propriul destin. Când un popor își expulzează regele, se dezonoarează.

Să înțelegem că, după război, nu a mai existat demnitate în România?

Rezistența anticomunistă din munți a salvat reputația interbelică a țării. Cei care s-au opus importului de ideologie sovietică au fost martiri ai neamului. La fel, cei decimați, exterminați în pușcăriile noului regim. A mai existat o disidență discretă a unei mici părți a intelectualității. Teroarea impusă de Securitate și reprimirile au anihilat aproape orice opoziție. Republica de astăzi este, din punct de vedere legal, o impostură, menținută ilegal de beneficiarii vechiului regim și ai celui actual. Monarhia nu exclude nicidecum democrația, cum au lăsat să se acrediteze colportorii comuniști (republicani). Ba, dimpotrivă, monarhia dă noblețe democrației, corectează deficiențele acesteia. Fiecare dintre noi avem în propria ființă o amprentă regală.

În ce constă această marcă specială?

Avem imprimat în noi, în primul rând (ontologic), chipul lui Dumnezeu. Acesta este generativ de omenitate, rodind o esență morală, alta religioasă, alta culturală, cuprinzându-le precum semințele într-un fruct. Atributul regal, deși prezent în toți, funcționează mai mult ca un ideal. Dorim, în anumite momente, să atingem splendoarea regelui. Vezi, regele nu și-a pierdut distincția, nici în exil, atunci când a fost nevoit să-și câștige existența, muncind din greu.

Munca poate fi înjositoare?

Nicidecum. Nu vom recurge, totuși, la un proverb formal, uzat în comunism, *Munca îl înobilează pe om*. Însă, munca dă, realmente, un sens vieții și are o finalitate. Este o virtute, pe când lenea este, cu siguranță, un păcat. Nici în iad nu ar trebui admiși leneșii, fiindcă iadul se bazează pe o lucrare negativă. Munca de calitate dă mari satisfacții, îmbinând utilul cu esteticul. Nici arta nu se face cu mâinile în sân. Artistul este un neobosit căutător al formei celei mai potrivite pentru o idee. Un rege trândav se dezonoarează. El trebuie să susțină permanent responsabilitatea unui popor.

Ce a însemnat exilul pentru regele Mihai?

Din păcate, românii s-au aflat aproape toți în diferite forme de exil. Ar fi trebuit, din acest considerent, să fi fost solidari cu regele lor. Cel mai teribil exil a fost al celor arestați în perioada comunistă, din motive politice. Ei au fost izgoniți din dreptul la libertate, constrânși la îngrădirea comunicării și supuși unor moduri bestiale de maltratare. Să stai cincisprezece ani arestat, în condiții umilitoare, brutalizat, fără siguranța supraviețuirii, mi se pare de un dramatism insuportabil. Să ți se fure atâta timp din viață, pentru vina de a fi gândit! Recluziunea a desființat, în mod real, elita românească și condiția ei creativă. Numai credința, răbdarea, speranța i-au salvat miraculos pe cei îngropați de vii în închisori sau în stereotipiile ideologice. Exilaților din afara țării le-au fost sprijin moral aceleași virtuți. Fiecare și-a pierdut casa, rudele, prietenii, înstrăinându-se. Regele a pierdut o țară întregă. Noi, cei rămași în închisoarea granițelor, ne-am pierdut regele. Exilul interior a

funcționat pentru cei mai mulți români, rămași la cheremul regimului comunist autoritar. Să fii duplicitar, să ajungi să te cenzurezi singur, să te denaturezi a reprezentat un supliciu greu de îndurat.

Care a fost soarta regelui după '89?

România a încăput pe mâna unor prefăcuți, care au manipulat poporul, călcând peste cadavre. Au vrut să salveze regimul politic muribund, să dea *față umană* comunismului. Au și reușit, trădând astfel interesele țării. România a fost deviată de la drumul corect. Altădată, un conducător nedemn, cum s-a întâmplat după '89, era uitat, șters din inscripții, din cronici, statuile lui erau demolate, numele lui interzis. Regele a fost împiedicat să se întoarcă în țară de un impostor urcat în mod fraudulos pe locul său. Regele s-a aflat, astfel, față în față cu un șarlatan. Nu s-a pretat să-l ia în seamă. Situația amintește de personajele lui Mace-donski, emirul și călătorul pocit care folosește pentru atingerea scopului căi ocolite. Oricum, să nenorocești o țară pentru a salva o relicvă, o ideologie care a inflammat atâtea creiere, să pretinzi patentul unei *democrații originale*, să izgonești regele, o dată și încă o dată, va fi fost o neobrăzare iremisibilă. Regele însă și-a păstrat ținuta desăvârșită, până la capăt consecvent cu sine, discret, simplu, responsabil, devotat, prezent, deși alungat, marginalizat. Regele a avut clară percepția viitorului, pe când adversarii săi au rămas tributari numai trecutului nefast.

A fost iubit regele Mihai?

Ni s-a părut că îl iubim, atunci când se afla în exil, și-i auzeam numai vocea, la radio. Când a venit în țară, l-am iubit când nu mai era, când l-am pierdut.

Şase cărţi

Caius Traian DRAGOMIR

„Limbă, literatură, Stil”, „Noapte de Ianuarie”, „Cartea Singurătăţii”, „Egrete la Sol”, „Cartea Rememorării”, „Cirica” – volume publicate între 2007 şi 2016, eventual văzute în republicare – autor Aurelian Titu Dumitrescu.

Luând în consideraţie şase din cărţile unui scriitor bine cunoscut, ale unui prieten al conştiinţei tale şi al tuturor conştiinţelor ce încearcă a fi adevărate, ale unui scriitor bine cunoscut, ale unei personalităţi superior capabilă să te inspire, să îţi ofere acea substanţă intelectuală, spirituală, din care se ivesc gânduri alese, apte să devină gânduri rar prezente în spaţiul sau universul autenticităţii perfecte, în acel spaţiu al ideii integral structurate.

În lectura lor, a acestor cărţi citate prin titluri aici, mai sus, vei fi atras în alegeri şi ierarhii de valoare, te vei expune însă celui mai mare risc, acela al întâmplării. Aristotel a afirmat că trei sunt puterile care acţionează în lume – forţa fizică, puterea cunoaşterii şi întâmplarea, dar cea mai mare dintre toate este întâmplarea. Ar fi meritat să iau în consideraţie, să luăm în consideraţie, cincizeci şi patru de cărţi sau, cu siguranţă, progresiv aşteptând încă un timp, mult mai multe. Sunt însă, oricum, mulţumit că mi s-a întâmplat – şi, totodată, am dorit, am acceptat şi am încercat – să nu rămân indiferent sau refractar în raport cu o şansă prea mare spre a fi uşor de transformat în efectul demn al comunicării cu o creaţie strălucită, care, din acele zeci de volume, să îşi

transfere capacitatea de a inspira, într-o lume rămânând dincolo de mine, de acea dorinţă a mea, poate a tuturor, de a capta puterea şi chemarea sugestiilor unui spirit atrăgător şi total unic. Iată aici doar câteva dintre vibraţiile inspiratoare, sugestive, proiectate în lume ale unui poet, filosof şi istoric. O precizare o port în minte ca obligaţie de a fi exprimată cu deplină simplitate şi claritate, ca observaţie introductivă – deci un poet, definirea unei personalităţi ca fiind un poet, calificarea de a fi poet, asumarea liminară a calităţii de poet, altfel spus, denumirea elementară de poet înseamnă un singur lucru: un poet mare. Nu există poet minor, poet nesemnificativ, poet mic – doar ca poet

mare există poetul, restul nu are nici măcar o vagă apropiere de respectivul concept și de calitatea valorizatoare a acestuia. Într-un anumit sens, poet înseamnă încă mai mult decât „poet mare”, așa cum, după explicațiile filosofului Constantin Noica, simplul *te iubesc* înseamnă ceva cu totul mai înalt și mai puternic decât *te iubesc mult*.

Aurelian Titu Dumitrescu este poet, este un poet mai presus de orice altă calitate, distincție, caracterizare de valoare – Aurelian Titu Dumitrescu, dincolo de tot ceea ce mai poate fi, este poet. O literatură nu dă, istoric, mulți poeți, dar el, cel despre care vorbesc, este neîndoielnic poet – calificările suplimentare pot privi etnia, stilul, limbajul, dar sub nicio formă valoarea, în sensul de a-l marca printr-o încă mai înaltă apreciere. Dacă poet înseamnă poet mare, geniile care au dat lumii cu adevărat marile nume ale istoriei culturii sunt, într-adevăr, foarte mari, aceasta se produce prin extensia cantitativă, în spațiul lingvistic, cultural, al amplorii metafizice a expresiei, dar cel care va rămâne oricând poet nu are a fi decât tot un poet mare, prin valoarea sa expresivă, poetică.

De ce scriu, acum, despre Aurelian Titu Dumitrescu? Nu m-am referit în scris decât la câțiva dintre contemporanii noștri, iar, atunci când am făcut-o, a fost mai curând un act pur critic, condamnând – de două-trei ori – existențe care s-au situat, evident condamnat, de partea neadevărului și a voinței distructive, vinovat nimitoare. Reflectând acum la personalitatea lui Aurelian Titu Dumitrescu și transpunând într-un text preocuparea mea pentru distincția și valoarea creației sale, fac exact contrariul acelor câteva, puține, intervenții. Citind într-o dimineață devreme, repetând lectura începută oarecum sistematic a unora dintre volumele sale, ajungând la observațiile pe care le prezint acum,

m-am simțit îndemnat să îmi caut prietenul și să îi spun, la telefon, poate doar atât: „Aurelian, tu ești poet” – voiam să spun: „tu ești într-adevăr poet, tu ești chiar poet”. Nu mai vorbisem astfel nimănui, deși este sigur, știu bine, că suntem contemporanii și sufletește și admiratorii – apropiații, fiecare dintre noi care cât de cât citim – unui număr dacă nu mare, oricum semnificativ, de poeți, dar pulsiunea aceasta, voința de a face afirmația despre care vorbesc am simțit-o atunci, în acea dimineață cu poezia lui Titu. Dacă lucrurile au stat astfel, ca spontaneitate, de ce nu aș face acum, în scris, confesarea gândurilor mele, descinzând în cascadă din sentimentul acelei mărturisiri a mea, a unui cititor, adresată poetului căruia îi datorăm valul admirației mele.

*

Moarte
Noapte
Întuneric

Spațiul înseminat poetic face, evident, inspirația poeticului și a poetului. Am în față o poezie care relevă condiția universului înainte de facerea universului, înfățișarea lumii înainte de facerea lumii.

Cuvintele „moarte, noapte, întuneric” se repetă obsesiv în poezia prin care cel pe care l-am chemat lângă mine, l-am făcut parte a imaginii mele despre poezia majoră a lumii de astăzi, deci aceea care face un poet să fie poet, deci un poet dincolo de orice îndoială, poetul – ca poet mare. Nu am găsit în versurile și textele lui Aurelian Titu Dumitrescu, căutând apoi, nimic de natură să contrazică o caracterizare de acest gen a poetului, în calitatea sa de poet. Sufletul lui Aurelian Dumitrescu își află modelul ființării într-un spațiu anterior facerii lumii, anterior existenței, anterior spațiului. Oriunde, în textele, în versurile, în cuvintele sale se vede această transcendere, în spiritul său, a tuturor începuturilor. Caut aici să

relev niște aspecte ale poeziei lui și nu să demonstrez – nu demonstrez și nu voi încerca să demonstrez nimic pentru că acela care nu vede natura poeziei din poezie nu are nici de ce să ceară a i se face sacrificiul explicației.

Omul este – oricum – o ființă care oscilează între existență și inexistență; deriva extremă a acestei mișcări o asigură nașterea și moartea, dar vibrația despre care vorbesc este permanentă – simțim și nu simțim, înțelegem și nu înțelegem, spunem și nu spunem, suntem și nu suntem. Poezia, inerent, oscilează între existență și inexistență, dar un poet arată cum se stabilizează ființa și neființa în parcursul prin exprimare al actului poetic. Walt Whitman spune, în niște versuri celebre, nu rareori citate, din ale sale „Fire de iarbă” – iarba o formă de existență reprezentând ființa doar prin moartea petrecută la o scară largă: „noi nu convingem prin argumente sau prin fapte – noi convingem prin prezența noastră”. Aurelian Titu Dumitrescu pare să spună: noi nu convingem prin argumente abandonate și nici prin risipa existenței posibile – noi convingem prin absența noastră; o absență reală din lumea actuală a unei infinite sustrageri existențiale. Partea de existență a omului de azi nu este decât numele – se trăiește numai prin garanția numelor proprii. Poezia lui Aurelian Titu Dumitrescu utilizează adesea numele proprii, culese din larga sa comunicare, amicală și mai ales, și reală, ori, poate, uneori imaginară. Când cititorul nu se sprijină pe sonoritatea numelor proprii oferite de Aurelian face o mare greșală, nerealizând cât de mare este golul existenței sustrate simplelor convenții, uitând că distanța dintre existența integrală și inexistența integrală este minimă, jocul acestora având loc

într-un spațiu al translațiilor echivalente.

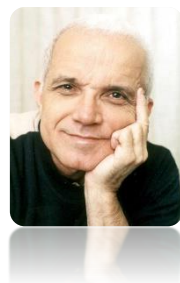
Aurelian Titu Dumitrescu așa cum valorizează absența existențială îndreptată spre noi de numele proprii, poate tocmai prin valoarea, pe care o aduc, referirile lui la real, semnificațiile ce ne provin prin nume, tot așa valorizează și fiecare cuvânt, căci în cuvinte, odată ce acestea participă la poezie, stă egal existența și inexistența – fiecare cuvânt, în consecință, aflat în poezie, sau desprins din aceasta, ar merita să se facă infinit comentat ori, asupra lui, să se așeze o tăcere perpetuă. Cuvântul nu se inseră în obiectiv, ci în emoțional, dar emoția afirmă enorm, prin poezia lui Aurelian, că lumea golului, a inexistenței, nu este mică: „Veste dai umbrirea,/ prin care spre o zână,/ din moarte-am fost pieriți.”

Când face filosofie, Aurelian Titu Dumitrescu ne convinge că filosofia când nu este poezie nu există, dar când este poezie este chiar poezie, așezată însă pe un suport al – să zicem – umbririi.

Aurelian Titu Dumitrescu, sunt convins, nu poate fi ocolit, de niciun cunoscător al limbii române, fără o mare pierdere. Împreună cu el aflăm că infinitul posibil, deschis reflecției, precedă până și facerea lumii. În dialogurile platonice – îndeosebi cele din partea mijlocie și apoi din cea înaintată a vieții filosofului – se demonstrează continuu, precum, de exemplu în „Teetet” că întregul existent este imposibil, dar aceste existent este. Atunci? Platon nu dă răspunsul pentru că el este unul singur și evident: realul este un dar al Zeului, al lui Dumnezeu – nimic din real nu poate fi regăsit exclusiv prin real. A aflat Aurelian Titu Dumitrescu acest adevăr? Presupun că da – întregul lui dar poetic pledează în favoarea sa.

Un poem de...

Liviu Ioan STOICIU

ÎN ACEASTĂ VIAȚĂ

Mă trezesc din somn în continuare, în fiecare zi, indispus,
gândesc negativ, îmi amintesc
numai de lucrurile rele, deplorabile, cât crezi că am să pot
să mai rezist? Ai să poți să mai rezisti, nu
scapi așa ușor, tu trebuie să
mori după mine și eu am de gând să trăiesc, ăhă, să mănânc
din pensie cât am muncit, scrie la carte... Cel
mai bine e de cei care nu-și bat
capul cu ei înșiși atât și se bucură că-i mai ține Cel de Sus
pe aici. Că-s o lumină veche. Consideră
și tu că ești în vizită
particulară în această viață pe planeta Pământ, țara
România, localitatea Agigea. Iar începi?

Stau pe malul mării și ascultă zgomotul pietricelelor
rostogolite de valuri pe plajă, lovite
unele de altele când cu violență, când lin: nu-ți spune
nimic profund nici acest zgomot fin,
aparte? Marea face vrăji... Ascultă! Privește... Ce
contează?

Nu contează nimic pe lumea asta. Ar trebui
instalat aici un indicator uriaș îndreptat spre mare cu:
„Către o fundătură”. Tot la lecturi ai
rămas... Nu înțelegi? Nu suntem altceva decât manifestări
ale minții noastre. Iar faci pe deșteptul.

(din volumul EFECTE 2.0)

Copilăria ca un câmp de maci

Geo GALETARU

Până dimineață mai era mult. Atât de mult, încât începu să se teamă că nu va avea cu ce să umple timpul: secunde, minute, ore și iarăși secunde leneșe și parșive, târându-se ca niște muște grase și scârboase prin aerul cald și îmbâcsit de miros de transpirație și de fum de țigară. Obloanele erau trase și în cameră era aproape întuneric, dar un întuneric ezitant și incert, de parcă ar fi fost suficient ca mâna lui să miște încet oblonul (cel din dreapta sau cel din stânga, n-avea importanță care), pentru ca așchia de lumină ce ar fi năvălit în spațiul acesta proscris să sfâșie necruțător pânza întunecată de aer din încăpere. „E timp destul pentru înflorire și rugăciune”, murmură el, pregătindu-se să întâmpine seara îngrozitoare care se pregătea să vină într-o caleașcă murdară și zgomotoasă, ca o prințesă a morții, repudiată de hienele din lumea cea mare. Marea cea mare, floarea e floare, pădurea cea verde, cine știe, veșnic pierde. Țigara ardea singură între degete, între degetul arătător și cel mijlociu, acolo e locul ei dintotdeauna, de acolo urcă agale până la buzele uscate și arse de sete, el uită să tragă din ea și simte arsura între degete, o azvârle furios și

înjură de mamă și de dumnezei: „Dumnezeii mă-tii de țigară!” Apoi pipăie comutatorul și aprinde lumina. Apoi își aprinde altă țigară și aruncă fumul spre tabloul de pe perete, un babalâc antipatic cu ochi mici, ca de șobolan, ars cu fierul roșu, și cu mustața în furculiță, de ce dracu i-o fi zicând așa, ce înseamnă asta, „în furculiță”? Lângă pat, jos, direct pe podea, tabla de șah, desfăcută, cu piesele înșirate pe ea și alături, pe pat, deschis la pagina 15, manualul cu partide reconstituite, Botvink și Tal, Spaski și Fischer, Karpov și Kasparov și toată pleiada de genii între cele două sute și ceva de pagini. Trebuie să „facă” în fiecare seară câteva partide din astea celebre, să le disece mutare cu mutare, variantă cu variantă, ca să-l poată bate măr, peste două săptămâni, pe contabilul satului, insul cu ifose de șahist, care-l umilise în urmă cu o lună, cu un 6 – 0 zdrobitor. În fine, e timp destul pentru toate. Așa că, ia să căutăm noi sticla aceea cu lichid gălbui, e undeva pe aici, cu-cu, nu te mai prefac că nu știi unde e locul ei: la căpătâiul patului, ca să fie oricând la îndemână. Îi scoate dopul, cu mișcări rapide, de expert, și trage două gâturi zdravene, deși în primul moment

senzația că îi ies ochii din cap este cât se poate de reală și de precisă, simte o explozie în creier, un scurtcircuit în tot corpul, care-l face să se scuture puternic, îi vine să vomite și icnește, dar totul nu durează decât câteva secunde. Alcoolul alunecă în stomac, se răspândește treptat în toate fibrele și în toate celulele și dintr-odată el percepe năvala culorilor liniștitoare, nimic nu mai contează decât această stagnare bruscă și salvatoare a timpului, totul se oprește în jur și în mintea lui cotropită de fericire. Următoarele înghițituri nici nu le mai simte, de fapt ele nu sunt decât partea necesară a unui ritual care ar trebui să facă viața mai frumoasă și, oricum, mai suportabilă, futu-i mama ei de viață. Dar nu despre frumusețea vieții e vorba în toate cărțile lumii, în paginile acelea strălucind de elocință și de înțelepciune, pe care geniile bolnave ale pământului ăstuia ni le livrează pe bandă rulantă, ca și când noi am fi bolnavii și flămânzii de glorie, nu ei, ca și când plictiseala și disperarea pot fi șterse de pe răbojul zilelor noastre nenorocite prin simpla lecturare a unor file de carte, prin simpla îngurgitare a kilometrilor de întâmplări anoste și inutile? Se lasă jos, lângă pat, cu spatele proptit de tăblia patului și cu ochii ațintiți spre o imagine incredibil de vie, scoasă parcă din beznă și pâlând ca o luminiță în neantul care începuse să-i dea târcoale, să-l amușine cu lăcomie și nerăbdare. Cei doi cai, Bubi și Sura, ținuti de căpestre de tata,

în curtea casei micuțe în care lumina abia intra, filtrată prin geamul minuscul din peretele de la răsărit, Bubi avea coama neagră ca tăciunele sau ca noaptea din poveștile cu indieni, copitele lui scurtau nerăbdătoare pământul și aruncau scânteii galbene și roșii până la cer, în dreapta lui Sura abia își stăpânea freamătul nărilor larg deschise și tremurul coapsei lungi ca o corabie de vikingi, așteptam din clipă în clipă ca ei, cei doi cai ai tatei și ai noștri, să se dezlănțuie într-un galop năprasnic, să spintece văzduhul cu trupurile lor lunatice și să lase în urmă tot praful acelei zile de iulie, dar tata stătea neclintit între ei, el știa că, dacă ar fi slăbit doar o clipă dârlogii, Bubi și Sura ar fi țâșnit ca niște năluci și s-ar fi oprit doar la marginea zării. Așa că tata îi ține în frâu, dominându-i cu autoritatea lui secretă și de nezdruncinat, Bubi simte, primul, că nu e nicio scăpare, că nu poate nesocoti voința de oțel a tatei și, deodată, picioarele lui din față, cabrate amenințător până acum câteva clipe, își domolesc vibrația, se liniștesc, corpul întreg i se relaxează ca prin farmec, și Sura îl urmează fără ezitare, sunt acum doi cai cumiți și docili, care așteaptă răbdători comenzile tatei. El o călărește acum pe Sura, stă în spinarea ei drept, dar cam temător, deși știe că tata e acolo, la doi pași, cu mâna pe frâu și veghind trapul mărunț și regulat al iepei, nici să nu te gândești s-o iei la goană, îi transmite tata Surei prin brațul încordat pe frâu, și Sura pășește

pe uliță cu un pas imperial, e mândră de silueta ei îngerească și de coama ei învolburată și grea, puține iepe mai sunt ca ea în sat, tata zice chiar că nici una, iar el stă țănoș pe crupa ei lată și încăpătoare și se închipuie stăpânul lumii, nimic nu e mai frumos decât să ai cinci ani și să călărești un cal pe ulița satului într-o zi de iulie, când găinile își înmoaie penele în praful gros de zece degete și frunzele părului sălbatic din mijlocul curții foșnesc înnebunitor, hei, calule, du-mă-n zbor spre împărăția celor trei zâne și ajută-mă să găsesc iarba fiarelor, câmpul e plin de maci, desigur, și firele de grâu susură dulce în noaptea înstelată, dar noi doi mergeam înainte fără să ne pese de nimic, doar noi doi sub cerul nesfârșit al verii, tata a rămas de mult în urmă, o mogâldeață tremurătoare și stingheră în care anii vor săpa necruțător șanțuri adânci și dureroase, dar tata ne face semne cu mâna și ne conduce spre tărâmul de vis, cotul atinge sticla pe trei sferturi golită și sticla se rostogolește pe podea cu un zgomot asurzitor, lichidul gălbui se împrăștie rapid și umple camera de o duhoare insuportabilă.

„Pe măta-n cur de sticlă!”, înjură el cu voce tare, niciodată nu i s-a mai întâmplat asta, auzi, să răstoarne sticla cu licoarea prețioasă, îi vine să se lungească în patru labe pe jos și să lingă lichidul care dispare sub ochii lui, hocus-pocus, scândurile dușumelei îl absorb cu lăcomie și chiar nu se mai poate face nimic pentru a recupera

măcar o parte din el. „Ce dracu mă fac acuma”, se lamentează scurt, inutil însă, căci ora e târzie și bufetul satului („bufonul regelui”) s-a închis de mult, doar dacă nea Mihai nu s-o fi culcat încă, să-i bată în poartă și să-i ceară pe credit, până la salariu, o altă sticlă. Își aprinde altă țigară și meditează la ideea asta, o undă de jenă începe, totuși, să-l sâcâie, cum să te duci la om și să-l „deranjezi” la miezul nopții, cu toate că asta e meseria lui („meseria lui este destinul”), să vândă băutura la toți bețivii satului, la orice oră din zi și din noapte. Și el chiar se duce în noaptea aceea la nea Mihai și se întoarce fericit cu o sticlă plină în plasa ieftină, până dimineața mai sunt câteva ore bune și el vrea să rămână treaz, cu țigara într-o mână și paharul plin în cealaltă.

Romanul început în urmă cu trei ani zace neterminat în sertarul de sus al dulapului, acel dulap prăpădit cu uși care abia se mai țin în balamalele ruginite și desprinse pe jumătate, dulapul în care și-a atârnat pe umerășele subțiri câteva cămăși (una albă și două în carouri), un costum vechi, dar încă destul de prezentabil, și două cravate primite cadou, cândva, de la foștii elevi care-l simpatizau și-i mai aduceau, din când în când, câte-o mică atenție, o cravată, o carte, o sticlă cu ceva țarie, de care se bucura ca un copil când primește o jucărie nou-nouță. Știa că nu va avea curajul să deschidă caietul studentesc cu coperti cândva albastre, acum ușor decolorate de timp și de zăcutul îndelungat în sertar, nu

avea curajul nu pentru că ideea în sine i-ar fi trezit resorturile unei lașități ascunse și nemărturisite, ci dintr-un motiv mult mai prozaic și mai umilitor, totodată: nu ar fi știut, pur și simplu, cum să continue începutul de capitol, cu ce să umple paginile albe și goale care așteptau, avide, cavalcada unor fraze memorabile, care însă nu mai veneau, pentru că el își dăduse de mult seama că nu mai are nimic de spus în afara celor zece-cincisprezece pagini scrise chinuit, cu litere mari și lăbărțate, în care nu se întâmpla mare lucru. Oricum, era prea puțin pentru orgoliul unui prozator în devenire, cum se credea pe atunci, cu ani în urmă, când începuse să schițeze portretul unui judecător ajuns la vârsta pensionării și pe care îl aștepta marele proces al vieții sale, acela în care acuzatorul era propria sa conștiință, trezită treptat și irevocabil la viață și la adevăr, iar acuzatul era chiar el, bătrânul în aparență inofensiv, dar măcinat de complexe și ulcerat de lașități insurmontabile, într-un cuvânt, funcționarul conștiincios până la demență, care făcuse multe porcării într-o existență pe care și-o credea eroică, dar care nu era decât cenușie și de un conformism grețos. Parcă „Faună subacvatică” se intitula romanul, de fapt intenția de roman, căci în cele din urmă abandonase proiectul într-un moment lipsit de glorie și de speranță, se săturase să-și tot stoarcă mintea în căutarea unor scene și dialoguri convingătoare, nimic

nu se lega în imaginația lui obosită și suprasolicitată cu o cruzime inutilă. Se gândise atunci că va relua munca mai târziu, când va găsi putere și inspirație să reînnoade firul evenimentelor și își va simți mâna mai sigură, capabilă să conducă acțiunea și destinul personajelor, dar totul se dovedise o simplă iluzie, un surogat de eroism tardiv și inutil, care nu-i mai putea întreține efervescenta eclatantă de odinioară. „M-am blegit, am renunțat prea devreme la lucrurile astea”, obișnuia să spună, cu un început de revoltă în glas, dar o revoltă surdinizată și nedusă până la capăt, căci era conștient că nimic nu mai poate schimba lucrurile din inerția în care intraseră și se fixaseră, parcă, pentru totdeauna, iar lui nu-i rămânea decât să-și asculte propriile gânduri între cei patru pereți ai unei camere modeste și anonime, cu geamurile pătate de muște și cu podele încovoiate și scârțâitoare, sau să reconstituie la nesfârșit partide de șah celebre din manualul cu coperti albastre cartonate, primit în dar de la prietenul lui, contabilul. Și poate că nimic nu mai avea importanță în aceste seri îmbibate de plictiseală și de alcool, din moment ce chiar și Sura murise, într-o altă viață, într-o copilărie strălucitoare ca un câmp de maci înfloriți prea devreme, iar părul pădureț din curtea casei micuțe fusese tăiat fără milă și coroana lui superbă, ca o cascadă de clorofilă, zăcea neputincioasă în praful răvășit de găinile albe și roșii și gri.

Ianuarie

1 ianuarie 1794 - s-a născut, la Slatina, poetul **BARBU PARIS MUMULEANU** (m. 21. 05. 1836, București)

1 ianuarie 1938 – s-a născut, la Dobrețu, Olt, istoricul **GHEORGHE D. ISCRU**

1 ianuarie 2000 – a murit, la Roma, poeta **YVONNE ROSSIGNON** (n. 1912, Studina)

1 ianuarie 1951 – s-a născut, la Corabia, pictorița **CORNELIA PETRESCU**

2 ianuarie 1962 – s-a născut, la Poboru, Olt, prozatorul și gazetarul **NICOLAE TIȚA** (m. 5. 01. 2016, Slatina)

6 ianuarie 1940 – s-a născut în comuna Ciubârciu, județul Tighina, romancierul, poetul și eseistul **ION LAZU**

7 ianuarie 1976 – s-a născut, la Craiova, poetul **IONUȚ OCTAVIAN BOTAR**

8 ianuarie 1997 – a murit, la Slatina, prozatorul **MIRCEA ANDREESCU** (n. 29. 11. 1940, Radomirești)

14 ianuarie 1941 – s-a născut, la Vădăstrița, poetul **ALEXANDRU TĂNASE**

14 ianuarie 1948 – a murit, la București, memorialistul **PAVEL ION** (n. 1885, Caracal)

15 ianuarie 1979 – s-a născut la Vădăstrița, Olt, poetul **VICTOR IACOBESCU**

18 ianuarie 1943 – s-a născut, la Slătioara, poetul și publicistul **DAN ROTARU**

23 ianuarie 1940 – s-a născut, la Corabia, actorul și regizorul **EMIL BOROGHINĂ**

24 ianuarie 1932 – s-a născut, la Timișoara, actorul **SILVIU STĂNCULESCU** (m. 23. 10. 1998, București)

24 ianuarie 1949 – s-a născut, la Slatina, istoricul **ALEXANDRU-CECILIU POPESCU**

24 ianuarie 1967 – s-a născut, la Bălteni, Olt, poeta și pictorița **INA FLORICA POPA**

25 ianuarie 1961 – s-a născut, la Bobicești, Olt, pictorul **GEORGE PĂUNESCU**

26 ianuarie 2015 – a murit, la Drăgănești-Olt, pictorul, sculptorul, restauratorul, arheologul și muzeograful **TRAIAN ZORZOLIU** (n. 15 decembrie 1936, Stoicânești, Olt)

27 ianuarie 2000 – a murit, la Slatina, poetul, prozatorul și eseistul **PAN. M. VIZIRESCU** (n. 16. 08. 1903, Bârza, Olt)

28 ianuarie 1943 – s-a născut, la Vișina, Olt, prozatorul **PETRE PREOTEASA**

29 ianuarie 1928 – s-a născut, la Slatina, istoricul **MIHAIL BUTOI** (m. - ?)

Fragmente despre Eminescu

Teodor PRACSIU

Eminescologul Theodor Codreanu, autor prolific și substanțial, publică o nouă carte consacrată poetului național, **Fragmente despre Eminescu** (Editura Junimea, Iași, 2017, 288 p.). Volumul cuprinde însemnări, reflecții, considerații critice, note de lectură, enunțuri aforistice, crâmpie autobiografice, „fulgurații”, după propria mărturisire, având în epicentru personalitatea complexă a Luceafărului, scrutat din multiple unghiuri și considerat mereu reperul spirital fundamental al românilor. Dacă apelăm la o scară axiologică, este indubitabil că Theodor Codreanu este un critic și un istoric literar cu reputație, un eminescolog în sensul nobil și serios al termenului, chit că de-a lungul carierei literare a avut parte și de nu puține contestări, refuzuri și negări, unele vehemente.

Un cititor motivat ar înțelege mai bine spiritul cărții de față dacă va fi citit volumele anterioare ale „criticului de la Huși”, dedicate lui Eminescu, toate la un loc fiind suficiente pentru a consacra un nume în eternul și fascinantul nostru spațiu mioritic: **Eminescu – dialectica stilului (1984)**, **Modelul ontologic eminescian (1992)**, **Dubla sacrificare a lui Eminescu (1997)**, **Controverse eminesciene (2000)**, **Mitul Eminescu (2004)**, **Eminescu – martor al adevărului (2004)**, **Eminescu și mistica nebuniei (2010)**, **Eminescu în**

captivitatea nebuniei (2011), **Eminescu „incorect politic” (2014)**.

Așadar, de la debutul ca exeget eminescian au trecut exact 33 de ani (**Eminescu – dialectica stilului – 1984**). La vremea respectivă cartea a fost primită cu simpatie și prețuire de doi cărturari notorii – Zoe Dumitrescu-Bușulenga și Edgar Papu. George Munteanu a lansat o aserțiune superlativă, considerând că Theodor Codreanu marchează – desigur împreună cu alți colegi ai generației sale – al treilea moment important în eminescologie, după **momentul Titu Maiorescu**, respectiv **momentul G. Călinescu**. Universitarul ieșean Mihai Drăgan a formulat rezerve serioase la apariția cărții, lansând câteva săgeți polemice. Cum considerațiile de sociologie a succesului sunt mai întotdeauna superflue, ele devin neconcludente cu trecerea anilor. Tânărul Theodor Codreanu s-a lansat devreme, curajos într-o aventură a cunoașterii, aplicând spiritul axiomei călinesciene: adevăratul examen critic începe cu Eminescu; orice aspirant la magistratura critică trebuie să-și încerce puterile confruntându-se cu opera eminesciană. În cărțile de până acum, autorul nostru a cercetat cu acribie creația poetică, proza și publicistica, a evaluat edițiile Eminescu pe urmele sagacelui editolog Nae Georgescu, a scris pagini comprehensive despre eminescologii veritabili din cultura română și străini (Rosa del

Spiru Vergulescu – *Criticilor mei*

Conte, Allain Guillermou), despre zelatori și detractori eminescieni (aceștia din urmă, de la canonicul Grama de la Blaj și până la contemporanul nostru, Horia Roman Patapievici), despre Eminescu și Basarabia, Eminescu și coteremporanii săi, bolile poetului, ziua fatidică de 28 iunie 1883, destinul civil, asasinarea morală și fizică, o relație complicată (Eminescu – Maiorescu) despre așa-zisa conjurație antieminesciană din epocă, Eminescu gânditorul politic, justițiarul Eminescu „incorect politic” ș.a. Iată o plajă tematică dintre cele mai largi, acoperită – nu încapă discuție – prin competență, devoțiune sufletească, adeziune simpatetică.

Însemnările din **Fragmente despre Eminescu** se înscriu pe o acoladă temporală de 41 de ani (1964-2005), încep așadar când autorul avea

19 ani și abia ieșise din adolescență și se încheie la vârsta deplinei maturități – 60 de ani. Este ușor de bănuț că intervalul 2015–2016 îi va oferi lui Theodor Codreanu șansa unui al doilea volum similar. Timpul va decide. Cartea poate fi reasezată pe câteva paliere de lectură. Reflecțiile autorului despre Eminescu au profunzime, sunt incitante, pertinente și câteodată poartă pecetea insolenței adolescente. Junele Theodor Codreanu este nemulțumit bunăoară de portretul făcut de Maiorescu lui Eminescu. Avea în vedere, desigur, studiul din 1872, **Direcția nouă în poezia și proza română** și pe cel din 1889, **Eminescu și poeziile lui**. Este mefient când vine vorba de boala poetului, pe care G. Călinescu n-ar fi înțeles-o (**Viața lui Mihai Eminescu** -1932). Eminescu și Caragiale reprezintă **Nordul și Sudul** spiritualității naționale, criticul vizând aici nu punctele cardinale, ci polii simbolici ai etosului românesc. Polemizează fără complexe cu Nicolae Manolescu; este reticent față de ipoteza critică a lui Ion Negoitescu din celebrul eseu **Poezia lui Eminescu**, privind postumele. Are adesea scripuri aforistice. Sadoveanu, interbelic – „un Eminescu trecut prin Creangă.” Consideră cu îndreptățire că cheia vizionarismului eminescian este **arheul**. Zăbovește polemic asupra momentului funest al atacului furibund antieminescian din **Dilema** (1998). Trece în revistă, consternat, tendințele antiromânești de la Chișinău. Are dificultăți în capitala Republicii Moldova, încercând promovarea cărții sale, **Dubla sacrificare a lui Eminescu**. Consemnează scrupulos, cu o satisfacție discretă, întâlnirea cu

Mihai Cimpoi, la București. Se referă cu franchețe și fermitate la machiaverlăcurile lui Moses Rosen la apariția volumului X al **Operei lui Eminescu**.

Pe un alt palier, notațiile fulgurante ale autorului fixează mica odisee a dificultăților întâmpinate la începuturile literare, cu romanele **Marele zid** „martelat” la solicitarea editurii, și **Varvarienii**, precum și cu volumul de debut în critică, **Eminescu – Dialectica stilului**, mutat de la Junimea-Iași la Cartea Românească, București, marcat de amănări, tărgănări tactice, răspunsuri dubitative și o circumspecție izvorâtă din dogmatism estetic. Pe Mihai Drăgan, rezervat în privința ipotezelor critice prea îndrăznețe, din **Eminescu – Dialectica stilului** îl încondeiază sarcastic: „O vervă crispată, virusată de dogmatism”. Ulterior se va împăca definitiv cu autorul **Reacțiilor critice**, semn că spiritele elevate nu pot fi decât conciliante, dincolo de conflictele lor conjuncturale.

Un cititor atent va reține, fie și telegrafic, alte detalii semnificative din substanța cărții: un examen de pomină la Universitatea ieșeană, Adrian Păunescu la Huși, cu Cenaclul „Flacăra” și explozia decibelilor, moartea lui Constantin Noica, „prosovietismul” lui Ion Iliescu, deruta intelectualității românești după 1989 și „lupta fratricidă” dintre disidenți și „rezistenții prin cultură”, atacurile lui Dan C. Mihăilescu ș.a.

Călător neobosit, Theodor Codreanu consemnează atent simpoziioanele, dezbaterile literare, comemorările, reuniunile, colocviile, întâlnirile, olimpiadele de limba și

literatura română la care a participat, prin ani și decenii, la București, Iași, Suceava, Botoșani, Cluj-Napoca, Dumbrăveni, Vaslui, Huși, Chișinău și-n alte locuri, ca invitat și participant activ și câteodată este consternat de moravurile și năravurile noastre literare, de orgoliile și vanitățile rănite ale confracților.

Scriitura lui Theodor Codreanu atestă un larg orizont cultural, capacități asociative și disociative, intransigență și spirit polemic. Judecată global, opera lui de critic și istoric literar se dezvoltă în cercuri concentrice, prin conexiuni pluri-disciplinare (literatură, istorie, sociologie, politologie, estetică, religie, științe), fără a-și pierde coerența interioară. Chiar dacă nu ești de acord cu toate supozițiile criticului (bunăoară aserțiunea temerară că Eminescu ar fi lăsat un caiet cu poezii elaborate în intervalul funest 1883-1889), nu poți să nu admiri spectacolul de idei ce ni-l oferă, ceea ce-l plasează – păstrând proporțiile – în câmpul critic al unui triumvirat esențial: Ibrăileanu – Călinescu – Ralea.

Theodor Codreanu știe să fie – când vrea – ironic, jovial, sarcastic, aluziv, insinuant, iritat, jubilat, dozându-și reacțiile și umorile în efortul sisific de obiectivare. Un aforism îl definește foarte bine și devine emblematic: „Opera înaintea oricărei fericiri”. Austerul autor, modest până la... orgoliu, a adoptat acest dicton, făcându-l un crez al existenței spirituale. Pentru confracți, Theodor Codreanu este alergătorul de cursă lungă, întotdeauna singur, întotdeauna pe cont propriu. Noi ceilalți am rămas în urmă.

Ideea ca po-etică literară. Contra-direcții

Irina PERIANU

Lumea ideilor reprezintă un univers al contrariilor, al contradicțiilor, sintetizează o formulă ca rezultat al unei căutări a absolutului și se lasă înșelată de ridurile pronunțate ale timpului. Husserl deosebește, printr-un sindrom fichteian, subiectivitatea individuală de cea ideală. Astfel, din fapte nu pot proveni decât fapte, iar din idei derivă doar idei.

Conceptele din care se creează teoriile ideale nu au suport empiric, „propozițiile pur conceptuale nu afirmă nimic despre real, obiectele ideale vor fi percepute printr-o experiență pură.”¹ Drama absolută detașează omul de acel destin teogonic, iar personajele, ca re-forme auctoriale (cum întâlnim la Camil Petrescu), nu luptă cu destinul, ci cu falsele lor idei despre viață: „Nu putem cunoaște nimic absolut, decât restrângându-ne în noi înșine, decât întorcând privirea asupra propriului nostru conținut sufletesc... ca să putem fi siguri de ceea ce cunoaștem, trebuie să facem

abstracție de existența lumii exterioare, chiar de propriul nostru corp, să ne închipuim că nu există decât gândirea și fluxul conștiinței noastre...”²

Scriitorul nu a acceptat în totalitate subiectivismul și a căutat să obiectiveze trăirea personajului, să transpună în note ficționale „felii de viață”, moduri de comprehensiune a realității, el este omul ideilor care inventariază acte de viață, lumi somnambulice ale unor personaje-mim, care se traduc prin gesturile societății.

Într-o eră a imaginii și a personalizării evenimentiale, autorul sau „mâna care scrie” se transformă într-un „constructor de sine” care sare peste toate obstacolele impuse de realitate, sfidând regulile: „Eu sunt un om în lume care vrea să vadă și caută un mijloc de a comunica pe cât se poate mai fidel celorlalți ceea ce el vede, pentru un cât mai bun control al celor

¹ Jurgen Habermas, *Discursul filosofic al modernității*, Editura All, București, 2000, p. 209

² Apud *Camil Petrescu interpretat de...* Editura Eminescu, București, 1972, p. 152

văzute.”³

Scrierea devine promisiunea testamentară a înțelegerii, pactul referențial prin care semnele cu valoare simbolică reînnoiesc interpretarea, structurează realitatea în paliere simetrice și rescriu fragmentele disparate ale eului mutilat de „azi”. Aidoma vieții sale, opera lui Joyce reflectă contradicțiile existențiale ale creatorului ei, ni se oferă ca un spațiu de conflict și de maturare a unei serii de viziuni moderne. Universul românesc poate fi o imensă frescă autobiografică, dar și un spațiu lingvistic închis, valabil prin el însuși fără nicio referință exterioară, o idee, care, ca într-un proces kafkian, caută să (se) înțeleagă.

Ideea este totalitatea hegeliană unde concretul, ca structură substanțială, modifică traiectoria logicii care guvernează existența, aflându-se în plan antinomic cu esența ei rațională. Văzând idei, Camil Petrescu își creează o poetică a rațiunii pure, un univers care încorporează atât aproapele intuiționist, cât și departele fenomenologic, un adevărat proces cu acuzați (conștiința) și acuză (realitatea), o judecată a formelor primare de realitate, a vieții în sensul ei ordinar.

În interiorul conștiinței își găsește reperul de drept gândirea activă, rațiunea ca o realitate absolută

sau absolutizantă care separă forma de conținut, iar substanța ca element nou creat de Camil Petrescu nu este una abstractizantă, ci îmbină calitatea cu cantitatea. Ca devenire actuală, substanța este o formă umană care îmbracă diferitele haine ale personalității, modelând sau remodelând esența, structurile antropologice ale realității. Dez-încântat, dez-amăgit, personajul-om, ca jucător de euri, nu se mai lasă purtat de spațiul-lume, heideggerian vorbind, de planurile reschițate ale unei povești rotunde, ci este lucrat în aspră pastă expresionistă, neatentă la detalii. Este colecționarul de idei căzut în „povestea zilei de ieri” ce își acoperă universul cu desenele trăite de NOI.

În epica de idei nu mai rămâne decât scriitura, ca un conglomerat de semne, care se scrie pe sine, se autodevotă ca într-o „bandă poetică” barbiană și își lasă semnătura pe retina oricărui cititor de cursă lungă. Immanuel Kant spunea, referindu-se la domeniul vast al filosofiei, că toată această matrice existențială se poate reduce la patru întrebări:

Ce pot să știu?

Ce trebuie să fac?

Ce pot să sper?

Ce este omul?

Viața este punctiformă punct

Caz închis.

³ Apud Irina Petraș, Camil Petrescu. Schițe pentru un portret, Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, p. 8

Teodor LAURIAN

VULTURE

Îmbobocit în zborul lui rotund,
 Vulturul iubirii taie zarea.
 Eu unde, Doamne, să mă mai ascund,
 Că-mi oferă numai disperarea.

Lumină preaînaltă împrejur,
 Dedesubt și sus lumină pură!
 Dacă mai pot în carne crin să-ndur,
 Sângele iubirii nu mă-ndură!

Nu mai am putere, zi și noapte
 Îmi arde lutul răsuflarea mea:
 Vulturul mă sapă între coaste,
 Să aibă trandafirul ce să bea!

SONET CU PERLĂ

Sunt cel ales, de nu ești tu aleasa?
 Mă mai alegi, de nu sunt cel ales?
 Cu pofta mea am rupt și am cules
 Otava florii ce-o retează coasa.

Mereu ai fost lumină în eres
 Și-ai risipit din calea mea pucioasa;
 Când am fost gol, mi-ai oferit mătasa
 Care-nvește încetul ceresc!

Acuma ce pot eu să mai ofer?
 În iarna cărnii trandafiru-i sfeșnic.
 Voi fi scânteie, cum am fost și ieri,

Credința care-aprinde crinul veșnic.
 Îți dăruiesc ce nu-ți pot da augurii –
 Cuvintele cu perlele scripturii!

ODYSSEUS

(fragmente)

Astăzi proorocii măsluiesc ursita
 Celui ce zidit e de viu în cuvânt!
 Însă-n pragul ușii versuie Nichita,
 Proaspăt ca un bulgăr umed de pământ!

Mai apoi apare și Villon studintul
 Cu Omar bețivul și cu Edgar Poe,
 Îi țin pe sub brațe pe Baudelaire scrântitul,
 Pe Rimbaud, Esenin, scandalos tablou!

Eminescu trage de pe lună umbra,
 În ferești crăiese mai ademenesc!
 Doamne, numai una dacă mi-i Columba,
 Îi voi da arginții ce mă răstignesc!

Ca să sterg zvonirea ce-a aprins cetatea,
 Precum că artiștii sunt tâlhari de soi,
 Ce-amăgesc suflarea și înșală moartea
 Și își fac mireasă Ziua de Apoi!

La banchet cu toții, până hăt, în noapte,
 De putoarea lumii mă voi limpezi.
 Ești așa târzie, doamna mea, departe –
 Noaptea îmi ești leacul, rană zi de zi.

Mă atingi, de-acuma, întrupat în carte,
 În veșmânt de mire veșnic părăsit,

Singur printre oameni, sfeșnic peste moarte,
Precum e o troiță fără asfințit.

Vei citi acestea, vei cădea-n mătăanii,
Dar iubești scânteia unui biet scrântit!
Dacă-ntunec ziua cu fântâna răinii,
Să mă ștergi de sânge, căci voi fi iubit!

GENEZĂ

În Rai, pe când dormeam, venit-a crinul,
Retezându-mi coasta cea mai pură,
Și, dezrobind tăcerea de pe gură,
A liberat femeia cu Divinul!

O caut de atunci și n-o găesc,
A rătăcit-o prin vecii destinul;
Am sfărâmat potirul cu pelinul,
Dar port durerea șarpele trupesc!

GLIE

Pe dealul meu sărac mai umblă stele,
Năframa lunii-aprinde trandafirii,
Prin vântul vânăț mângâi chipul zilei,
De veghe la hotarele iubirii.

Curând voi fi și eu imașul țării,
Vindecător de tălpi însângerate –
Zăpada sângelui va trece-n aripi
Cuvintele să-mi poarte peste moarte!

Căci nu se-ngăduie-amânarea morții,
De parcă pe pământ nu-ți mai ai locul.
Din pânțele scâncim la timp cu toții,
Pe rând ne cheamă scripta cu sorocul.

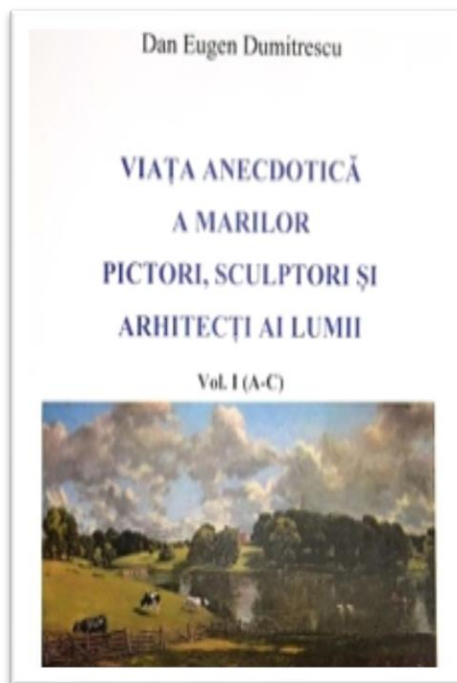
Critice

A amesteca folositorul cu plăcutul

Paul ARETZU

Existența, adesea spectaculoasă, nonconformistă, a plasticienilor, a generat o întreagă mitologie care le-a supradimensionat personalitatea, făcându-i simpatici și memorabili, iar, în privința arhitecților, raportarea lor la Hiram (constructorul legendar al Templului de la Ierusalim) și la masonerie, i-a proiectat într-o percepție ezoterică. Este motivul pentru care viețile multor artiști au constituit subiecte pentru biografii romanțate. Acelorași artiști li s-au atribuit aforisme, reflecții cu privire la propria creație sau la mediul cultural în care s-au dezvoltat.

Preocupat de excentricitățile biografice ale artiștilor, Dan Eugen Dumitrescu a publicat patru volume masive, sub titlul *Viața anecdotică a marilor pictori, sculptori și arhitecți ai lumii* (vol. I, A-C, Editura Cartex, București, 2014; vol. II, D-F, Editura Sitech, Craiova, 2015; vol. III, G-K, Editura Sitech, Craiova, 2016; vol. IV, L-M, Editura Sitech, Craiova, 2017). Anecdotele, grupate alfabetic, după numele protagoniștilor, configurează imaginea pitorească, amuzantă, ingenioasă a acestora, personalități dintre cele mai faimoase: William Blake, Hieronimus Bosch, Constantin Brâncuși, Marc Chagal, Antoni Gaudi, Paul Gauguin, Alberto Giacometti, Giotto de Bondone, Francisco Goya, Nicolae Grigorescu, Katsushika Hokusai, Jean-Auguste-Dominique Ingres, Ion Jalea, Paul Klee, Gustav Klimt, Leonardo Da Vinci, Ștefan Luchian, Édouard Manet, Henri Matisse, Michelangelo

Buonarroti Simoni, Amadeo Modigliani, Pieter Cornelis Mondrian. Sunt numai câțiva dintre cei prezenți în acest dicționar al anecdoticii, nume capabile a ne stârni curiozitatea de a arunca un ochi indiscret în intimitățile lor. Sunt artiști din toate timpurile, aparținând întregii lumi și unor curente și școli diferite.

Ne întrebăm, pe bună dreptate, care sunt motivațiile unei asemenea lecturi. În primul rând, o justificare plebee: amuzamentul, un pic de indiscreție, relaxarea. Apoi, ar fi o funcție similitudină, poate culturală,

propunând personajele, în anumite privințe, ca modele. Sunt consemnate vorbe și întâmplări paradigmatiche. Dan Eugen Dumitrescu este un regizor abil al episoadelor prezentate, etalându-le gradat, și deține o artă narativă adecvată, făcând lectura captivantă, savuroasă. Anecdotele pot fi considerate complementare operelor artiștilor respectivi, scoțând în evidență temperamente, caractere și conjuncturi în care s-au format. Artistul, prin natura sa, este încărcat de mister, face conexiunea cu o energie transcendentă. El adună, astfel, un dram de sacralitate. Colectționând un număr foarte mare de istorioare (biografice), demersul autorului devine fabulos, introducându-ne într-un mediu creativ, efervescent. Pe de altă parte, pedant, acesta adaugă fișe sau note infrapaginale pentru fiecare nume evocat. Avem, astfel, o istorie picantă a artelor plastice și o istorie reală (sumară), prin informațiile adiacente.

Multe anecdote sunt citabile și au intrat, de mult timp, în memoria colectivă. Vom ilustra prin câteva exemple. Când este vorba de Dali, sunt prezentate „nebuniile” acestuia, devierile comportamentale și sexuale, legătura excesivă cu Gala, prietenii cu Luis Buñuel, Lorca, Breton, Éluard. Un crez al său: „Adevărata cultură spirituală a omului constă în capacitatea lui de a-și perverti gândurile”. Despre cartea sa, *Jurnalul unui geniu*: „Această carte este primul jurnal scris de un geniu, singurul geniu care a avut unica șansă de a se căsători cu Gala, singura femeie mitologică din timpurile noastre”. În privința Creației: „Dumnezeu a făcut o singură capodoperă: Marea Mediterană, – restul l-a rasolit”. Se întreabă: „Cu fiecare zi, mi-e tot mai greu să pricep cum pot trăi alții fără să fie [...] Salvador Dali?”

Când lui Antoni Gaudi i s-a spus că lucrările la uimitoarea sa catedrală, *Sagrada Família*, pot dura sute de ani, acesta a răspuns, referindu-se la Dumnezeu: „E posibil, dar clientul meu nu se grăbește”. Despre celebrul arhitect, Dali afirma: „...ultimul mare geniu al arhitecturii se numește Gaudi, nume ce, în catalană, înseamnă *a se bucura*, tot astfel cum Dali înseamnă *dorință*. [...] ...Bucuria și dorința sunt proprii catolicismului și goticului mediteraneene, reinventate și aduse la paroxism de către Gaudi”.

Michelangelo „avea o memorie ieșită din comun și, când cineva l-a întrebat:

— Ce-ți place să mănânci cel mai mult?

— Ouă ochiuri, a răspuns el.

Peste un an, persoana respectivă a revenit cu o întrebare suplimentară:

— Cu ce?

— Cu brânză, a replicat el, ținând minte ce-l întrebasese acesta, anțărț.”

Despre el, Brâncuși a afirmat: „Arta lui, ca și a lui Wagner, e malefică, un biftec în delir.” Sculptorul renescentist notează undeva: „Cu toate că am fost foarte bogat, întotdeauna am trăit ca un om sărac”. Despre petrecerea vieții: „Am trăit cu iluzia acestei lumi; am pierdut timpul care mi-a fost dat pentru contemplarea lui Dumnezeu”.

Efortul lui Dan Eugen Dumitrescu de a duce la sfârșit o asemenea construcție este considerabil, el căutând, citind, selectând aspecte adecvate, toate întreprinse în cantitate enormă. În acest mod, se prefigurează, la final, o cuprinzătoare enciclopedie a anecdoticii privind biografiile unor mari artiști ai lumii. Va fi, în egală măsură, o lucrare plăcută și culturală, ilustrând adagiul horațian *miscuit utile dulci*.

Prolegomene

Începuturi ale istoriografiei românești

Irina TIȚA

Primele forme de manifestare a istoriografiei originale apar în jurul anului 1520, sub forma scrierii *Viața lui Nifon*, fost patriarh al Constantinopolului și apoi mitropolit al Țării Românești, lucrare alcătuită de Gavriil Protul, „conducătorul călugărilor de la Athos”¹. Materialul istoric, cuprins în lucrarea amintită, prezintă amănunte legate de viața și activitatea teologică a patriarhului Nifon, precum și date din istoria a patru domnii: cele ale lui Radu cel Mare, Mihnea cel Rău, Vlad al V-lea și Neagoe Basarab. O lucrare importantă pentru istoriografia universală, de această dată, este *Cronografa patriarhului Nichifor*, tradusă în 1588, după o versiune sârbească, în interiorul mănăstirii Bistrița (Oltenia).

Toate scrierile de această factură, anterioare *Cronografului* lui Moxa, merită o atenție deosebită, atât pentru informațiile referitoare la istoria românilor sau a altor popoare dar, mai

ales, pentru că Mihail Moxa ne va lăsa „o sinteză istoriografică de largă cuprindere, constând din transpunerea în românește, după un plan propriu, într-o redactare cu elemente de originalitate, a mai multor izvoare”.² Un rol important în dezvoltarea culturii din cadrul mănăstirii oltenești l-au avut cei patru frați Craiovești (Barbu, Pârvu, Danciu și Radu), precum și Neagoe Basarab, prin intermediul acestora fiind aduse aici manuscrise vechi sârbești, dintre care amintim: *Psaltire cu tâlc*, scrisă de Ioan Bogoslov, în 1346; *Sbornicul de omilii* ale lui Ioan Hrisostomul; *Prologul* pentru intervalul septembrie – februarie de la începutul secolului al XVI-lea, ce cuprinde *Viețile sfinților*, *Slujbe*, *Viața sfântului Grigorie Decapolitul* etc.

În ceea ce privește al doilea manuscris, trebuie amintit că primele forme de manifestare a lexicografiei românești apar în secolul al XVI-lea³,

¹ *Istoria literaturii române*, vol. I, București, Editura Academiei PR, 1964, p. 276.

² Mihail Moxa, *Cronica universală*, ediție critică, însoțită de izvoare, studiu introductiv, note și indici de G. Mihăilă, București, Editura Minerva, 1989, p. 27.

³ M. Seche, *Schiță de istorie a lexicografiei române*, volumul I, *De la origini până la 1880*, București, Editura Științifică, 1969; Mardarie

Cozianul, *Lexicon slavo-românesc și tâlcuirea numelor* din 1649, cu studiu, note și indicele cuvintelor românești de Grigorie Crețu, București, Editura Institutul de arte grafice Carol Göbl, 1900; Ștefan Ciobanu, *Istoria literaturii române vechi*, Chișinău, Editura Hyperion, 1992; Gh. Chivu, M. Costinescu, C. Frâncu, I. Gheție (coordonator), A. Roman Moraru, M. Teodorescu, *Istoria limbii române*

de când, potrivit specialiștilor, s-au păstrat două fragmente de vocabular slavo-românesc⁴, dovedind că „apariția lexicografiei bilingve este, pe teren românesc, aproape concomitentă cu aceea a primelor texte bisericesti traduse din limba slavonă.”⁵ În lucrarea sa, Mircea Seche realizează o imagine istorică a lexicografiei românești, menționând că lexicografia tipărită va apărea odată cu publicarea, în 1783, a primului *Glosar latino-maghiaro-român* cu nume de plante întocmit de Benkő József.⁶

Din perioada de început a lexicografiei românești (secolele al XVII-lea – al XVIII-lea) sunt cunoscute mai multe încercări lexicografice slavo-române, toate manuscrise, unele dintre acestea fiind păstrate sub forma unor fragmente:

- *Fragmentul de la Belgrad*, alcătuit din două părți, compus, după toate probabilitățile, în Oltenia,⁷ în secolul al XVII-lea.
- *Fragmentul Cipariu*, alcătuit la începutul secolului al XVII-lea (în jurul anului 1630), se păstrează la Blaj și a fost găsit de Timotei Cipariu, numit de

acesta *Vocabular biblic sârbesc-românesc*.

- *Lexicon slavo-românesc și tâlcuirea numelor*, alcătuit de Mardarie Cozianul, în 1649, lucrare păstrată până astăzi.
- *Lexiconul din Codicele Sturdzan* este alcătuit în perioada 1660-1670 și păstrat în Biblioteca Academiei Române, iar autorul se consideră a fi muntean.⁸
- *Lexiconul slavo-român* aflat în Biblioteca Societății Arheologice din Moscova, fără date și fără numele autorului, iar, după forma unor cuvinte, Grigorie Crețu consideră că „limba este muntenească”.⁹
- *Lexiconul* lui Mihai este alcătuit în Țara Românească în 1672 și va fi cumpărat de Muzeul Național din București la sfârșitul secolului al XIX-lea (1880).
- *Lexiconul slavo-românesc* al lui Mihai Logofătul din Târgoviște, fiul diaconului Oprea, este scris în 1678.

literare. *Epoca veche (1532-1780)*, București, Editura Academiei Române, 1997.

⁴ Kaluzniacki, E., *Über ein kirchenslavisch-rumänisches Vocabular*, în *Archiv für slavische Philologie*, XV (1894), p. 46-47.

⁵ M. Seche, *Schiță de istorie a lexicografiei române*, volumul I, *De la origini până la 1880*, București, Editura Științifică, 1969, p. 7.

⁶ *Ibidem*, p. 16. Textul a fost editat de Ion Coteanu, *Prima lista a numelor românești de plante*, București, Editura Academiei, 1942.

⁷ Mardarie Cozianul, *Lexicon slavo-românesc și tâlcuirea numelor* din 1649, cu studiu, note și indicele cuvintelor românești de Grigorie

Crețu, București, Editura Institutul de arte grafice Carol Göbl, 1900, p. 24.

⁸ Manuscrisul, parte a unui miscelaneu în care se păstrează și o copie a traducerii *Gramaticii slavonești* a lui Meletie Smotrițki, este atribuit logofătului Staicu, de la Târgoviște. Vezi Gh. Chivu, *Stilul celor mai vechi texte științifice românești (1640-1780)*, II. *Stilul textelor lingvistice*, „Limba română”, XXIX, 1981, nr.1, p.45-60.

⁹ Mardarie Cozianul, *Lexicon slavo-românesc și tâlcuirea numelor* din 1649, cu studiu, note și indicele cuvintelor românești de Grigorie Crețu, București, Editura Institutul de arte grafice Carol Göbl, 1900, p. 39.

- *Lexiconul de la Petersburg*, compus „cam pe la 1695”¹⁰ și, după analiza conținutului, Grigore Tocilescu afirma că este alcătuit în Țara Românească¹¹.
- *Lexiconul* ierodiaconului Misail, un manuscris alcătuit în 1740.
- *Lexiconul* lui Macarie, cunoscut și sub denumirea de *Păcurariul sau lexiconul păcurariului slavo-sârbesc*, este compus în anul 1778 în Muntenia.

Secolul al XVII-lea cunoaște o adevărată expansiune în alcătuirea glosarelor, datorită faptului că acum se fac tot mai multe traduceri de cărți din slavonă în română. La un moment dat, G. Crețu explică ce sunt de fapt aceste manuscrise: „...mai precis registre de vorbe vechi-slavice și streine mai puțin înțelese, cu semnificația lor alături, registre fără vr’o pretenție științifică și cari nu erau destinate a se publica”¹². De asemenea, autorul realizează o sinteză istorică a glosarelor manuscrise slavo-române, iar B. Kelemen arată că, pentru a pune bazele tradiției lexicografice, „nu influențele externe, imitarea altor popoare, ci înseși necesitățile interne au dat naștere dicționarelor bilingve”¹³ de la începutul lexicografiei românești.

Toate aceste manuscrise, chiar în variantă netipărită, au avut un rol important în deschiderea tradiției istoriografice, respectiv lexicografice, contribuind, de asemenea, la cunoașterea stadiului atins de româna literară

de la începutul secolului al XVII-lea, respectiv de la jumătatea acestui secol.

Seria manuscriselor alcătuite în secolul ce ne interesează este completată de textele tipărite. După o perioadă de inactivitate în domeniul tipografic, înregistrată la sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea, în 1635 Matei Basarab reușește să înființeze o tipografie la Câmpulung, cu sprijinul dat de mitropolitul Kievului, Petru Movilă. Odată pusă în funcțiune, tipografia își dovedește utilitatea, însă, după o vreme va fi mutată la Mănăstirea Govora.

O lucrare veche cu caracter religios, tipărită la Govora în 1640, intitulată de N. Drăganu¹⁴ *Ceaslov*, descoperită de A. Filimon din Tg.-Mureș și cumpărată de Biblioteca Universității din Cluj, reprezintă o importanță deosebită, pentru stadiul limbii române de la jumătatea secolului al XVII-lea. După afirmația lui M. Gaster, *Ceaslovul* nu este un text original, ci o copie după versiuni manuscrise slavone. Are la bază două manuscrise ale unui *Molitvenic slavo-românesc* păstrate astăzi în Biblioteca Academiei Române. Cel de-al treilea manuscris, numit de cercetători *Codicele pribeagului Gheorghe Ștefan, voievodul Moldovei*, încorporează mai multe pagini preluate ad litteram în *Ceaslovul* de la Govora, după ce fusese tradus în românește din limba sârbă de Antonie, bun cunoscător al limbilor de

¹⁰ *Ibidem*, p. 47.

¹¹ *Ibidem*, p. 48.

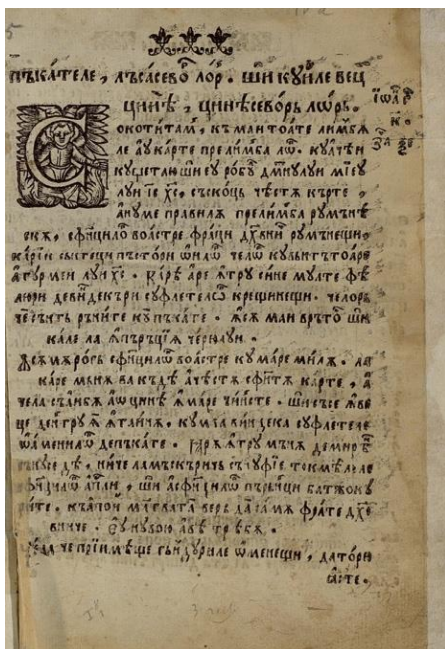
¹² *Ibidem*, p. 23.

¹³ B. Kelemen, *Cu privire la începuturile lexicografiei românești*, în „Cercetări de lingvistică”, VII (1962), nr. 1, p. 91.

¹⁴ Ștefan Pașca, *Cel mai vechi Ceaslov românesc*. Studiu istoric-literar și de limbă, București, Editura Imprimeria Națională, 1939, p. 20.

circulație din primele decenii ale secolului al XVII-lea, cu viziune culturală și apropiat al voievodului Gheorghe Ștefan.

Pravila de la Govora, tipărită în 1640, numită și *Pravila cea mică* datorită formatului și, implicit, a conținutului, este cea dintâi carte românească tipărită în cea de-a doua tipografie înființată în Țara Românească, fiindcă, așa cum precizează în prefață mitropolitul Teofil: „Socotit-am, că mai toate limbile au carte pre limba lor; cu acéi cugetăm și eu, robul domnului meu Isus Hristos, să scoțu césťă carte, anume *Pravilă* pre limba rumânescă,

¹⁵ *Pravila bisericescă numită cea mică, tipărită mai întâiu la 1640, în mănăstirea Govora; publicată acum în transcripțiune cu litere latine de Academia Română, București, Tipografia Academiei Române, 1884, p. 3.*

¹⁶ P. P. Panaitescu, *Începuturile și biruința scrisului în limba română*, București, Editura

sfinților voastre, frați duhovnici rumânești...¹⁵.

Pe teren românesc, prima formă de manifestare în domeniul dreptului canonic o constituie *Pravila* tipărită de diaconul Coresi la Brașov în intervalul 1560-1562 (după afirmația lui Ion Gheție din *Baza dialectală a românei literare*), despre care P. P. Panaitescu consideră că ar avea la bază un original moldovenesc¹⁶.

Pravilele sunt forme juridice, colecții de legi civile și bisericești, în concordanță cu mentalitatea oamenilor din epoca veche. Pentru a avea un anumit control asupra situației, sunt necesare aceste texte nu numai pentru credincioși, ci și pentru preoți, ridicând astfel autoritatea morală a preotului în interiorul comunității laice. „În acțiunea lor de centralizare a puterii de stat, domnitorii români au găsit în pravile mijlocul juridic de a influența comportamentul supușilor într-un sens nou și uniform, altul decât al obiceiului, diferit de la o regiune la alta¹⁷. Activitatea culturală din Țara Românească este intensă după 1635, când la Govora va fi înființată o tipografie cu ajutorul mitropolitului moldovean Petru Movilă, cel care va furniza muntенilor, nu numai tiparnițe, meșteri tipografi, ci și cărți ce vor constitui modele pentru „viziunea” culturală a învățaților români. Printre cărțile date de Petru Movilă drept model va fi și un *Nomocanon* tipărit sub semnătura sa în 1629, la Kiev, și

Academiei, 1965, p. 118-119; 132-163; vezi studiul și ediția textului publicate de Gh. Chivu, în *Texte românești din secolul al XVI-lea*, București, Editura Academiei, 1982, p. 129-157.

¹⁷ Emil Cernea, *Curs de Istoria Statului și Dreptului RPR*, vol. I, litografiat, 1961, p. 247.

care va servi lui Mihail Moxa în traducerea *Pravilei* de la Govora. Cunoscând importanța acestor nomocanoane, mitropolitul Ghenadie al Ardealului hotărăște, împreună cu mitropolitul Teofil al Țării Românești, ca această carte să fie tipărită în dublă ediție, una destinată muntenilor, însoțită de o predoslovie semnată de mitropolitul Teofil, iar cea de-a doua destinată Ardealului, mitropolitul Ghenadie compunând o prefață ce însoțește textul atât de necesar bisericilor provinciei sale, dată fiind relația de colaborare dintre cele două țări, precum și subordonarea acestora Patriarhiei ecumenice din Constantinopol.

Moartea lui Ghenadie la 3 septembrie 1640 îl găsește pe Meletie Macedoneanul, călugăr și tipograf al mănăstirii Govora, aspirant la scaunul mitropolitan, însă fără un final pozitiv, scaunul mitropolitan fiind ocupat de moldoveanul Ilie Iorest, contracandidatul său. Probabil că mitropolitul Ghenadie propune această ediție și pentru contracararea acțiunii calvine, ce câștiga teren în Transilvania. Deși Ghenadie moare la 3 septembrie, iar *Pravila* începe a se tipări abia în noiembrie, predoslovia este semnată de fostul mitropolit, probabil datorită situației politice de la acea vreme sau prestigiului avut de Meletie Macedoneanul.

BIBLIOGRAFIE:

Chivu, Gh., Costinescu, Mariana, Frâncu, Constantin, Gheție, Ion (coord.), Roman-Moraru, Alexandra, Teodorescu, Mirela, *Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532 – 1780)*, București, Editura Academiei, 1997;

Gheție, I., *Baza dialectală a românei literare*, București, Editura Academiei, 1975;

Gheție, I., *Introducere în dialectologie istorică românească*, București, Editura Academiei, 1994;

Gheție, I., *Introducere în studiul limbii române literare*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982;

Munteanu, Șt., Țâra, D. Vasile, *Istoria limbii române literare*, Privire generală, Ediție revizuită și adăugită, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1983;

Rosetti, Al., Cazacu, B., Onu, L., *Istoria limbii române literare. De la origini până la începutul sec. al XIX-lea*, vol. I, ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Minerva, 1971.

Tigri și fiere de viperă la Tomis

Dorin POPESCU

Vasile Sârbu, *Codul lui Ovidius Naso*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2017

În pofida ratării, de către comunitatea culturală românească, a oportunității redeschiderii de perspective critice paradigmatică privind literatura de exil a lui Publius Ovidius Naso (oportunitate generată formal de comemorarea, în 2017-2018, a Bimilenarului morții Poetului), singulară și binevenită excepție făcând, aici, câteva din studiile de specialitate publicate de exegeți în volumul colectiv *Răzbu-narea barbarilor. 2000 de ani fără Ovidius la Tomis* (co-editori Dorin Popescu și Liviu Franga, Editura Ideea Europeană, Colecția Istoria mentalităților, București, 2017), **câteva tomuri pe teme ovidiene publicate în 2017 vor rămâne totuși esențiale în exegeza ovidiană: *Răzbu-narea barbarilor. 2000 de ani fără Ovidius la Tomis* (co-editori Dorin Popescu și Liviu Franga), *Vocile Poetului* (Viorel Savin) și *Codul lui Ovidius Naso* (Vasile Sârbu).**

Carte rebelă și provocatoare, orgolioasă și liberă, lipsită de inhibiții, eclatantă și erudită, atipică și contagioasă, cu pariuri proprii și oscilând indecis între studiu psihosomatic, roman polițist și documentar mi(s)tico-istoric, ***Codul lui Ovidius Naso* descompune, esoteric, în câteva sute de pagini, formula sincretică a suferinței psihosomatice ovidiene transformată în impuls poetic.**

Mulți vor găsi aici *smochine otrăvite* ori *fiere de viperă* din care vor gusta fără riscuri, căutând fisuri structurale sau clamând (inventate) excese ale libertății privirii și scriiturii. Dincolo de așteptările înșelate ale exegeților de nișă (care vor blama suprapunerea tiparelor argumentative, lejeritatea exploataării surselor ori cea a circulației unor teze încă necauționate științific etc.), cartea reușește prin demersul dezinvolt de a integra numeroase perspective separate ale *suferinței ovidiene* (de la cele psihologice la suferințele textului) și de a le folosi ca pretext pentru deoalarea profilului psihologic, psihosomatic și cultural al autorului *Tristelor și Ponticelor* printr-o formulă analitică originală, verosimilă și atractivă.

Dacă nu ar fi existat *Visul chimeric* al lui Cărtărescu, căruia îi datorăm incizii similare operabile pe cordul deschis al instinctului *poietic* la Mihai Eminescu, am fi avut tentația de a scoate cu totul *Codul lui Ovidius Naso* din recuzitele, obișnuințele, seriile și cutumele *literaturii de gen*, șocul eclectic trimițând la **percepția unei scrieri atipice singulare.**

O *literatură de gen* nici nu există, în fond, iar autorul, exonerându-se de responsabilități formale, pe care am fi fost tentați să le pretindem scriitorilor *profesioniști*, parcurge cu erudiție și curaj, fără solemnități și ipocrizii, **traseul inițiativ al decodificării codului lui**

Publius Naso – pariu critic unic, din câte cunoaştem, în întreaga bibliografie ovidiană, visul secret al oricărui autor de tip critic/exegetic de a integra paradigmatic toate istoriile precedente, sub forma unui *legato* funcţional.

Codul lui Ovidius Naso are mize critice ridicate și se folosește cu apreciabilă lejeritate de surse indirecte (singurele accesibile unui demers de gen), din domenii încăpățânat diferite (medicină, psihologie, filosofie, istorie, critică literară, literatură etc.) și deopotrivă de argumente mitico-ficționale și științifice pentru a inventa și deconspira codul esoteric al operei ovidiene, plecând de la cauzele germinative ale textelor de referință ale opus-ului ovidian (*Ars Amandi, Amores, Heroides, Remedia amoris, De medicamine faciei femineae, Metamorphoseon, Tristia, Epistulae ex Ponto* etc.).

Autorul mizează pe logici multiple de expunere și construcție stratificată, folosind în mod curent opinia profană, argumentul științific, citatul abundent, colajul documentar, ficțiunea și faptul istoric într-o îmbinare armonioasă, cursivă, seducătoare.

Osatura narativă folosește emancipat micro-narațiuni emblematice, exemplare, ferestre-cadru care deschid și închid viziuni, precum sertarele unei biblioteci ce își acoperă ermetic cărțile de valoare.

Din când în când, de sub tirania amănuntului istoric, irelevant, o opinie eretică te prinde neiertător în menghină: Va fi fost Ovidius martor la episoade impudice ale Principelui însuși, cauză ce îi va fi pricinuit edictul de relegare? Vor fi văzut oare ochii poetului episoade carnale de nereprodus cu Terenția, pentru care Augustus nutrea afecțiunii trădate? Vor fi plecat spre Roma *Tristele* și

Ponticele cu poștalionul, prin curieri militari? Va fi văzut vreodată Fabia cumplitele ierni pontice? Cunoștea oare limba getă, prin regele Cotyso, magia poetică pe care Ovidius însuși, devenit tomitan, i-o atribuie? Va fi fost premoniție când Ovidius, departe de anul relegării, descria *frigul rebegitor* de la *marginea Sciției*?

Deși miza formală a cărții vizează recuperarea etiologiei textului ovidian printr-o deconstruire sistematică și științifică a componentelor operei (sugerând inocent autenticități absolute în textul ovidian, de tip documentar-istoric), **există în Codul lui Ovidius Naso o dublă scriitură simbolică, două lumi textuale care se suportă și se combină deopotrivă, fără să se excludă.**

Una privește demonstrația științifică a obiectului critic – **decriptarea codului lui Ovidius Naso prin recursul la patologia socială, psihologie, istoria medicinei, etiologie, psihosociologie etc.** Autorul utilizează aici un bisturiu narativ impecabil, riguros (chiar doct), precis, chirurgical (binevenită deformare profesională, împrumutată din viața reală a autorului acestei cărți). Argumentul științific este exfoliat, metoda este descrisă și asumată (chiar dacă profesioniștii ai gălcevei ar putea denunța perisabilități ale modelelor logico-argumentative ori posibile asperități între metodă și temă), iar parcursul de la *simptomele bolii* la *diagnostic* este elocvent. Las cititorii să parcurgă singuri acest traseu, mai ales că beneficiile lecturii sunt uriașe – autorul inventariază sumarul bolilor de care va fi suferit Ovidius la Tomis (*suferința somatică a lui Ovidiu, bolile „trupești”*), formulează diagnostice medicale/etiologice, elaborează fișe de consultare, sumarizează și extinde datele critice privind *medicina din epoca lui Ovidius*, demonstrează (în

premieră) linia de succesiune Ovidius – Freud în istoria psihanalizei etc. Aparatul științific nu inhibă demonstrația, iar rezultatele analizei fac această carte extrem de valoroasă chiar la nivel mondial.

Al doilea nivel de scriitură mizează pe atractivitate, magnetism și căldura opiniei; aici, autorul dezvoltă generos teze adiționale, opinii de graniță, episoade simbolice, libere, degrevate de sarcini structurale. Cititorul profan se *simte* despovărat de prejudecăți, apt să absoarbă erezii, gata să le dezvolte el însuși pe ale sale. Cartea devine astfel **un roman supraetajat, alegoric, mitic, cu intrigi suprapuse, cu personaje arhetipale, cu epici și etici paradoxale**, de la exploatarea sexuală a sclavilor în lumea latină la vivisecții ficționale, de la săgețile cu venin ale geților la rafinatele otrăvuri romane sau la crimele în serie ale familiilor imperiale dinastice. Autorul coboară în narațiuni și stabilește vinovății, o diabolizează pe Livia, stabilește empatii cu regeatul, îl glorifică pe Cotyso, judecă atitudini și comportamente, mixează planurile și registrele stilistice, refuză ritos conceptualizări și excese (deși el însuși le cultivă pe cele proprii), polemizează caustic cu exegeți contemporani etc.

Verbul reușește să fie elocvent în ambele registre, atât în plan funcțional/ structural/ științific cât și în plan simbolic/ mitic/ epic, iar produsul final pare a nu-și epuiza resursa de tensiune și atractivitate de la un capăt la altul.

Este cert că această carte va genera repede reacții. Va tulbura

comoditățile unora, va leza mima pudică a altora, va stârni polemici, va invita la reflecție. Autorul însuși este conștient că **eliberează un tigrul din închisoarea acestei cărți**. Iar tigrul se va repezi să sfărtece în colți comozii din *agóra* obișnuiți cu prefabricate.

Din această luptă închipuită, **Cetatea (tomitană) va rămâne cu seducția și nostalgia marilor ficțiuni privind șederea lui Ovidius la Tomis.**

Într-un an care anunța doar proiecte ratate ale Bimilenarului morții lui Publius Ovidius Naso, **veștile bune nu au ezitat să se producă**. După *Răzbușunarea barbarilor. 2000 de ani fără Ovidius la Tomis* (co-editori Dorin Popescu și Liviu Franga), volum colectiv fișat de autor spre final și citat în bibliografie, după publicarea *Vieților poetului*, sub semnătura lui Viorel Savin, precum și după revocarea, în decembrie a.c., de către Consiliul Local al Romei (*Assemblea Capitolina*), în unanimitate, a edictului de relegare a Poetului la Tomis, *Codul lui Ovidius Naso* continuă seria veștilor bune.

Sunt convins că **momentul ieșirii libere a lui Publius Ovidius Naso din captivitatea în care l-am ținut atâta timp**, refuzându-i dreptul la o abordare paradigmatică a șederii sale la Tomis, amânând *sine die* exegeza literaturii sale de exil, în pofida importanței pe care aceasta o are pentru întreaga cultură română, **se apropie**.

Mai sunt, totuși, chiar și după Codul lui Ovidius Naso, câțiva tigri de eliberat. Pușini.

Poezie

Ioan Corin CULCEA

Cifra 1

Scriu cifra 1, cifra vederii,
 revin la viața mea
 dinainte de a mai spera ceva...
 E o liniștire oarbă în mine,
 înțeleg, în sfârșit,
 aerul clipelor de catifea,
 fără greutate și fără mișcare...
 Sunt eu,
 cel dinainte de a mă naște soldat
 târându-se prin tranșeele liniare și
 strâmte,
 ale iubirilor sub asediu...
 O să evadez din mine
 cu primul reflux favorabil,
 pe cea mai sărăcăcioasă plută de
 visuri,
 cu toată nepăsarea de care sunt în
 stare,
 pentru chipul și carnea
 pe care mi le îndur,
 când nu îmi doresc decât pământul
 sub tălpi...
 „cu moartea pe moarte călcând”,
 atât de tainic și blând!

Cifra 2

Scriu cifra 2,
 pe fruntea simțurilor,
 cifra cântecului de lebdă, arcuit
 rotund
 în casa sufletului desculț,
 chiricit în nemișcarea fătului...

Învăț să merg din nou,
 mă clatin, cad, mă ridic,
 dar nu mai plâng
 sfâșietoare zări și așteptări...
 Doar număr în neștire
 plumbii cartușelor trase în mine,
 din arma încinsă a vieții besmetice,
 ciuruit, înrăit, înflorit...
 Scriu cifra 2,
 cu semnul sângelui meu
 șerpuit în triunghiul obtuz al
 iluziilor...
 Păstrez cu grijă
 restul semințelor neșemănate,
 până la primăvară...
 până la primăvară...

Cifra 3

Scriu cifra 3,
 marea mângâindu-ți sânii,
 tu, desculță și umedă,
 ușoară precum o lacrimă
 înghițită de soare...
 Deja cifra aceasta
 mă apropie de neuitare, de viață.
 Dezgropat de viu,
 îți incendiez trupul cu privirea,
 un val uriaș,
 fără cuvinte inutile...
 Copilul din tine
 încă adună scoici ascunse-n nisip
 și uiți cât ești de frumoasă,
 numai pentru mine acum...
 Să fiu un cal alb, o iertare,

spuma de val ce te îmbrățișează,
trandafirul înfipt în părul tău,
visul cel mai nebun...

Mi-e sete, mi-e foame, mi-e dor,
aștept cifra 4,
să fiu mult mai bun!

Cifra 4

Scriu aplecat, chinuit, cifra 4...
același scaun mereu incomod,
pe care sper că voi scrie odată și-odată
poemul ce mă va ucide...

Sunt o țigară aruncată aprinsă,
peste care plouă,
gura care plânge tăceri,
ochiul care arde cuvinte!
Uneori nu aparțin acestui Pământ,
mă prăbușesc, mă înalț
la marginea realului,
paznic de far,
îngrijitorul luminii...
Scriu aplecat, chinuit ca o umbră,
dar sunt fericit
că viața mea este cifra
de a dăruia, de a pierde!

Cifra 5

Scriu cifra 5,
îngenunchere în mine,
în rugăciunea ce mă apropie
și mă deschide...
Ușurează-mi crucea din spate,
șterge-mi cu zvâcnirea unei pleoape
sudoarea!
Plutesc în surâsul tău,
nufăr blând,
până când voi adormi obosit
sub aripile unei lebede albe...
Scriu cifra 5,
cu genunchii la gură
și aud în pântec

tropăitul înalt al pantofilor tăi
pe asfaltul întoarcerii...

Cifra 6

Scriu cifra 6,
o aripă deschisă...
Pot zbura și cu jumătatea din mine...
Mă trezesc din ninsoare,
din nemișcare
și din frica de noapte,
jumătatea de trup îmi e numai
șoapte...
Spune-mi că-i vis,
scrijelește-mi, cu fața întoarsă spre
soare,
cealaltă aripă,
a ta!
Spune-mi că lupii cei negri
nu m-au mușcat!...
Prelungește-mă tu,
până în lumina înserărilor roșii,
lasă-mă liber,
doar atât cât să nu pierd șirul...
și zborul
dintre ore și dragoste!

Cifra 7

Scriu cifra 7,
nu mă grăbesc,
dar avem de recuperat implozia
tangourilor
pe care nu le-am dansat niciodată,
mâna ta căutându-și locul
și inima ca o sămânță
aruncată între șinele de cale ferată.
Nu mă grăbesc,
nu mai plec din fragilitatea
cântecului...
nu mai ești demult pentru tine,
ești un fluture tremurând
pe albul peretelui camerei mele!
Scriu cifra 7,

întind mâna și te cuprind...
un bandaj
pentru încă o viață.

Cifra 8

Scriu cifra 8,
atât de greu de înțeles,
văd mereu altceva...
Suntem două începuturi opuse
și totuși atât de legate,
inseparabile în respirația plămânilor.
Aș putea invoca infinitul banal,
dar trec mai departe,
mereu cu un pas înaintea timpului...
Prezentul nu există, vă spun,
e doar iluzia clipei,
mușcătura ce lasă urme...
Trecutul e singurul adevăr trăit
în atâtea orizonturi de dezechilibru,
măcinat în nisip,
împrăștiat în neființă,
viitorul, singura dorință în pleoapa
simțirilor!
Mă întreb: tu cât mai reziziți
nedezbărcată în brațele cifrei 8,
cât mai numeri în gând,
până la sânge,
privind luna plină mângâindu-ți
obrajii...
atât de dreaptă și atât de singură
în propria teamă a cărnii?

Cifra 9

Scriu cifra 9,
aripa de sprijin care atinge pământul
unde îmi trudesce foamea poeziei,
cinstit și sincer,
în lumina întunericului dintre somn și
trezire...
Nu pot face concesii cuvintelor,
cum nu pot face respirației

sau crimei!
Când scriu despre tine, iubito,
pagina mea speriată
începe să râdă,
să aibă gust, văz și auz,
să fie sărată și dulce,
o dragoste de neînfrânt...
Scriu cifra 9,
gândindu-mă la tine ca la o fereastră
deschisă
în primele ore ale dimineții...
dacă tai razele soarelui,
voi ajunge la visele tale,
la aceeași aripă de sprijin,
fosforescentă,
care îmbrățișează pământul,
pentru încă un drum...
spre inima mea zdrențuită,
din Triunghiul Bermudelor.

Numărul 10

Scriu numărul 10,
cu teama Dumnezeului rostogolit în
mine,
fără să știu dacă sunt începutul
sau nimicul spânzurat de grinda
secundelor.
Îl scriu, dar nu-mi aparține,
am ajuns prea târziu...
Așa cum spuneam,
timpul nu m-a înțeles,
nici măcar din milă.
Legați-l, puneți-i cătușe,
voi ce aveți fericirea supremă în
sânge!
Timpul pierdut,
timpul durut
și timpul sfârșit...
unu și zero...
iubit și urât...

Diagnosticul scrimerului

Ciprian CHIRVASIU

Nu știu din ce pricină, sunt zile când mor de frică pe stradă și fie alerg către casă, fie încerc să mă adăpostesc după niște ziduri între care cunosc pe cineva. Și de câte ori reușesc să scap de isteriile zdrențuite ale orașului, ca să cad în câteva momente de răgaz, mă întreb ce anume ne lipsește ca să putem conviețui cu adevărat. Fără patimă și spaime, fără mârălanie și violență.

De ce comunitatea asta nu poate trăi într-o grațioasă comuniune? Am avut marele noroc să mă intersectez cândva cu doi oameni, care mi-au rămas în suflet drept repere de normalitate șarmantă: Alexandru Paleologu și Neagu Djuvara. Deși m-am pregătit temeinic pentru convorbirile pe care domniile lor mi le-au promis pe loc (chiar dacă nu auziseră vreodată de mine), m-am dus la întâlniri cu o strângere de inimă. De la înălțimea spiritului pe care-l frecventau cu dezinvoltură, charismele lor păreau strivitoare.

Mai întâi, și acum mă felicit că am avut inspirația ca, înainte, să mă tund, să mă bărbieresc, să mă pun la costum și la cravată. Amândoi m-au așteptat ca pe un oaspete de vază, îmbrăcați impecabil. Mai târziu, aveam să-mi dau seama că era vorba despre ținutele lor obișnuite, pe care le purtau, în primul rând, ca semn de respect față de sine.

În al doilea rând, conversațiile noastre au decurs, din prima clipă, ca și când ne-am fi cunoscut de când lumea. Mi-au vorbit fără orgolii, fără prețiozități,

cu o eleganță de scrimeri și cu o simplitate frățească.

Amândoi mi-au revenit în gând, după ce am citit un superb interviu acordat de Neagu Djuvara. Despre iubirile care i-au marcat viața. I-am recunoscut imediat naturalețea, discreția, umorul, concizia discursului. Și mi-am adus aminte că, în discuția noastră, domnia-sa mi-a dat câteva diagnostice la angoasele mele.

Una dintre ele era „îndobitocirea populației românești în cei 45 de ani de comunism”. Iar cealaltă – modelul lumii politice de astăzi, generatoare de grobianism. „Politicienii buni sug politica din sânul mamei și din cei șapte ani de acasă. Cei mai buni sunt cei care au din familie un tată, un unchi, care au făcut politică. Politica se învață de acasă. Aveam o burghezie care a fost alungată din țară sau omorâtă. Vom fi nevoiți să așteptăm cel puțin două generații pentru ca reprezentanții noii nomenclaturi să devină de bună calitate, să învețe politică. Întotdeauna, după schimbări, prima generație de politicieni e reprezentată de niște proști. Nu găsești în istoria universală oameni mari politici care să vină din talpa țării. Cei mai buni oameni politici apar dintre aristocrații democrați”.

La despărțire, i-am mulțumit emoționat. Și iată ce mi-a răspuns: „Ne-am salutat de rămas bun prin strângerea mâinilor. Sunt răcit și guturaiul se ia prin atingere de palme. Vreți să vă spălați puțin?”

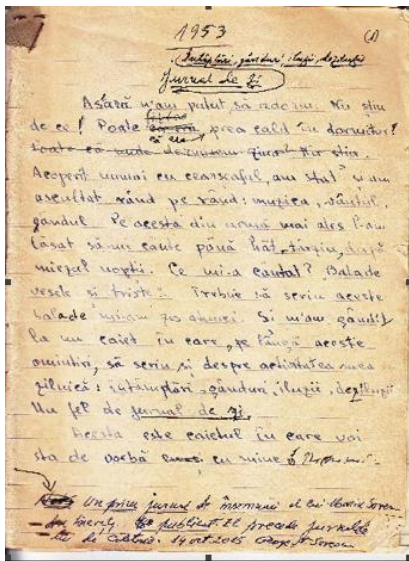
Soresciana

Însemnări și creații. 1953–1954

volum în curs de apariție editorială

Maria IONICĂ

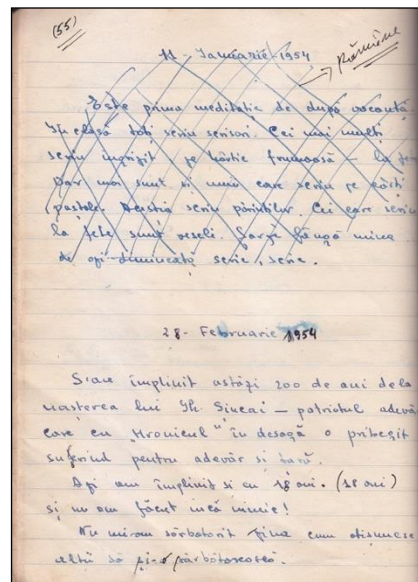
Prefațat de George Sorescu, cel care a păstrat și oferit/ oferă cu generozitate atâtea documente despre Marin Sorescu, va apărea curând un volum de circa 100 de pagini, cu interesante însemnări și creații din perioada 1953-1954, an școlar pe care scriitorul îl petrecea în cadrul Liceului Militar „Dimitrie Cantemir”, din Predeal.

Sunt, mai întâi, rânduri înșiruite pe 54¹ de pagini ale unui vechi caiet dictando, cu un prim (și adolescentin) jurnal sorescian *Jurnal de zi* (*Singur – cu mine însumi*), urmate de 13 pagini

cu *Poezii de Marin Șt. Sorescu*, copiate și ilustrate grafic de un talentat coleg de școală, Constantin Gherghescu. Acesta trebuie să fi fost animat de o admirație aparte pentru tânărul creator, ca și profesorul de limba română Simion Bărbulescu, autorul celor două poezii – *Minunea* și *Desprinderea fructului* – dedicate elevului său Marin Sorescu.

În consemnarea din prezenta filă a caietului-jurnal, Marin Sorescu însuși reafirmă venirea sa pe lume la un sfârșit de februarie (1936).

28 Februarie 1954

¹ În total, caietul păstrează 54 de pagini (la care se adaugă o ultimă pagină, de grosimea celei de

gardă), dar se pare că au fost desprinse/rupte mai multe file.

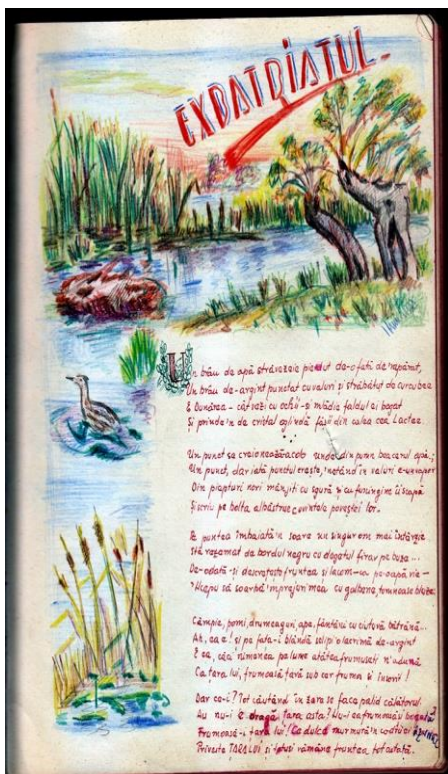
S-au împlinit astăzi două sute de ani de la moartea lui Gh. Șincai – patriarhul adevărat care cu „Hronica” în desagă a pribegit suferind pentru adevăr și țară².

Azi am împlinit și eu 18 ani³.

Și încă nu am făcut nimic!

Nu mi-am sărbătorit ziua cum obișnuiesc alții să și-o sărbătorească. Am lăsat asta pentru „altă dată”, căci am credința că va sosi o dată, nu știu când și cum, și adevărata mea zi.

***

Dar, pentru o mai elocventă prezentare a cărții care va apărea

(probabil, în cursul acestui an), pot fi de real folos câteva pasaje din prefața SEMNATĂ DE George Sorescu, respectiv, postfața volumului (Maria Ionică).

***

Acesta este un prim jurnal scris de Marin Sorescu, elev la Liceul Militar „Dimitrie Cantemir” din Predeal (16 septembrie 1953 – 28 februarie 1954). Un prim experiment epic, inedit, deosebit de jurnalele de călătorie de mai târziu – volume publicate între anii 1999-2014. Primul a fost publicat de Virginia Sorescu-soția scriitorului și Mihaela Constantinescu-Podocea (în 1999), următoarele, șapte volume, de George Sorescu.

***

În prefețele celor șapte volume, am prezentat noua modalitate conceptuală a scriitorului, din unghiul căreia vor fi scrise jurnalele de călătorie: „jurnale document”, nu fabulație literară! Deci, un alt concept, cu o detașare voită de canoanele clasice (intenții pe care scriitorul le va stabili – *ab initio* – în Prefața primului volum, pe care Marin Sorescu apucase doar să o scrie). Un nou mod ficțional, fără alterări în actul fiecărei consemnări.

***

În modestia lui, jurnalul de față, cu „întâmplări, gânduri, iluzii și deziluzii” din perioada gimnazială (petrecută la Murgăși, între anii 1948-1949) și liceală (de la Predeal-

² A se remarca patriotismul tânărului și respectul său pentru valorile culturii neamului.

³ 1954 nu era an bisect. În pofida incertitudinilor „avansate”/ acceptate cu

nonșalanță, Marin Sorescu știa (de la mamă, desigur) că s-a născut la sfârșitul lui februarie (1936).

1953/1954), prezintă anumite date utile cercetătorului de profil.

Păstrat în arhiva noastră, manuscrisul acesta însumând 55 de pagini cuprinde totodată și alte componente: eros cu ispitiri naive, pasiune pentru lecturi și creații personale, unele citite în Cenacluri literare. Sunt aici epigrame, poeme, sonete, articole, toate dând măsura unui impuls daimonic în devenire, în spirit horatian: *Os magna sonatarum* (Gura care va rosti lucruri mărețe).

***

Ca și în cazul celorlalte volume cu materiale inedite despre viața și opera lui Marin Sorescu, merită semnalată valoarea documentară a acestor pagini, prioritar autobiografice, dezvăluind chiar felul în care scrisul se stilizează treptat, inclusiv sub aspectul grafiei (poate și acest caiet a avut un rol...), vizând însă tangențial și elemente de ordin general (epocă, școală, colegi, publicații și personalități ale timpului, emisiuni ale radioului etc.)⁴.

Citatele din folclor, Topârceanu, Coșbuc, Eminescu etc. evidențiază profilul intelectual și sensibilitatea tânărului autor, iar cele câteva episoade epice ilustrează un ascuțit spirit de observație, precum și deosebită capacitate de analiză și de exprimare plastică a ideilor.

Cert este că, pe lângă talentul nativ și impulsul creator moștenite din

familie, Marin Sorescu găsea în această instituție un cadru cultural propice și veritabil stimulent competițional (colegi cu preocupări literare, participanți la concursuri și dornici de afirmare).

În acest prim jurnal sorescian, apar frecvent nume de profesori, cadre militare și, mai ales, ale unor colegi-elevi ai Liceului Militar „Dimitrie Cantemir” din Predeal, în anul școlar 1953-1954. De menționat că aproape toate acestea sunt reale și pot fi găsite pe Internet⁵.

***

Cu un istoric impresionant, școala înființată în iunie 1912, la Mănăstirea Dealu, lângă Târgoviște, devenea, în 1929, Liceul Militar „Nicolae Filipescu” de la Breaza – prima unitate de învățământ militar românesc. În 1949, Școala Medie Militară Roman se muta la Predeal, într-o fostă unitate de vânători de munte, devenind apoi Liceul Militar „Dimitrie Cantemir”, ce revenea în 1999 la Breaza, sub actuala titulatură: Colegiul Național Militar „Dimitrie Cantemir”.

***

Concluzionând, destinul scriitorului Marin Sorescu a fost vizibil marcat și de anii petrecuți în această prestigioasă instituție de învățământ militar, care a dat țării peste 12.000 de absolvenți⁶.

⁴ Inclusiv copertele caietului, cu stema RPR și parafa de la *Fabrica de hârtie „1 SEPTEMBRIE” Bușteni*.

⁵ Adresa: dimitriecantemir.ro/lista-absolventilor-1953-2009

⁶ v. Leon Chirilă, *Colegiul „Dimitrie Cantemir” din Predeal-bastion al perenității*, în „Prahova”/19.II.2007 și Soare Aurel Constantin, *Colegiul Militar Liceal „Dimitrie Cantemir”*, monografie PDF.

Februarie

1 februarie 1902 – s-a născut, la Slatina, compozitorul **THEODOR GEORGESCU** (m. 20. 08. 1985)

1 februarie 1928 – s-a născut, la Balș, publicistul și epigramistul **VALENTIN SMARAND POPESCU**

2 februarie 1955 – s-a născut, la Berzovia (Caraș-Severin), prozatorul și actorul **VISI (ZEFIR BERZOVIS) GHENCEA** (m. – 23. 12. 2009, București)

5 februarie 1948 – s-a născut, la Slatina, poetul și publicistul **NICOLAE DOROBANȚU**

5 februarie 1953 – s-a născut, la Sâmburești, Olt, poetul și publicistul **GEORGE VAIMAN** (m. 18. 12. 2015, Slatina)

7 februarie 1891 – s-a născut, la Caracal, pictorul **GHEORGHE TEODORESCU-ROMANAȚI** (m. 20. 04. 1980, București)

7 februarie 1984 – a murit, la București, compozitorul **RADU ȘERBAN** (n. 1. 12. 1927, Caracal)

9 februarie 1949 – s-a născut, la Dobrețu, Olt, pictorul, sculptorul și desenatorul **NICOLAE TRUȚĂ** (m. 16. 08. 2010, Slatina)

13 februarie 1967 – s-a născut, la Sprâncenata, Olt, poeta **LIUȚA SCARLAT**

14 februarie 1954 – s-a născut, la Nicolae Titulescu, Olt, prozatorul și eseistul **MARIAN-VICTOR BUCIU**

14 februarie 1981 – a murit, la București, istoricul **VASILE MACIU** (n. 30. 12. 1904, Caracal)

15 februarie 1948 – s-a născut, la Potcoava, Olt, criticul, istoricul literar și omul de radio **CONSTANTIN DUMITRACHE** (m. 21. 11. 2001, Craiova)

15 februarie 1956 – s-a născut, la Caracal, poetul, eseistul și gazetarul **AURELIAN TITU DUMITRESCU**

18 februarie 1975 – a murit, la Caracal, publicistul și editorul **REMUS FLORICEL SCARLAT** (n. 16. 08. 1913)

20 februarie 1889 – s-a născut, la Slătioara, **GRIGORE (NIFON) CRIVEANU**, primul mitropolit al Olteniei (m. 14. 06. 1970, București)

20 februarie 1967 – s-a născut, la Amărăștii de Jos, Dolj, poeta și prozatoarea **MARIDOR**, pe numele adevărat **MARIANA DIDU**

25 februarie 1889 – s-a născut, la Slatina, sculptorul **THEODOR BURCĂ** (m. 1950, București)

25 februarie 1943 – s-a născut, la Ponoarele, Mehedinți, scriitorul **DAN EUGEN DUMITRESCU**

25 februarie 1953 – s-a născut, la Osica de Sus, Olt, poetul, publicistul și editorul **MARIAN DRĂGHICI**

27 februarie 1852 – s-a născut, la Slatina, **MARIN ANDREIAN**, fondatorul primei biblioteci publice din oraș (m. - ?)

27 februarie 1967 – s-a născut, la Cârlogani, Olt, poetul **SILVIU VIOREL PĂCALĂ**

Eseu

Când Dumnezeu va veni pe pământ

Cornel NICULAE

1. Ca să trăiești este nevoie de eroism. Omul este singurul primat care trăiește cu moartea-n suflet.

2. Rugăciunea: iluzia că undeva, cuiva îi pasă de tine. Darul singurătății neputincioase, care, fie cere, fie mulțumește.

3. Muzica este singura instanță care mă dematerializează, mă lasă fără cuvinte, mă redă vieții.

4. În gramatica divină, Dumnezeu-Perfectul, nu putea produce Imperfectul. Singura, dar catastrofală eroare a Demiurgului e că n-a rămas el însuși. Diviziunea a adus Răul în univers. Am spus-o mereu, nu trebuia să existe doi, cu „chip și asemănare”.

5. Dumnezeu n-a înțeles ceea ce cere: în fața morții (date de el), muritorilor nu le-a rămas decât iubirea. Adevărat! Dar iubirea între ei, oamenii. Nu față de el.

6. Doar popoarele mari visează. Hitler a fost ultimul vis al Germaniei, cum Napoleon a fost marele și ultimul vis al Franței. Însă, când cei mari visează, cei mici au coșmaruri.

7. Evreii sunt răspunzători de două categorii de utopii: unele care se petrec pe pământ, dar cu finalitate în cer, cu Dumnezeu cap de afiș, altele sunt tot pământene, dar, pentru a garanta succesul, Dumnezeu își transferă atributele zeilor locali: Lenin (tătuc), Stalin (tătuc), Mao, Ceaușescu etc.

8. Rasismul a început cu evreii. Ei, cu un neasemuit orgoliu, egoism și nerușinare s-au considerat „poporul ales”, singurii cu acces la Puterea Supremă. Restul sunt doar „neamuri”.

Pentru aceasta a plătit poporul lui Iuda: pentru o iluzie.

9. Elogiul biologiei „trupului frumos” la Baudelaire: Iubim femeile cu cât sunt mai străine. A iubi femeile inteligente e o plăcere de pederast. Așadar, bestialitatea exclude pederastia.

10. Întotdeauna, cu toate că iubesc oamenii, am avut oroare de gloată. În democrație se cheamă: peculesque locutae.

Atunci eu tac.

11. Sub raport material știința a dăruit oamenilor comodități extraordinare. Moral însă, omenirea bate pasul pe loc din epoca de piatră; cu toate școlile și religiile din lume.

12. Singurul zeu pe care îl recunosc este Soarele; dă viață și moarte cu indiferență absolută.

13. Într-un sat din sud, într-o cârciumă, într-o zi păcălită de liniște, greieri și amurg, un popă rupt de beat. Auzind clopotele de la biserică unde zice-se că slujea, ridică arătătorul și zâmbind cu toți dinții galbeni de osteneala tutunului, zice: Aha!... Bagă marfă! Iar bagă marfă!

P.S. În noaptea aceea s-a întâmplat să moară și el într-un straniu accident de mașină, neelucidat până azi.

14. Poetul: un muritor cu inimă de trafic greu.

15. „Am fost întotdeauna mirat cum de sunt lăsate femeile să intre în biserică. Ce pot discuta ele cu Dumnezeu?” Îi răspund domnului Baudelaire să nu se mai mire: Dumnezeu și femeile sunt singurele instituții care

pot vorbi la obiect despre Facere.

16. Se mai întrebă Baudelaire: „De ce omului de spirit îi plac mai mult femeile ușoare decât femeile de lume, cu toate că sunt la fel de proaste.” Eu, domnule Baudelaire, nu intervin în gusturile francezilor din secolul duminicel.

Întrebarea este – unde sunt cele ușoare femei și de lume așijderea de altădată? O tempora, o mores!

17. Noua utopie: nenumăratele drepturi ale omului îl vor face pe acesta pe deplin fericit. Nu cred! O înfinitate de drepturi – niciun drept.

Încurcătura va fi generală.

18. Dacă prea multă cunoaștere (excesul ei) te poate face nefericit, prea multe drepturi te lasă fără responsabilitate.

Libertățile care exced necesitatea sunt entropice, provoacă haos.

19. Admirabil poporul evreu: ce savanți, ce artiști, cât patriotism. A ști pentru a putea – la ei este lege. Bravo lui! Nu este poporul ales, dar s-a ales singur.

20. Eu cred în geniul poetic feminin. De ce?

- Au darul maternității. Femeia poartă în pânțec poezia cea mai înaltă. Frumosul prin excelență: copilul, viața.

- Ele, ca biologie, sunt frumoase, cu alte cuvinte, poezia se întinde pe toată pielea lor cu care înmiresmează lumina și pe bărbat. Știa Dumnezeu ce face! Eu cred că în chestia cu frumusețea femeii l-a consultat și pe Lucifer.

- Dacă ar fi înțeleaptă s-ar opri aici. Ea vrea însă tot timpul să reintre unde a fost la începuturi – în bărbat. Va putea vreodată să scrie frumusețea ei și a lumii? Pentru asta, femeia trebuie să șterpească unelte care i-au fost răpite la ieșirea din coasta lui Adam. Unele au reușit!

21. Ce stupiditate să susții că românii sunt fataliști! Un popor care a trăit perfect integrat în natură, în Cosmos, una cu ritmurile acestuia din urmă, nu poate fi fatalist. De aici i-a venit și

rezistența extraordinară în fața diverselor sinistre, naturale și istorice. A învățat într-un mod genial să trăiască cu lutul și cu ardiștea câmpiei, cu piatra munților, cu urletul râului și al mării, cu cerul și stelele, cu lupul și viscolul, cu ploile toamnei. Cu viața și cu moartea, pe care le-a înțeles ca firești – dacă le acceptă natura, le-a acceptat și românul. În ceea ce privește mult invocata baladă Miorița – se uită cu bună știință că acolo există și un „dacă”. Consemnând la rigoare, eu nu mă voi da bătut, dar s-ar putea să și mor; dacă lucrurile vor sta așa, atunci aș dori să faceți următoarele... Unde este fatalism aici? În capul unora!

22. Aș vrea o statuie (există un muzeu excepțional) la Alba Iulia sau la Blaj al ȚĂRANULUI ROMÂN. O statuie imensă cât istoria noastră chinuită și clădită din opinci. Nu accept o biserică a mântuirii neamului, care va rămâne un banal morman de cărămizi, dacă nu împietrim într-o statuie șirul nesfârșit de oameni mândri în ȋtari, în cioareci, care (ei) au mântuit cu sângele lor, cu visele lor, cu copiii lor, cu Dumnezeul lor, această țară și această istorie care nu-i mai rabdă. Nu accept! Să vină popii la statuie cu flori și-apoi să intre în catedrală.

23. Cea mai nobilă biserică a neamului nostru a fost țărănul. La el au venit toți, nu să se închine, ci să-l ia cu forța: la muncă, la război, la pușcărie și nu i-au dat mai nimic niciodată.

24. Biserici văd că știm să facem. Foarte bine! Dar țărani – niciodată, Domnilor! Măcar faceți-le o statuie (încercați prima dată în suflet). Poate o așezați lângă Coloana lui Brâncuși, cumva.

25. Și când veți trece pe acolo, voi, cei puternici și bogați, să vă miroase a zbor și a pâine caldă; a opincă, mă!

26. Mi-ar plăcea atât de mult, mai mult ca viața mea neînsemnată, ca atunci când Dumnezeu va veni pe pământ, ca odinioară, când eu eram copil, să vină însoțit de Eminescu. Amin!

Poezie

Lucian Victor BOTA

***

dincolo de ziduri
fereastra cuprinde
vagi orizonturi

sunt orbul
care aprinde lumina
(12 august 2017)

***

mă umbresc zilele acestui țărâm

un cer întunecat își aruncă furia
asupra ferestrei mele
scoțând-o din balamale
îmi sugrumă cordul și îmi bea
tot sângele
(5 august 2017)

***

îți simt buzele reci

sărutările tale nu mai calcă potecile
cărnii mele

cuvintele tale devin
atunci
niște săgeți înveninate

veninul lor îl simt cum se scurge
prin fiecare bucățică de carne
cerul mă simte ca un zbor paralizat
care se târăște pe pământ

într-o lume în care mai mult plouă
(4 august 2017)

***

îngenunchez privirea
către Tine, Doamne,
să văd prin ochii orbului
Lumina Ta
(2 august 2017)

***

poemul acesta nu se naște la înălțime
nici măcar nu aspiră la înălțimi
ci rămâne modest și înalt
ca un munte
împădurit
(31 iulie 2017)

***

în dimineața aceasta
cerul își coboară cortina de nori peste orașul
care se scaldă în tăcere
și mă îmbracă într-o neliniște

copacii din fereastră leagănă frunzele
în ploaia care începuse
să cadă peste trecătorii grăbiți
despicând tăcerea în pași
brownieni

în dimineața aceasta
trupul mi se vestejește odată cu anotimpul
chipul meu de ceară căzuse din palmele
dimineții

mă trezisem într-un ochi
de singurătate
(30 iulie 2017)

***

arde focul în vatră

îngeri cu cer îngust
murmur de izvoare flâmânde
în turla bisericii clopotul și-a ruginit
limba
arde focul în vatră mocnit
de secole
(27 iulie 2017)

***

scot din sertar
o poză alb-negru
și mai șterg
din praful uitării
(25 iulie 2017)

***

peste ani
sentimentele se vor transforma în păsări
eșuate-n zbor

marea îmi va ține trupul întemnițat în ochii ei
(1 iulie 2017)

***

întunericul face ca frigul să-mi pătrundă
tot mai adânc în oase
și eu să te aștept pe o margine de gând
tremurând

sunt într-o lume în care nu pot pune soarele
să umble pe o inimă
și atunci nu am de ales decât să aprind
o lumânare

să nu te pierd în gând...
(26 iulie 2017)

***

sub umbrele adânci ale cerului
copacul își croiește drumul spre lumină

mă dezmeticesc din căderi
și caut un petic de pământ în care să-mi înfing
rădăcinile
unde copacul să respire
(25 iulie 2017)

Cuvinte din bătrâni

Arta tiparului sub Vlădica Antim Ivireanul

Florin EPURE

Despre cel care purtase numele de Andrei, înainte de a fi tuns în monahism, știm că s-a născut în jurul anului 1660 în Iviria (Georgia), ca fiu al lui Ioan și al Mariei. Răpit la vârsta de șaisesezece ani de către turci și dus la Constantinopol, a fost vândut ca sclav, unde prin destoinicia sa învață meșteșugul imprimeriei, limbile turcă, greacă, arabă, acest fapt aducându-i libertatea. Italianul Antonio Maria del Chiaro ne spune că deținea, pe lângă arta tiparului, și sculptura, pictura, gravura în lemn și broderia. Numit la conducerea tipografiei Mitropoliei Bucureștilor, Andrei intră în rândul monahilor, sub numele de Antim, începând cu tipărirea cărților grecești. Sfântul Martir Constantin Brâncoveanu, domnul Țării Românești, este cel care l-a descoperit pe acest tânăr talentat și l-a adus de la Constantinopol.

Antim conduce obștea de călugări de la mănăstirea Snagov, unde are o bogată activitate tipografică, între anii 1696-1701. Aici va tipări alte 15 cărți dintre care 5 în românește, iar una bilingvă „Liturghierul greco-arab” (1701), prima ediție în limba arabă, pentru credincioșii din Antiohia. Se va întoarce la București, unde, timp de patru ani, scoate alte 15 cărți.

Antim îl înlocuiește, la 16 martie 1705, pe episcopul Ilarion al Râmnicului, pedepsit pentru simpatii

marcante față de catolici. Este hirotontit arhiereu a doua zi de către Înaltul Teodosie. Antim a luat cu sine o parte din utilajul tipografic de la Snagov, rodul muncii sale, cum obișnuia să-l numească, plecând la Râmnic, unde va sta până la 27 ianuarie 1708.

Activitatea culturală a prins viață la 16 martie 1705, odată cu aducerea lui Antim în fruntea eparhiei râmnicene. Cu sprijinul domnului și cu strădania noului ierarh, această tiparniță, cu posibilități de imprimare în grecește și românește, va scoate de sub teascurile sale, numeroase cărți, ceea ce va face ca orașul de la poalele dealului *Capela* să fie privit ca o adevărată *Capitală a tipografilor*, așa cum observa, pe bună dreptate, Nicolae Iorga.

Bun cunoscător al limbilor turcă, arabă, greacă, slavonă și română, în primul an al șederii la Râmnic, începe seria tipăriturilor sale, menite să ducă la triumful limbii române în biserică. Aici s-au tipărit 9 cărți între care 3 în românește și 3 în ediție bilingvă slavo-română. Prima carte care apare în noua tipografie râmnicenă este în grecește: *Tomul bucuriei* (1705), prin care ripostează în numele bisericii ortodoxe tendințelor de extindere a catolicismului și a calvinismului, încercând să apere puritatea doctrinei de imixtiunile heterodoxe. Alte tipărituri antimiene, izvodite la Râmnic, sunt *Antologhionul* (1705), *Învățătură pe scurt pentru taina pocăinței* (lucrare originală), în anul 1705, *Slujba Adormirii Născătoarei de Dumnezeu cu Paraclisul* (1706), *Octoihul slavo-român* (1706), *Liturgier* cu *Molitfelnic* (1706). Tipograful său a fost iscusitul meșter Mihail Iștvanovici.

În cursul unui sfert de veac, Sfântul Antim a tipărit sau a

supravegheat tipărirea a 63 de cărți, din care 39 au fost lucrate de el însuși. Tipăriturile antimiene, împodobite cu miniaturi, gravate cu multă măiestrie chiar de mâna sa, uimesc și astăzi prin învățăturile și frumusețea lor, constituind un inestimabil tezaur al patrimoniului cultural național.

Teodosie a adormit întru Domnul la 27 ianuarie 1708, iar ultima sa dorință ca scaunul mitropolitan să-i fie încredințat Episcopului de Râmnic, Antim Ivireanul, s-a respectat întocmai.

Actul de înscăunare, semnat de Patriarhul Ciprian (înainte de 10 februarie) era plin de laudă, la adresa ierarhului Antim Ivireanul.

La 19 februarie 1708 sosește la București dispoziția scrisă a Patriarhului Ecumenic, către Mitropolitul Climent de Adrianopol, aflat și el la București să facă transferarea lui Antim de la Râmnic la București ca „Vlădică al Țării”, ceea ce se împlinește la 21 februarie 1708, de față fiind cei doi patriarhi greci și numeroși arhieri.

Printre preocupările de seamă ale ierarhului s-au regăsit și refacerea, preînnoirea, mai multor așezăminte monahale (Govora, Cozia, Fedeleșoiu, Surupatele, Strehaia) și ctitorirea mănăstirii „Tuturor Sfinților” din București, numită azi Mănăstirea Antim (1713-1715).

Testamentul Sfântului Ierarh – „Învățături pentru așezământul cinstitei mănăstiri a Tuturor Sfinților” – porunca ca toate veniturile ctitoriei sale să fie puse în slujba unei mari opere de asistență socială.

Într-o nouă tiparniță, care se afla la Târgoviște, izvodește 18 cărți, foarte multe dintre ele fiind în limbă română: *Psaltirea* (1710), *Octoihul* (1712), *Liturghierul* (1713), *Catavasierul*, *Ceaslovul* (1715). Anul 1715 găsește tipografia mitropolitului la ctitoria sa din București.

Chipul Sfântului Antim Ivireanul a fost zugrăvit în pronaosul bisericii cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” a Mănăstirii Govora (Mihăești, Vâlcea), pe peretele de la sud. Tabloul votiv așternut pe frescă, este opera zugravilor ce aparțin „Școlii brâncovenești de la Hurezi”, din anii 1711-1712. Portretul de la Govora, singurul care se păstrează din vremea vieții lui, pe când se afla în scaunul mitropolitan, celelalte fiind repre-

zentări mult mai târzii, îl înfățișează ca pe un arhiereu bătrân, cu barba și mustățile albe, cu ochi mari și expresivi, trădând o deosebită vivacitate, cu o statură potrivită și cu o trăsătură hieratică a sfinților isihasti: fața suptă, dobândită din asprimea posturilor. Pe cap poartă potcap și camilafcă neagră. Cu mâna dreaptă binecuvântează, iar în mâna stângă ține cârja arhierască, ce se termină la capătul de sus cu doi șerpi afrontați, care stau cap în cap, un simbol al înțelepciunii arhierului. Alte reprezentări ale Mitropolitului Antim s-au mai păstrat la Schitul Fedeleșoiu (Dăești, Vâlcea), în Paraclisul Mănăstirii Cozia (Călimănești, Vâlcea) și la Mănăstirea Strehăia (Mehedinți).

Cărțile tipărite de Sfântul Antim Ivireanul, împodobite cu miniaturi, gravate cu multă măiestrie chiar de mâna sa, uimesc și astăzi prin învățăturile și frumusețea lor, constituind un inestimabil tezaur al patrimoniului cultural național.

Sfântul Antim Ivireanul a contribuit foarte mult la desăvârșirea operei culturale propuse de Constantin Vodă-Brâncoveanu și a reușit să-și înscrie numele în cartea de aur a trecutului nostru istoric și al istoriei bisericești universale, pentru vecie, rămânând o pildă vrednică de urmat pentru cei care caută mântuirea.

File de istorie literară

Eugen TODORAN

Iulian NEGRILĂ

Mi-l amintesc atât de bine pentru că mi-a fost profesor și decan la facultate, ascultându-i cu drag și interes cursurile despre marii noștri scriitori clasici și mai ales despre Eminescu, fiind un reputat eminescolog. Avea un suflet bun și generos, manifestând un mare interes pentru pregătirea noastră. M-a încurajat în munca mea de începător într-ale istoriei literare, dar mi-a apreciat și versurile, scriind:

*Iulian Negrilă, poet cu vocație romantică, adună în tăcerile gândului senzația naturii, ritmul anotimpurilor, într-un vers armonic și lent, vibrații interioare discrete ale sfiosului colindător la poarta slovei, spre zarea poeziei (Coperta a doua a cărții **Însemnele natale** (poezii), Editura Facla, Timișoara, 1989).*

În 1990 am fost admis la doctorat la dumnealui, cu tema **Presa literară românească arădeană (1869 – 1944)**. În 1992, după susținerea examenelor parțiale la doctorat cu dumnealui, m-am transferat la Facultatea de Litere din București, la prof. univ. dr. doc. Alexandru Piru, pentru a susține mai repede referatele și teza. Astfel, în 2003, am obținut titlul de doctor în filologie, fiind în acea vreme lector universitar la Facultatea de Teologie–Litere a Universității „Aurel Vlaicu” din Arad.

Profesorul Eugen Todoran a participat la numeroase sesiuni de comunicări științifice la Arad, eu fiind în acea vreme secretarul Filialei Arad a Societății de Științe Filologice din România. Cu acea ocazie, mi-am dat seama o dată în plus de calitățile sale de istoric literar remarcabil. Comunicările sale despre Eminescu ori Blaga erau o încântare.

Trecerea în eternitate ne-a uimit pe toți cei care l-am cunoscut și mai ales pe foștii săi studenți, printre ei mă număr și eu, cel care m-am bucurat de atenția Profesorului. Astfel, în 4 X 1985, îmi trimite o ilustrație din Heidelberg, în care îmi scria:

De pe aleea Filosofilor, o privire spre Heidelbergul de altădată și un gând, cu urare de succes pentru cei de acasă, îți trimite Eugen Todoran.

Pe lângă faptul că Profesorul a fost un eminescolog reputat, mărturie stau studiile sale despre marele poet, cum este **Eminescu**, București, 1972. El s-a ocupat și de alt mare poet în studiile sale: **Lucian Blaga. Mitul poetic**, Timișoara, 1981, **Lucian Blaga. Mitul dramatic**, Timișoara, 1985: Alături de aceste volume mai menționăm **Secțiuni literare**, Timișoara, 1973, **Maiorescu**, București, 1977 etc.

Eugen Todoran a dovedit reale calități prietenești. Deși era o diferență

de vârstă de aproape două decenii între noi, am simțit din belșug căldura prieteniei sale, mai întâi ca student, apoi ca profesor. El mi-a întocmit și referatul pentru editură la cartea mea **Scriitori tribuniști din perioada arădeană**, Timișoara, 1983.

În numele prieteniei noastre, într-un moment greu al vieții sale, mi-a cerut ajutorul.

I-am îndeplinit rugămintea cu mult respect, așa cum reiese din următoarea scrisoare:

3 III 1987

Dragă prietene,

Îți scriu acum în împrejurări grele pentru mine. Poate veți fi aflat și voi că fiul meu, Radu, a fost operat de cancer și în prezent stă la tratament în R.F.G., cu oarecare speranțe de vindecare.

În pragul anului trecut, mai bine zis iarna, reîntorcându-mă din

Germania, am lăsat la vama Curtici – mai exact mi-au fost reținute – trei casete video pentru a fi controlate. Sunt casete noi – de culoare maronie, marca indicată în adeverință de predare. Mi s-a spus că pot să le ridic peste un timp, când voi avea ocazia să mă deplasez la Curtici. Cum în prezent eu nu mai am cum să fac astfel de drumuri, te rog să încerci, prin cunoștințele pe care le ai acolo, să le ridici în baza adeverinței alăturate și să le păstrezi până când vei putea să le trimiți prin cineva la Timișoara.

Îți mulțumesc pentru bunăvoință.

Te rog să ai de grijă și de Stela Moraru, că poate are nevoie de cineva să o ocrotească.

Cu salutări cordiale,

Eugen Todoran

(Scrisorile se află în biblioteca personală)

Ovidiu BÎRLEA

Silviu GONGONEA

Anul 2017 a fost marcat de sărbătorirea centenarului nașterii a două personalități marcante ale secolului ce tocmai s-a încheiat. Este vorba despre criticul și istoricul literar Al. Piru, primul decan al Facultății de Litere din Craiova, care și-a pus amprenta asupra acestei școli filologice, și de Ovidiu Bîrlea, folclorist de prim rang ce ne-a lăsat o serie de lucrări de referință în domeniul etnologiei și folclorului.

Ediția de față, *Ovidiu Bîrlea în corespondență* (Ed. Etnologică, București, 2016), este îngrijită de Carmen Ionela Banța, un nume deja cunoscut printre etnologii români, și vine în continuarea unor preocupări recente pe marginea activității lui Ovidiu Bîrlea, publicând de curând *Ovidiu Bîrlea – ediție critică din fonduri documentare inedite* (2013). În prefața la volumul din corespondența primită de autorul *Istoriei folcloristicii românești*, Car-

men Ionela Banța vorbește, pe bună dreptate, despre „unul dintre cei mai importanți erudiți români ai secolului trecut“, ce „a considerat că folcloristica este știință reprezentativă pentru cultura română, care are etosul ei propriu, generat de cadrul geografic și istoric al evoluției sale.” Într-o perioadă în care sintagma „folclorul – izvor de inspirație pentru literatura cultă“ făcea ca opera aproape a fiecărui scriitor să-și găsească modelele și resursele în literatura populară, autorul *Folclorului românesc* nu s-a manifestat de pe poziții teziste, ci a apelat la metoda științifică a folcloristului care știe să separe faptele culturale în funcție de sfera de apartenență. El nu doar că s-a aplecat asupra aceluși specific al folclorului românesc, dar a reușit în câteva cazuri să-i dezvăluie înrăuirile în operele culte, așa cum o demonstrează analizele pe marginea operei lui Ion Budai-Deleanu sau Ion Creangă. Nu mai puțin adevărat este faptul că, deși s-a aflat la confluența mai multor culturi, cultura românească, spre deosebire de cea occidentală, ce are o tradiție savantă, așa cum sublinia Petru Ursache, în *Etnoestetica* sa, își găsește rădăcinile mai ales în oralitate și în scrierile care au circulat pe filieră bisericească.

Carmen Ionela Banța a avut la dispoziție un corpus de texte format din scrisori-manuscris găzduite de biblioteca Facultății de Teologie de la Blaj unde se află „fondul personal Ovidiu Bîrlea“, oprindu-se totuși numai asupra unei părți din corespondența primită de Ovidiu Bîrlea de la câteva nume din domeniul folcloristicii și al criticii și istoriei literare. Este vorba despre Ion Taloș, Petru Comarnescu, Adrian Marino, Ion Nijloveanu și Ion H. Ciubotaru, fiecare

trădând prin rândurile sale o relație aparte cu acesta, de la cele strict profesionale, neutre, la cele de amicitie, calde. De exemplu, în cazul lui Ion Taloș, se dezvăluie „relația profesor-discipol“, iar, în cazul lui Adrian Marino, prețuirea sinceră pentru activitatea de cercetător. Dar această corespondență este și o receptare *altfel*, dincolo de cadrele rigid-protocolare, venită din partea unor cunoscători ai domeniului, la principalele studii publicate în deceniile șapte și opt ale secolului trecut, *Poveștile lui Ion Creangă* (1967), *Metoda de cercetare a folclorului* (1968) sau *Istoria folcloristicii românești* (1974). În ciuda unor critici care nu vizează substanța acestor scrieri, ci aspectele formale, cum se întâmplă cu Ion Taloș care îi reproșează că la *Metoda de cercetare a folclorului* a pus notele de subsol la final și că nu a întocmit un indice de nume, reacțiile au fost pozitive și entuziaste. Ca să nu mai spunem că știindu-i exigența autorului *Vieții unui om singur* ce pregătea un număr din „Cahiers roumains d'études littéraires“ despre raportul literatură orală-literatură scrisă, detaliul că îl considera „un specialist reputat“ și îi cere un material reprezintă însăși garanția acestui lucru.

Un volum instructiv este *Ovidiu Bîrlea în corespondență*, pentru că este imaginea reflectată, în niște texte ce aparent doar sunt legate de domeniul etnologiei, al mentalului românesc, într-o perioadă de grea încercări, într-un „regim comunist criminal“, „o boală adâncă ce strâmbă mentalitățile“, cum ar fi spus chiar Ovidiu Bîrlea. Aici, desprins de imaginea rigidă a savantului, viu, prezent pe toate planurile vieții intelectuale și de zi cu zi.

Amorul la greci

Dan Eugen DUMITRESCU

„În seara când ne-om întâlni, –
Căci va veni și seara-aceea –
În seara-aceea voi aprinde trei
candelabre de argint
Și-ți voi citi
Capitole din epopeea
Amantelor din Siracuză,
Citera,
Lesbos
Și Corint...”

Câți își mai amintesc de minunatele versuri ale lui Ion Minulescu¹ cu care-și începea, în 1907, frumoasa lui *Romanță fără muzică?* Scriind despre celebrele curtezane Païva, Cora Pearl, Hortense Schneider, Marguerite Bellanger, Valttesse La Bigne și Jeanne de Loyness în capitolul dedicat lui Édouard Manet² din volumul al IV-lea al cărții mele *Viața anecdotică a marilor pictori, sculptori și arhitecți ai lumii*, mi-am amintit de versurile de mai sus ale lui Minulescu, propu-nându-mi să scriu, cândva, despre curtezanele celebre ale Greciei antice, care au fost și modele ale unor

pictori și sculptori de marcă din acele timpuri. Și, iată, că acel cândva a venit.

Istoricii au scris că în leagănul civilizației umane, Caldeea, a fost instaurat și amorul liber și că, atunci, s-au pus temeliiile cultelor Venerei și ale Melittei, pe care și Herodot³ le-a descris. În scurtă vreme, cultul Melittei s-a răspândit în Asia, Africa, Egipt și Persia. În Grecia și Roma antică bărbații celebrau cultul zeiței Venera (Venus), în timp ce femeile îl adorau pe Adonis.

În Fenicia, Venus era denumită Astarte, acestei zeițe consacându-i-se temple minunate în Tyr și în Sidon, unde se desfășurau orgii mult gustate de popor, lucru ce l-a făcut pe împăratul Constantin cel Mare⁴ să poruncească demolarea templelor zeiței, ridicând o biserică creștină la Heliopolis. Homer⁵ povestește că zeiței Venus, care și-ar fi instalat „reședința” pământeană în insula Cipru, i s-au ridicat 20 de temple superbe întru gloria zeiței dragostei. Cultele dedicate zeitelor prostituției:

¹ **Minulescu, Ion** (1891-1944) – poet simbolist și prozator român.

² **Manet, Édouard** (1832-1883) – pictor francez.

³ **Herodot** (c. 484-420 î.d.Hr.) – istoric grec. Opera principală: *Istorie*.

⁴ **Constantin cel Mare (Caius Flavius Aurelius Constantinus)** (c. 270/288-337

d.Hr.) – împărat roman între 306-337 d. Hr. S-a creștinat în anul 313 d.Hr. facilitând libertatea creștinismului și a mutat capitala Imperiului Roman la Constantinopol, în anul 330 d.Hr.

⁵ **Homer** (probabil între sec. 10 și 8 î.d.Hr.) – cel mai mare poet epic grec. I se atribuie epopeile *Iliada* și *Odiseea*.

Melitta, Anaitis, Astarte, Urania sau zeului Mithras au adus venituri uriașe atât femeilor, ce practicau aceste ritualuri, cât și preoților păgâni. După cum povestea Strabon⁶, în Corint se organizau chiar adevărate procesiuni în cinstea femeilor care-și vindeau trupul. În Lydia, orgiile și dezmațul nu mai aveau limite, unde perșii învingători au fost corupți de gustul plăcerii și de cultul cel nou pentru ei. Ispitele carnale și vinul aromat îi făceau pe împărații persani să ducă cu ei, în campaniile lor războinice, câte 1.000 de concubine, care cântau din fluiere, – o armată ce avea menirea de a potoli poftele soldaților.

Curtezanele egiptene au ajuns celebre în lume datorită frumuseții, farmecului spiritului și firii lor pătimase, cu care cucereau orice bărbat. Acestea își ziceau preotese ale zeilor Isis și Osiris, dar, de fapt, erau adeptele ale cultului Melittei și al lui Venus. Au reușit să ridice la nivelul artei meșteșugul iubirii, câștigând astfel imense sume de bani. Averile lor fabuloase le foloseau pentru a-și ridica piramide, care să le glorifice amintirea. Preotesele dragostei își doreau monumente tombale cât mai impozante. Majoritatea orgiilor aveau loc în templul subteran al lui Isis⁷. La Memphis și la Teba aveau loc

asemenea orgii, încât chiar Herodot s-a rușinat să le descrie, trecându-le sub tăcere, dar nu s-a sfiit să arate că însuși marele faraon Ramses al II-lea⁸ nu s-a dat în lături în a-și trimite fiica pe calea prostituției pentru a descoperi, astfel, un hoț, care-i furase comorile.

Alături de femeile de stradă de joasă speță și de dikteriade, au apărut legendarele hetaire, celebrele amante de lux ale scriitorilor, poeților, sculptorilor și politicienilor în Grecia antică. Aceste femei, ce duceau o viață luxoasă, furtunoasă și glorioasă, puteau să sfârșească în mizerie, până la urmă. Personajele mitologice grecești se mișcau într-un fermecător alai ușuratic și iubitor de viață în preajma zeilor de pe Olimp. Preamăreau amorul liber. Cultul lui Venus și Adonis nu era cu nimic mai prejos decât imoralul cult străvechi al Melittei. Zeița greacă a prostituției se numea Pandemia. În *Banchetul* lui Xenofon⁹, filozoful Socrate¹⁰ declara că există două zeițe Venus: una feciorelnică și divină și una pământeană: Pandemia. În timp ce cultul zeiței Venus era pur și neprihănit, cel al Pandemiei era plin de păcate. La fel și Platon le acuza vehement pe cele două Venus: una era fiica lui Uranos¹¹, și se numea Urania¹², iar cealaltă era fiica lui Zeus, – Dione sau Venus – Pandemia.

⁶ **Strabon** (c. 64/63-26/23 d.Hr.) – geograf și istoric grec.

⁷ **Isis** – zeiță a naturii fecunde și a maternității în mitologia egipteană. Soră și soție a zeului Osiris, divinitatea supremă în această mitologie.

⁸ **Ramses al II-lea** – cel mai însemnat faraon (1290-1224 î.d.Hr.) al Egiptului antic, din dinastia a 19-a. A construit templele de la Abu-Simbel.

⁹ **Xenophon din Efes** (între sec. al 2-lea și al 3-lea d.Hr.) – scriitor grec.

¹⁰ **Socrate** (469-399 î.d.Hr.) – filozof grec, precursor al idealismului obiectiv.

¹¹ **Uranos** – zeu grec primordial, personificând cerul, în mitologia greacă.

¹² **Urania** – muza astronomiei, reprezentată ținând în mâini un glob ceresc (cu harta constelațiilor cunoscute de astronomii greci de atunci).

Teseu¹³ i-a ridicat o statuie Pandemiei și, pentru a-i scoate mai bine în relief apucăturile vocaționale, alături de ea a așezat-o pe Pitho, zeița persuasiunii.

Preotesele iubirii profitau de orice prilej pentru a goli până la fund cupa plăcerilor. Astfel, după culesul viilor, erau sărbătorii zeița Ceres¹⁴ și zeul Bachus, ocazii cu care se cânta, se dansa și se consumau, în exces, băuturi alcoolice, la care participau și hetairele Megare și Bacchis.

Solon¹⁵, înțeleptul om de stat grec, a înființat un bordel de stat, a cumpărat sclave, iar câștigul lor intra în visteria cetății, Philemon¹⁶ închinându-i chiar un imn în piesa sa *Cei din Delphis*.

Hetairele erau foarte culte, astfel că tinerii atenieni nu se rușinau de legăturile lor cu acestea, ba dimpotrivă, își rafinau manierele și-și îmbogățeau cultura. Promenada hetairelor se desfășura într-un cartier renumit al Athenei, Keramikos, unde frumoasele curtezane se plimbau și se ofereau clienților pe sume mari. Prostituatele de joasă speță își făceau veacul în exteriorul orașului, în Pireu, iar legea le obliga să nu-și poată părăsi locuințele înainte de apusul soarelui. Themistokles¹⁷ nu se rușina că era fiul unei astfel de prostituate și, se spune, că s-a plimbat odată prin Pireu și prin Keramikos cu 8 dikteriade înhămate la

carul său, în timp ce 8 flautiste interpretau cântecele de petrecere ce îl binedispuneau, de obicei, pe el.

Când Dionysos¹⁸, faimosul tiran, a fost alungat din Siracuza, acesta s-a refugiat în Corint, unde s-a închis într-un bordel și s-a dedat plăcerilor trupești și băuturii. Hetairele corintiniene proveneau, mai ales, din orașele Asiei Mici. Multe veneau și din insulele Abydos, Cipru, Tenedos și Lesbos, cele din Lesbos fiind vestite, despre care se zvonea că obișnuiesc să facă dragoste și între ele. În cântecul al XI-lea din *Iliada*, Homer enumera, printre darurile pe care Agamemnon¹⁹ i le oferea lui Ahile, și 7 femei din Lesbos, maestre în arta iubirii, cele mai frumoase și mai înțelepte femei din lume.

Corintul era un adevărat târg de carne vie, la care participau toate hetairele celebre ale antichității: Neara, o celebră hetairă, crescuse în casa lui Nikarete. Aceasta din urmă cumpăraseră 7 fetițe, ce-și doreau să câștige mari sume de bani, după ce vor deveni nubile: Antia, Aristokleia, Isthmiada, Metanira, Neara, Phila și Stratole. Acestea i-au oferit, ulterior, o viață de regină mamei lor adoptive. Neara era cea mai frumoasă dintre ele.

¹³ **Teseu** (în mitologia greacă) – era rege în Atica, căruia i se atribuiau numeroase isprăvi, trecând drept erou.

¹⁴ **Ceres** – zeiță romană a recoltei și a grâului.

¹⁵ **Solon** (c.640-c.558 î.d.Hr) – om de stat grec, socotit unul dintre cei 7 înțelepți ai Greciei antice prin măsurile sale luate ca prim-arhonte al Athenei.

¹⁶ **Philemon cel Bătrân** (c. 365/360-264/263 î.d.Hr) – comedigraf grec din Siracuza, stabilit la Athena.

¹⁷ **Themistokles** (c. 524-c.459 î.d.Hr.) – remarcabil om politic atenian.

¹⁸ **Dionysos** (409-354 î.d.Hr.) – tiran al Syracusei între 357-354 î.d.Hr.

¹⁹ **Agamemnon și Ahile** – personaje ale epopeii *Iliada* de Homer.

Phryne (Frineea)²⁰ era atât de frumoasă și deșteaptă, având un nud atât de perfect, încât rivaliza cu celebra Lais²¹ și se băteau artiștii să o aibă drept model. Nudul ei a fost modelat de sculptorul Praxiteles²² și pictat de faimosul Apelles. Trupul ei părea cioplit din marmură de Pharos, avea obraji de culoarea petalelor roz-pal de trandafir, iar perfecțiunea trăsăturilor ei a făcut ca toți contemporanii s-o venereze ca pe o zeiță. O dată pe an, cu ocazia festivităților eleusine se arăta lumii, la intrarea în templu, dezbrăcată complet de veșmintele pe care le lăsa să alunece la pământ. Rămânea câteva clipe goală în pragul sanctuarului, după care se înfășura într-un văl roșu ca sângele. La festivitățile închinat lui Venus și Neptun urca treptele cu trupul învăluit doar în pletele sale de culoarea abanosului, ce-i ajungeau până aproape de călcâie. Ieșind din templu, se îndrepta, apoi către mare. Mulțimea de oameni îi deschidea calea, plină de respect și de admirație. Phryne se arunca în valurile mării, celebrându-l astfel pe Neptun și pe Venus cea născută din spuma mării. Apoi, ieșea din mare scuturându-și pletele ude, iar sclavele o înveleau într-o pânză și o duceau în lectica cu care se întorcea maiestuoasă acasă. Cu fiecare an ce trecea, numărul admiratorilor Frineii se înmulțea, devenind o adevărată modă să o vezi scâldându-se în mare. Un anume Euthias, un șantajist celebru, căruia Phryne îi refuzase

avansurile, a reclamat-o pe frumoasa hatairă că provoacă cetățenii Athenei prin faptele ei nelegiuite, că pângărește sărbătorile prin goliciunea ei, atrăgându-i în mrejele ei pe bărbații destoinici, pentru a-i îndepărta de la treburile statului. Phryne s-a prezentat în fața Areopagului, după ce-l implorase pe Hyperides²³, iubitul lui Bacchis, și unul din cei mai buni oratori ai epocii, s-o apere. Acesta știa că e nevinovată și a acceptat. Există pericolul să fie condamnată la moarte. Jurații o priveau cu ochi de gheață pe Frineia, care plângea în hohote. Pe loc, lui Hyperides i-a venit o idee salvatoare. Cu o singură mișcare a smuls tunica lui Phryne, astfel încât ea a apărut în toată splendoarea goliciunii sale sculpturale. Efectul a fost devastator. Jurații au avut impresia că însăși Venus coborâse de pe tronul ei, ca să se arate în sala Areopagului, spre a cere îndurare. În unanimitate aceștia au declarat-o nevinovată pe Phryne, care, recunoscătoare, i s-a dăruit avocatului ei, cu toată dragostea.

Încântat de marea frumusețe a lui Phryne, Praxiteles i-a dat voie acesteia să aleagă din atelierul lui sculptura ce-i va plăcea cel mai mult. Phryne se codea de teamă ca nu cumva sculptorul să râdă de gustul ei și, atunci, a recurs la o stratagemă. După câteva zile, a învățat-o pe o sclavă de-a ei să dea de veste că atelierul lui Praxiteles a luat foc. La auzul acestei

²⁰ **Phryne (Frineea) (Thespis)** – curtezană greacă din secolul al IV-lea î.d.Hr. A fost hetaira (metresa) și modelul sculptorului Praxiteles, pozându-i pentru statuile sale, în care apăreau zeițele Artemis sau Afrodita.

²¹ **Lais** (sec. al IV-lea) – curtezană greacă, model preferat al lui Apelles.

²² **Praxiteles** (c. 390-320 î.d.Hr.) – celebru sculptor grec, autorul, nu mai celebrei statui din marmură, *Afrodita din Knidos*.

²³ **Hyperides** (390-322 î.d.Hr.) – celebru orator și om politic grec.

vești neașteptate, sculptorul striga numai decăt:

– Salvați-l pe Cupidon! Salvați-l pe Cupidon!

Lămurită pe deplin, Phryne i l-a cerut pe *Cupidon*, iar Praxiteles a fost nevoit să-i dăruiască această sculptură, ținându-și cuvântul dat.

Praxiteles, având-o ca model pe Phryne în postura de *Afrodita din Knidos*, a sculptat-o, iar Apelles²⁴ a pictat-o ieșind din spuma mării la sărbătoarea lui Neptun. Nu se cunoaște nici locul și nici data morții ei. Cronica lui Pausanias²⁵ povestește doar că prietenii ei ar fi adunat bani pentru a ridica o statuie de aur în memoria ei, în templul Minervei. Soclul a fost lucrat

din marmură de Penthelikon²⁶, autorul statuii fiind Praxiteles.

A fost inspirat Ion Minulescu, când își încheia romanța-i cu frumoasele versuri:

„Și-n seara când ne-om despărți –
Căci va și seara-aceea –
Vom stinge flăcările-albastre
din candelabrele de argint,
Iar florile de chiparoasă și
trandafirii-i vom presa
În cartea roză-a epopeii
Amantelor din Siracuză,
Citera,
Lesbos,
Și Corint...

Antonio Canova – *Cupidon și Psyche*

²⁴ **Apelles** (sec. al IV-lea) – celebru pictor grec, pictorul de curte al lui Alexandru cel Mare Macedon. Pentru pictura sa *Afrodita*

Anadyomenes a avut-o drept model pe curtezana Lais.

²⁵ **Pausanias** (sec. al II-lea d.Hr.) – scriitor grec.

²⁶ **Panthelikoon** (sec. al IV-lea) – sculptor grec.

| *Un poem de...*

Virgil Dumitrescu

CERERE DE MÂNĂ

Poate că august ne întărește gustul, poate că
fructul

încă se amână, eu îmi adun și boabele
și mustul pe-o mult visată
cerere de mână. ating în somn

cu fruntea bunul cer și salt în șaua unui nor
ecvestru: iubita mea, nu îndrăznesc
să-ți cer decât un colț de geană
în buiestru. așa voi galopa

spre noua zare, cum vraja ei potcoava
o apucă și cât cerneala știe
ce mă doare, de mână scriu pe un picior
de ducă. în mine se sfărâmă lăzi

și cuie și firele ce s-au uscat în crâng. în locul lor
o altă iarbă suie, iar eu
pe jumătate râd
și plâng. de roua ce mi-o injectează

încă, de trilurile ce carnal se-ngână; câtă
iubire, Doamnă,
ce adâncă nescrisa vremii cerere
de mână. spre tine cată lacrima

din palmă ca bobul proaspăt de orez
pe tavă. iar cu această tulburare
calmă întâmpin anotimpurile:
na-vă!

(din volumul *Claxoane și fluturi*)

Îngerul păzitor

Romeo Ioan ROȘILIANU

Zăpușeala amiezii mă alungase din casă. Îmi târam pașii pe caldarâmul prăfuit. Căldura parcă pustiise străzile. Arar mai treceau mașini sau oameni. Câțiva câini vagabonzi se aciuiseră pe lângă niște tufe uscate de flori. Am grăbit pasul, dorindu-mi să ajung cât mai repede cu puțință în Parcul Libertății. Gândul că nu peste prea mult timp voi sta tolănit pe una din banci, pe-o alee cât mai umbroasă, și cât mai aproape de lac, îmi da puteri, îmbărbătându-mă.

Când am ajuns, eram ud leocă de transpirație. Dar, spre marea mea mirare, parcul nu era chiar atât de înțesat de lume, cum mă așteptam, cum îmi imaginasem în timp ce-ncercam să mă strecur cât mai pe lângă blocuri și garduri, în speranța unei dăre binefacătoare de umbră.

Cu cât mă cufundam mai mult în răcoarea parcului, un soi ciudat de liniște punea stăpânire pe mine, inoculându-mi o senzație de tihnă. Îmi plăcea. Mă simțeam bine în parcul de lângă Institutul de Meteorologie Filaret și gara cu același nume.

Tot căutând un loc mai umbrat, un loc în care să-mi pot răcori sufletul, m-am trezit în fața cafenelei „Arenele Romane”. Așa-zisa „Cafenea Literară” era ticsită de lume, de parcă toată populația din cartier s-ar fi

strâns acolo. M-am strecurat cu greu printre mesele de pe terasă, căutându-mi un loc. La o masă mai retrasă, sub un stejar parcă de când lumea acolo, era un scaun liber. Celelalte trei erau ocupate de tot atâtea puștoaice, strident fardate.

— Se poate? am întrebat, ajungând lângă ele.

— Sigur, sigur! a chicotit una. Chiar vă rugăm! a mai adăugat.

Scaunul ăsta e liber de vreo oră. Nimeni n-a îndrăznit să vină lângă noi. De parcă noi i-am mânca pe bărbați! ...

Privindu-se complice, cu subînțeleș, puștoaicele au izbucnit în râs. Ca și cum apropourile lor n-aș fi fost eu, m-am așezat și am căutat din priviri pe cineva care să mă servească și pe mine.

— Dumneavoastră ce doriți? m-am trezit de-odată întrebat.

Gândindu-mă că e vreuna dintre fetele de la masa mea, n-am răspuns. Dar, „vocea” aceea diafană se încăpățâna:

— Cu ce să vă servim?

Convins că nu poate fi vorba de-o farsă, m-am întors. Dar, spre marea mea surprindere, fetele cu care mă văzusem nevoit a-mi împărți liniștea, au pufnit în râs.

Conștientizând farsa, m-am resemnat, limitându-mă la a le fixa cu privirea.

— Lăsați-l, dragelor! le-a dojenit una mai oacheșă. Nu vedeți că s-a fâstâcit de tot?!

Puțin intrigat de atitudinea lor, mi-am scos din geanta-mi nelipsită o carte. După ce am găsit semnul pe care-l pusesem, am început să citesc, încercând să par indiferent. Spre stupoarea lor.

Berea era într-adevăr rece. Ospătărița avusese dreptate. Am mai sorbit încă o gură din băutura înspumată și mi-am cătat de lectură. Fetele continuau să șușotească între ele.

Cum își terminaseră de mult băutura, cele trei au dat să se ridice. Păreau intrigate de tăcerea mea. În treacăt, cea oacheșă mi-a aruncat o privire peste umăr. Am mai stat puțin, și m-am hotărât și eu să plec. Razele soarelui, între timp, reușiseră să pună stăpânire și pe terasă. Frunzele stejarului secular nu mai ofereau garanția unei răcori. În plus, o zăpușeală greoaie făcea aerul abia respirabil.

Cu pași înceți, parcă măsuțați, de om potopit de-ale lui, am părăsit locul. În treacăt, mi-am salutat câțiva cunoscuți. Apoi, cu gândul la o oază de răcoare și liniște (acordurile mai înalte ale muzicii ce inunda terasa mă deranjaseră), mi-am reînceput plimbarea pe aleile parcului.

Copleșit de zăpușeala ce plutea sufocant în aer, m-am așezat pe-o bancă, în apropierea lacului.

Nici-o undă nu clipocea la suprafața apei. Lacul părea mort.

Când mă așteptam mai puțin, o voce m-a trezit din reveria în care căzusem:

— Ce faci, domnule, pe-aici? Crezi că poți să scapi de arșița asta?

Când am întors capul, am avut de ce să mă bucur. Un vechi prieten era lângă mine. Ne-am îmbrățișat și, după amabilitățile de rigoare, ne-am așezat unul lângă celălalt.

— Ce mai faci, bătrâne? l-am întrebat. Nu te-am mai văzut de-un car de vreme. Parc-ai intrat în pământ!

— De toate pentru toți fac, mi s-a răspuns. Mai exact, mai nimic nu fac. Aproape că ard gazul degeaba. Asta fac.

După un răgaz de tăcere, Vasile a tresărit.

— Nelu, mi-a zis el, îți mai amintești cum și unde ne-am cunoscut noi?

— Cum să nu? m-am mirat eu.

— Ei bine, atunci hai, să mergem! Acolo trebuie să fie cu adevărat răcoare la ora asta. Acolo n-o să ne mai sugrume zăpușeala asta.

La auzul îndemnului său, cu viteza fulgerului, ca o cometă sidemie mi-au revenit în fața ochilor momentele primei noastre întâlniri. Era o după amiază de duminică, eram în catedrala cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”...

Cu pas sprinten ne-am îndreptat spre locul în care ne-am cunoscut. Îmi părea că nu mai are

aceeași putere arșița, că nu mai este la fel de greu de respirat.

Odată ajuns, după cele câteva lumânări aprinse atât pentru morții familiilor noastre, cât și pentru cei vii, ne-am oprit să privim cupola ce strălucea în bătaia soarelui. Apoi, parcă mai evlavioși ca oricând, am pășit înăuntru. Era o răcoare plăcută, odihnitoare, ce nu pomenea nimic despre ce era afară. Ne-am așezat într-una din strane și ne-am lăsat copleșiți de liniștea binefăcătoare. O vreme ne-am mai foit pe locurile noastre. Apoi, pe măsură ce ne simțeam din ce în ce mai în siguranță, ne-am potolit. Fiecare dintre noi își asculta gândurile. Născându-se.

Încă o dată simțeam împlinirea slovei biblice: „La El toate sunt cu putință”. Așa era! În lăcașul sfânt, lângă umărul Său, găsisem ceea ce nu era cu putință în orașul potopit de căldură: o oază de răcoare și liniște.

Îmi simțeam sufletul acordat la diapazonul cerului, mă simțeam copleșit de micimea propriei făpturi. Și, parcă pentru ca senzația să fie și mai profundă, cineva s-a apucat să cânte la orgă. Ca și mine, și celelalte câteva persoane aflate înăuntru, au fost copleșite. O muzică divină inunda interiorul, spărgându-se-n înaltul cupolei.

— Ce cald era afară! a exclamat șoptit Vasile, trezindu-mă din mijlocul noianului de gânduri, ce mă copleșiseră.

— Cald, cald, i-am răspuns. Ca un ecou.

— Cu toate astea, vezi?, în biserică, aici, la picioarele lui Dumnezeu, e întotdeauna bine.

— Așa e, așa e! i-am răspuns gânditor.

L-am privit cu coada ochiului. Deoarece era neras, părea cu mult mai bătrân decât în realitate.

A mai zis ceva, dar eu nu l-am mai auzit. Gândul mă purta spre prima noastră întâlnire, cu niscaiva bună vreme în urmă. El zicea în continuare ceva, dar eu nu-l mai auzeam. Însă tot glasul lui îl auzeam. Era gătuțit de emotie:

— „Ștefan Vasile îmi zice. Am 42 de ani și locuiesc în imediata apropiere a acestei biserici, a ținut el să precizeze atunci. Sunt căsătorit cu Măndița din 1981 și n-am copii. Nu mi-a dat Dumnezeu. Dar, așa cum El I-a putut da un copil și lui Avraam și Sarei, de ce nu mi-ar da și mie unul? Nici măcar nu-mi fac probleme.”

Muzica se spărgea-n fărâme, îmbărbătându-ne. Vasile tăcea acum. Pentru mine vorbea totuși:

— „Am fost un mizerabil, omule, un mizerabil, auzi?! Mă consideram un nimic nu numai în ochii mei și ai nevestei pe care mi-a hărăzit-o Dumnezeu, ci și în ochii tuturor celor ce mă știau. Credeam că n-am niciun preț. Așa credeam. În ochii mei nici nu mai încercam, de altfel, să mă privesc. Mi-era rușine de mine, de faptele mele. Chiar silă mi-era. Și, cu toate acestea, în pofida conștientizării greșelilor pe care le tot repetam, nu făceam nimic ca să mă

schimb cu ceva. Dar, de câte ori îmi propuneam să fac asta, să mă îndrept adică, parcă făceam boacăne și mai mari. Așa că, de la o vreme, mă cam resemnasem. Eram cu totul nefericit. Diavolul îmi întunecase de tot mintea. Beam ca un porc și făceam numai rele. Multe rele. O, și de-ar fi fost numai alcoolul la mijloc! Făceam tot ce se putea mai rău pe lumea asta: beam, fumam, umblam disperat după alte femei, jucam toți banii la jocuri de noroc, unde, se putea altfel?, pierdeam mereu. Deși eu speram să câștig. Făceam multe scandaluri, îmi băteam și nevasta și pe oricine mai îndrăznea să mi se opună. Devenisem tare violent și mă consideram nedreptățit de toată lumea înconjurătoare.”

Vasile părea că este pe altă lume. Își sprijinise capul în mâini și nu mai mișca. Muzica se tânguia în liniștea bisericii, înfiorând. Câteva bătrâne băteau mătânii sau aprindeau lumânări. Era mai multă lume acum.

— Știi, ca să mă înțelegi mai bine, trebuie s-o iau metodic. Să încep cu bătaia de la care mi se trage pensionarea.

— Ce bătaie? m-am mirat eu atunci.

— Nu ți-am zis încă? Ei lasă, lasă că-ți spun acum! m-a asigurat el, frângându-și mâinile.

Mă marcase atunci diferența dintre prezența lui, dintre corpolența lui și zbuciumul ce-l zbuciuma.

— Ți-am zis mai devreme că eram un om de nimic. Beam mult și făceam multe pocinoage. Așa se face

ca-ntr-o seară l-am bătut pe unul, într-o cârciumă. Mi se păruse mie că se uită urât la mine. Parcă-mi coborâse pe ochi o perdea neagră. L-am bătut crunt. Nu mai vedeam nimic de furie. Cu multă greutate au reușit unii să mă oprească!

Omul de lângă mine se oprise atunci. Părea speriat de noianul amintirilor și-și trecuse mâinile transpirate prin părul buclat, ușor încărunțit și dat pe spate.

— Și, cum era normal, își reluase el istorisirea, omul a prins ciudă pe mine. Ciudă care a devenit ură. A purtat ura asta-n el până m-a prins la cotitură. Eram beat în seara aia, beat turtă. Omul mi-a luat urma, ca să-mi ațină calea. N-a ezitat s-o facă. Îl înțeleg. Avea dreptate. Eu mergeam bălăgânindu-mă pe stradă, lovindu-mă și sprijinindu-mă de toate gardurile și dând în toate gropile. Mă întorceam acasă. Cântam cât mă țineau boșogii. Omul s-a apropiat pe furiș de mine și mi-a dat una de-am văzut stele verzi. Ți-am fost! Nici că-mi trebuiau mai multe! Dar el nu s-a mulțumit doar cu atât. Ca să-și descarce nervii, a tăbărât pe mine, în mijlocul străzii. M-a lăsat palancă la pământ, așa m-a lăsat. M-am ales cu multe contuzii și cu un traumatism cranio-cerebral de ți-era mai mare dragul. Nu știu cât am zăcut în mijlocul strazii. M-a găsit un șofer care era să dea peste mine. El m-a dus la spital. Au urmat nici mai mult, nici mai puțin de 13 internări. Am fost la mai multe spitale cu secții de

neurochirurgie și neurologie. Până la urmă, așa cum îți zisei, am fost pensionat pe caz de boală.

După ce tăcuse puțin, parcă adunându-și gândurile, parcă mai îmbărbătat, Vasile își continuase povestea:

— După acel incident, Miliția mi-a cerut să le spun dacă nu cumva am recunoscut pe cineva în seara aia. Deși știam cine e cel care mi-a copt-o așa de bine, nu le-am spus. Voiam să mă răzbun eu, nu să mă răzbune ei. Cum eram eu tare negru în cerul gurii, nu voiam nici să-l iert. Așa că, încet, încet, am început și eu să-l pândesc. L-am întâlnit de câteva ori, dar n-a prea fost loc de întors. Așteptam doar momentul prielnic. Eram sigur că el o să se ivească, eram sigur. Medicii îmi interziseseră cu desăvârșire să mai beau. Dar, ce crezi? Eu i-am ascultat? Tot mai beam câte o dușcă-două. Și cum le beam, iar se năruia cerul peste mine. Iar am început să fac scandaluri. De data asta, mult mai des ca înainte. Mă luam de toată lumea. Însă, fiindcă mă știau bolnav cu capul, îmi dădeau pace toți, nu mă mai luau în seamă. Asta mă înciuda și mai mult. Și, uite-așa, a venit, de-odată, vara lui 89. Atunci, în august, am fost invitat cu soția mea, la o petrecere de familie. Cum n-a reușit nimeni să mă facă să nu beau, în scurtă vreme eram deja beat. Și, în starea în care eram, mi s-a părut mie că nevastă-mea îi cam face ochi dulci lui unu. Atât mi-a trebuit! Am chemat-o pe Mândița într-o altă cameră și am luat-o la bătaie. Faptul

că nega totul, m-a enervat și mai tare. Țipetele ei i-au atras pe ceilalți. Sora ei, gazda, a încercat să mă oprească. I-am croit și ei câteva. După asta, bărbații care erau acolo, m-au imobilizat. Mândița a prins prilejul ca să fugă. Eu după ea, că mă smucisem și scăpasem din mâinile lor. Mai și țipam cât mă ținea gura. De la etajul doi și până la parter, în graba mea, am căzut de vreo trei ori. Am mai căzut o dată și la ieșirea din bloc. Când m-am ridicat, Mândița nu mai era pe nicăieri. Nervos, m-am întors în apartament. Nimeni nu mai chefuiă. Eu am mai băut. Cât timp nu mi-a zis nimeni nimic, mi-am văzut de băutura mea. Dar, parcă neavând ce face, cumnatul meu s-a găsit să mă dojenească. Cuvintele lui m-au înfuriat așa de tare că i-am tras și lui câțiva pumni. Mai mult, ca să fiu sigur că nimeni n-are curajul să se mai ia de mine, am luat un cuțit în mână. La un timp, fiindcă mi se cam făcuse rău am ieșit pe balcon. Să mă răcoresc. În minte mă rodea gândul că nevasta mă înșală. Și că toți îi iau apărarea fiindcă îi dau dreptate. Cum eram și un tip tare orgolios, n-am conceput că pot să trăiesc o asemenea „rușine”. Am încălecat balustrada balconului și mi-am dat drumul de la etajul doi. Cumnatul meu a mai apucat să mă prindă de cureaua de la pantaloni. Dar, cum eram mai solid decât el, era să-l trag și pe el în jos, după mine. Numai că, așa a fost să fie, pe el l-a prins un altul. Mi s-a rupt, în schimb, cureaua de la pantaloni. Era una din imitație de

piele și s-a rupt. Am căzut sub ochii lor neputincioși. În urlete și țipete au coborât scările. Eu zăceam, lat întins. M-au luat pe brațe și m-au urcat în apartament. Cineva, din vecini, a anunțat Salvarea. Dar, spre marea lor mirare, mi-am revenit imediat ce m-au întins în pat. Nu le venea să creadă ochilor. Toți mă văzuseră căzând. Când m-au întrebat cum mă simt, le-am spus că n-am nimic. Aburii alcoolului băut până atunci parcă se evaporaseră. Nu mai aveam nimic din starea aia de beție. Au început să mă pipăie și să fie grijulii cu mine. Mai ales Mândița, care apăruse ca din senin. Asta m-a deranjat puțin. Mi-am luat nevasta de mână și-am dat să plec acasă. Pe scări m-am întâlnit cu brancardierii de la Salvare. M-am făcut că plouă și am dat să plec mai departe. Însă nici n-apucasem bine să iau colțul blocului că m-au și ajuns din urmă. Erau toți cu ei. La insistențele lor, am mers la spital, ca să mi se facă un control. Când au văzut că n-am nici măcar un fir de păr clintit, au înmărmurit. Dar și mai mare le-a fost mirarea când le-am spus că era normal să fie așa, atâta timp ce, în timpul căzăturii, am simțit cum parcă două mâini nevăzute, uriașe, mă țin și mă așează cu grijă pe pământ. Le-am mai spus că am auzit și-o voce care mă asigură că Dumnezeu mă iubește. Așa păcătos cum sunt.”

Îi dăduseră lacrimile atunci lui Vasile. Ca un copil plângea, ca un

copil. Apoi recăpătându-și liniștea, a continuat:

— A mai durat agonia mea aproape încă o jumătate de an. În tot timpul ăsta, cei din jur credeau că m-am țicnit și mai tare. Vorbeam singur, aveam privirile goale și cătam mereu cu ele-nspire ceruri. După ce am vorbit cu preotul de la biserica asta, parcă mi s-a limpezit mintea. De la spovedanie am ieșit cu sufletul împăcat și plin. De-atunci n-am mai pus picătură de alcool în gură. M-am schimbat cu totul. Nevestei aproape nici că-i venea să creadă. Și, asemeni ei, nici altora ce mă știuseră altfel.

Vasile își terminase plângând istoria vieții, istoria împăcării lui cu Dumnezeu și cu oamenii. Erau lacrimi de fericire, însă erau lacrimi de recunoștință și descătușare.

Ca o obsesie, imaginea bogat redată de el, cea a căderii în gol, mă domina. Dumnezeu îmi demonstrase încă o dată că El e „Cel la care se poate totul”.

Când am întors capul, Vasile mă privea mirat. Am dat să zic ceva, dar m-a oprit, făcându-mi semn c-a început slujba. Am tresărit când am auzit cuvintele preotului:

— Și ne iartă nouă greșelile noastre, că Tu ești Cel care se milostivește de sufletele noastre, că Tu ești Cel care ne-ai dat fiecăruia dintre noi câte un înger păzitor, care să ne aducă aminte că Tu nu ne-ai dat pe noi uitării, și că ne iubești, așa păcătoși și nerecunoscători cum Îți suntem...

Etnografica

Obiceiuri tradiționale de iarnă în Olt

Claudia BALAȘ

La poporul român, ciclul sărbătorilor de Anul Nou este cel mai important ciclu sărbătoresc popular tradițional care se desfășoară pe durata a 12 zile, de la 24 decembrie (Ajunul Crăciunului) până la 7 ianuarie (Sf. Ion).

Deprinderea de a saluta cu mare bucurie venirea Anului Nou, de a-l întâmpina cu urări, daruri, petreceri, cântece și jocuri este străveche și cunoscută tuturor popoarelor europene. Caracterul esențial al sărbătorii este bucuria și încrederea cu care omul întâmpină trecerea de la anul vechi la anul nou, începutul unei noi perioade de vegetație, al unei noi etape în viața lui și a semenilor săi, a colectivității în care trăiește.

În județul Olt, repertoriul obiceiurilor de Anul Nou cuprinde, în forma lui tradițională, colindele de copii (în satele din sudul județului),

colindele la care participă tot satul (în nordul județului), urările de belșug și recoltă bogată cu Plugușorul, urările cu sorcova, Vasilca, „încurarea” cailor, păzitul fântânilor sau păzitul apelor, colindele lăutărești de Sfântul Vasile și de Sfântul Ion și, ca suprapuneri bisericesti târzii din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, cântecele de stea, colindele religioase și Vicleimul.

Începând cu miezul nopții de Ajun, în satele din sudul județului, cete de colindători (copii și flăcăi) merg la fiecare casă și rostesc urări de prosperitate. Ele se referă în special la belșug și sănătate: „Bună dimineața la moș Ajun,/ Că-i mai bun-a lui Crăciun!/ Porci unturoși,/ Oile lănoase,/ Vacile lăptoase,/ Oameni sănătoși/ Pui mulți și boboci mulți!”. Urarea era însoțită de acte mimice. Din curtea fiecărui gospodar erau adunate paie și crengi ce se puneau la gura sobei și pe care se așeza unul dintre urători pentru ca găinile (cloștile) să stea pe ouă.

În satele din nordul județului colindă toți locuitorii satului. Colindătorii primesc și astăzi daruri (nuci, mere, covrigi) și bani. În trecut, urarea era rostită și de gospodarii înșiși. Cu o creangă de măr dulce se scormonea în foc, rostindu-se același text. Dimineața, funinginea scuturată de pe coș,

amestecată cu cenușă, se punea la rădăcina pomilor care erau amenințați cu toporul: „Faci poame sau te tai?”.

Obiceiul cu aria de răspândire cea mai mare în județul Olt și cu cele mai profunde semnificații sociale a fost Plugușorul. Era practicat în ziua de Anul Nou. Acest obicei era organizat de către flăcăii din sat. La plug se înjugau două, trei sau patru perechi de boi, cei mai frumoși din sat.

Ceata urătorilor era compusă, de regulă, din 12 flăcăi. Plugul era împodobit cu brad și panglici de hârtie colorată. Animalele erau și ele împodobite cu clopoței, ciucuri din lână etc. Desfășurarea ceremonialului urării era precedată de întrebarea adresată gazdei: „Primiți plugul?” după care se plesnea din bici și se rostea textul: „Aho, aho, flăcăi și frați/... etc.”. Textul era, în mare, cel publicat de Vasile Alecsandri. În continuare se vorbea despre alegerea locului de deștelenit, semănat, secerat, etc... Concomitent se trăgea simbolic o brazdă în obor și se aruncau boabe de grâu.

Un alt obicei specific Anului Nou și practicat și astăzi în toate satele este „Sorcova”. Înainte, sorcova era făcută dintr-o ramură de măr pusă în apă pentru a i se desface mugurii la Sfântul Andrei; în prezent, aceasta este confecționată din hârtie colorată. Se sorcovesc membrii familiei, rudele apropiate și vecinii.

Obiceiul „păzitul fântânilor” sau „păzitul apelor” se remarcă prin particularități impuse de condițiile istorice concrete din zonele în care se practică. Obiceiul se întâlnea în satele aflate în apropierea drumurilor intens circulate din sudul județului, unde

există primejdia „spurcării” apei. Obiceiul se desfășura în noaptea de 6 spre 7 ianuarie. Participanții erau flăcăi între 16 și 20 de ani. Începând cu după-amiaza zilei de 6 ianuarie, se împodobeau fântânile cu frunze, pănuși de porumb, stuf, lăntișoare din hârtie colorată. În unele sate se foloseau batiste, velințe, așternuturi. Se aduceau paie, lemne pentru întreținerea focului, frigări necesare pregătirii ospățului din timpul nopții. Fântâna era păzită toată noaptea, pentru a nu „spurca” cineva apa. „Spurcatul” apei în mod simbolic cu țărâțe de grâu sau porumb constituia proba la care bătrânii satului îi supuneau pe cei tineri. Cei surprinși dormind erau pedepsiți: li se puneau cenușă sau apă în buzunare, cărbuni aprinși în palmă. Dacă apa era „spurcată” de un bătrân care reușea să treacă neobservat, întreaga ceată trebuia să curețe apa. Până în zorii zilei, când sătenii veneau la fântână, flăcăii trebuiau să scoată apă cu găleata din fântână până aceasta rămânea limpede „ca lacrima”. Cei veniți la fântână se spălau pe față și pe mâini cu apă dintr-o găleată de aramă în care era aruncat un ban.

Dimineața, flăcăii care au păzit fântâna se împărțeau în grupuri care mergeau pe ulițele satului cu gălețile pline cu apă, pe cobilițe, împodobite cu busuioc și hârtie colorată. Se opreau la fiecare casă și cu căucul din aramă turnau de trei ori apă în mâini fiecărui membru al familiei pentru a-și spăla fața. Cu aceeași apă se stropeau pomii, animalele, păsările. Stropirea simbolică cu apă era însoțită de urări cu caracter augural: „Să fiți sănătoși,/ să aveți an bogat,/ La mulți ani!”.

Obiceiul se practică și azi, cu fast deosebit, în comuna Izbiceni.

Cunoașterea acestui obicei are o importanță deosebită fiind legat de unul dintre simbolurile primordiale, ce precede cu mult creștinismul. Stropirea și spălarea cu apă, fără prezența unui slujitor al bisericii ilustrează cât se poate de clar existența simbolului apei și a obiceiului amintit cu mult înainte de apariția creștinismului. În credința populară contactul cu apa fertiliza și multiplica potențele vieții, regenera forțele vitale. De aceea, dacii beau apă din Dunăre înainte de a pleca la luptă.

Un alt obicei care astăzi se mai practică doar în comuna Slătioara este acela al „încurării” cailor în ziua de 7 ianuarie. În această zi, toți tinerii își plimbau caii pe ulițele satului, prilej de constatare a hărniciei pe timpul iernii, a modului cum și-au îngrijit animalele. Caii erau pregătiți în mod deosebit pentru această zi. Erau împodobiiți cu panglici, ciucuri de culoare roșie și clopoței. Se organizau veritabile concursuri hipice. Câștigătorii primeau drept recompensă o cămașă sau un ștergar.

Originile acestui obicei coboară și el în epocile precreștine, la populația geto-dacă, la care exista un cult din care va lua naștere în epoca romană (secolele II – III a. Hr.) cultul cavelerilor danubieni, când își vor face apariția și primele reprezentări plastice. Prezența motivului calului pe țesăturile de interior din Oltenia, la

fântâni, la bordeie sau la biserici apare în acest mod explicabilă.

Tot un obicei precreștin este și datul la grindă în ziua de Anul Nou. Obiceiul constă în ridicarea copilului de trei ori la grinda casei, rostindu-se urarea de a crește sănătos și înalt. Copilul avea pe cap o azimă rotundă pe care erau prinși bani și flori. Sub picioare se puneau fierul plugului și ramuri de brad verzi. Dacă urarea rostită de a crește mare și imitarea înălțimii la care să ajungă este explicabilă și înțeleasă azi, punerea azimei rotunde pe cap – amintind de semnul solar – derivă din concepția precreștină geto-dacă potrivit căreia comunicarea cu cosmosul, cu divinitățile, nu se putea realiza oricum, ci prin intermediul unui ritual sau semn, în cazul nostru semnul solar – cercul. Obiceiul se practică și astăzi aproape în toate satele județului, cu copiii până la vârsta de trei ani.

Acestea sunt cele mai vechi obiceiuri de iarnă practicate pe teritoriul județului Olt și care se mai păstrează doar în câteva localități.

Poezie

Liuța SCARLAT

NOTĂ APOCRIFĂ

Mărginită
De iubire
Mă dezmărginesc
În anonima
Femeie
A
Nemărginitului
Nume.

DEȘTEPTARE IX

Mă doare,
Doamne,
Montul acesta
De stea
În care mi-am prins
Aripa!
Și
Din ce în ce
Îmi este mai clar
Că
Zborul meu
Are
Preț de sânge.

DEȘTEPTARE XI

Focul
A strigat
Cu glas
De foc.
Apa a strigat
Cu glas de apă.

Cerbul
A strigat

Cu glas
De cerb.
Pomul a strigat
Cu glas de copac.

Fiul
A strigat
Cu glas
De iubire:
„Eli, Eli,
Lama Sabahtani?”

DEȘTEPTARE XIV

Oameni
Scarabei
Traversează deșertul
Rostogolind
Guguloaiile lăncede
Ale materiei.
Agoniseala
O pun
În cămări
De-ntuneric
Făcând-o tain
Pentru
Clipa de-apoi.

DEȘTEPTARE XIX

Așa cum șede
Aplecată
Peste făclie,
Bătrâna
Părea că gustă
Din lumină.

DEȘTEPTARE XX

O stranie vâlvoare
 În scâpărări morgane,
 Din ce în ce
 Îmi pâlpaie
 Lumina...
 De n-ar fi
 Să Te cred,
 Aș spune că
 Mi-e teamă.
 De nu mi-ar fi
 Rușine,
 Aș crede
 Că mă bucur...

DEȘTEPTARE XXI

Lacrimi de mucenici
 Unduiesc
 Prin văzduh –
 Ape
 Cu zăgazuri-văpăi
 Ce curg lent
 Spre
 Adâncuri.

DEȘTEPTARE XXII

Copilul surâdea
 Triumfal
 Înălțând strugurele
 În văzduh.
 Îl priveam
 Ca pe o viță
 De înger.

DEȘTEPTARE XXIII

Depart de casă
 Pe țărnul unei lacrimi,
 În genunchi
 Aștept
 Răsăritul.

DEȘTEPTARE XXV

Prin spărtura din zid
 Nici un ritm,
 Nici un glas
 Nici o urmă
 Doar
 Lutul
 Încolțit
 De lumină.

DEȘTEPTARE XXVI

Ninge!
 Atâta alb...
 Câtă lumină!
 Și
 Nimic în palma întinsă
 Numai tu, Doamne, știi
 Pentru ce
 Atâta risipă!

DIN MEMORIA FRUNZELOR

Parcurgeam trotuarul
 Ca pe un bizar pergament
 Gravat
 Într-o insolită
 Caligrafie.
 Urmele mele
 Deveneau
 Parafraze
 La existențele concitadinilor mei
 Redate laconic
 Din memoria frunzelor.

PORȚI CIFRUL PRIMĂVERII

Tu,
 Care alăptezi
 Și Iude,
 Și Ioani,
 Ții
 Apostila morții

În serpentina tâmplei.
 Când,
 Iscălit pe pântec,
 Porți
 Cifrul primăverii.
 Femeie
 Decupată
 Din
 Adam,
 Cea care naști
 Marii
 Și Salomee.

SPRE APUS SE ROAGĂ O MAICĂ

N-ai ieșit bucurându-te
 Când m-am arătat
 Lângă poartă.
 Ai uitat cum
 Așteaptă
 O maică...

Vezi aluatul –
 A ieșit din covată!
 Mâinile tale
 Nu mai știu
 Rostul
 Pâinii?

De ce umbli
 Cu capul
 Plecat?
 Și de ce
 Ți se clatină
 Umbra?

Te rog, ma-mă,
 Te rog!
 Nu te așeza spre apus...
 Nu într-acolo
 Se roagă
 O maică...

O FRUNZĂ ACAJU

Pe acoperișuri,
 Pe trotuar,
 Pe umerii trecătorilor:
 Degradeuri de ocru,
 De ruginiu
 Și de brun.
 O frunză
 Se așază
 Pe borul unei pălării.
 Zâmbesc admirativ.
 Cu un gest pedant
 Pălăria
 Se scutură.
 – Era a-ca-ju...
 Am murmurat.
 Chipul de sub pălărie
 M-a privit cu indulgență...
 Prin cafenele,
 În piețe,
 În fața vitrinelor:
 Degradeuri de ocru,
 De mov și de brun.
 Și multe nuanțe
 De pălării.

POEMUL HAIHUI

Căutam
 Adresa:
 Casele,
 Străzile,
 Lăcașurile de cult
 Mi se arătau
 Schimbate la față.

Oamenii –
 Aidoma unor holograme.
 Egretele,
 Moluștele, peștii
 Locuiau
 Copacul efervescent
 Din centrul agorei.

El îi hrănea
 Pe toți
 din cetate.

Titlurile, premiile și distincțiile lui Nicolae Iorga (II)

Doru DINA

În anul 1899, istoricul a obținut premiul „Al. Bodescu” în valoare de 1500 lei pentru lucrarea „Studii istorice asupra Chilei și Cetății Albe”, „monografie (...) care, în pofida trecerii anilor, și-a menținut în mare parte perenitatea până în zilele noastre”.

În același an, Nicolae Iorga a început să publice articole în „L'Independance roumaine”. O parte dintre ele se refereau la instituții de cultură precum „Academia Română, Universitatea, Ateneul Român, bibliotecile, arhivele, muzeele, teatrele”, iar altele vizau „mișcarea literară și științifică, apoi presa”. Toate articolele au fost strânse în volumul „Opinions sinceres. La vie intellectuelle des Roumains en 1889”, „carte care a provocat o adevărată furtună prin critica aspră făcută unor autorități consacrate” ca Grigore Tocilescu, B.P. Hasdeu și V.A. Urechia.

„Opinions sincères...” a reprezentat „prima ieșire vijelioasă din liniștea bibliotecilor, prima manifestare a harnicului cercetător de manuscrise și documente, ca om de luptă, fiind o introducere la activitatea politică de mai târziu; omul de știință, cercetătorul senin ceda pana teribilului polemist N. Iorga”. Din acest an, când

a publicat volumul „Opinions sincères...”, istoricul „a menținut viața intelectuală și politică într-o continuă tensiune până în ziua morții sale.”

Cu o zi înainte de declanșarea Primului Război Mondial, istoricul a publicat în „Neamul românesc” articolul „Războiul general și România” în care sublinia că acesta „Va fi unul din cele mai mari ale istoriei omenirii prin mărimea oștilor (...), prin perfecția mijloacelor de distrugere, prin învățătura tacticienilor și strategilor, prin imensele pagube pe care le aduce culturii umane”.

Totodată, preciza Iorga, „acest odios masacru va fi unul din cele mai josnice acte de ură idioată care s-au săvârșit vreodată pe fața pământului, o dovadă atroce a păcatelor pe care le poate săvârși această lume fără Dumnezeu și fără ideal”.

Ceva mai târziu, după intrarea României în război, Nicolae Iorga a publicat un nou articol intitulat „Ceasul” în care arăta: „A sosit un ceas pe care-l așteptăm de peste două veacuri, pentru care am trăit întreaga noastră viață națională, pentru care am muncit și am scris, am luptat și am gândit. A sosit ceasul în care cerem și noi lumii, cinstit cu arma în mână, cu jertfa a tot ce avem, ceea ce alte neamuri, mai fericite, au de atâta vreme, unele fără să fi vărsat o picătură de sânge pentru aceasta: dreptul de a nu da nimănui ca rob rodul ostanelilor noastre”. Începând din anul 1914 și până în toamna anului 1918, când conflagrația mondială a luat sfârșit, istoricul a mai publicat volumele „Activitatea culturală a lui Constantin Vodă Brâncoveanu”, „Dezvoltarea ideii politice a românilor”, „Iluzii și drepturi naționale în Balcani”, „Originea și sensul direcțiilor politice în trecutul țărilor noastre”, „Histoire des relations Russo-Roumaines”, „Histoire des relations entre le France et les Roumains”. După aprecierea unui specialist, între anii 1914-1918, Nicolae Iorga a publicat 144 de lucrări.

Acestor lucrări li s-au adăugat numeroase articole apărute în ziarul „Neamul românesc”. „Oști de cetățeni și porunci de stăpâni”, „Moravuri pe care nu trebuie să le adoptăm”, „Atentate la onoarea României”, „Oameni politici și critici nepolitici”,

„Politică națională activă și politică națională contemplativă”, „Opinie publică și simț național”, „Politică nouă și procedee vechi”, „Apostolat și agitație”, „Boieri și boieri”, „Civilizații care străbat și civilizații străbătute”, „Lumină din afară și lumină din lăuntru”, „Diplomația francheței”, „Democrația războiului” și „Războiu, insolență și perversitate” sunt doar câteva dintre cele peste 500 de articole și conferințe publicate de savant în perioada Primului Război Mondial.

La 6 decembrie 1919, în semn de „omagiu și recunoștință pentru acțiunile sale științifice și patriotice, pentru izbânda sa în lupta dusă pentru realizarea unității naționale”, un grup de admiratori i-au dăruit, în București, „casa” din Șoseaua Bonaparte nr. 8. În adresa către Nicolae Iorga se menționa: „Veți face din această casă un templu al muncii (...) și vor veni în pelerinaj, ani după ani, toți cei mai buni, toți cei mai curați dintre fiii națiunii noastre, spre a lua vorbă înțeleaptă, vorbă frumoasă de la învățătorul întregului nostru popor: Nicolae Iorga”. Printre donatori s-au aflat „industriași, negustori” și „cărturari” precum V. Pârvan, V. Madgearu, I. Răducanu și I. Bibicescu sau artiști ca C. Nottara și I. Brezeanu.

În perioada interbelică, N. Iorga a participat la numeroase evenimente culturale și științifice, a corespondat sau colaborat cu personalități ale vieții științifice ca C. Bloch, J. Ancel, J. Carcopino, H. Focillon, F. Brunot, J.L.Faure, Ch. Diehl, G. Glotz, H. Gregoire, Mario Roque și Ramon de Bastera, a fost numit profesor la Universitatea Sorbona, College de

France (1919) și Academia Comercială din București, a fost ales președinte al Ligii Culturale (1919) și al Comisiei Monumentelor Istorice (1919), decan al facultății de Litere (1928) și rector al Universității din București.

Alegerea istoricului ca rector al Universității din Capitală l-a determinat pe Nichifor Crainic să publice un articol în care menționa:

„Prin-trânsul participă la rectorat știința, în proporții neatrinse de alt contemporan, literatura cu ideologia ei specific românească, presa cu cel mai fulgerător condeiu care a servit-o vreodată, fanatismul dăscălesc în cel mai nobil înțeles al jertfei, idealismul și abnegația desăvârșită, europeneismul realizat în acest om care, singur dintre noi, are azi o vază continentală. Instaurat după nulitatea științifică a d-lui Ermil Pangrati, rectoratul lui Nicolae Iorga e o încununare olimpică la care Universitatea Capitalei avea, în sfârșit, dreptul după regimul unui pașalâc degradant. A recunoaște unui om locul ce i se cuvine ca decurgând logic din personalitatea lui, iată, încă o dată, un act de înaltă moralitate cu răsunet cu atât mai vast în societatea românească, cu cât forul de unde vine e școala cea mai de seamă a țării”.

Cu același prilej, Nicolae Iorga a rostit un discurs în care a reliefat rolul important ce revenea „Universității” în formarea tinerilor.

„Programul meu – preciza noul rector – este scurt și cred cuprinzător: Refacerea unității universitare. Noi nu suntem, am spus-o și în Cameră și o spun și aici, noi nu suntem o colecție de Facultăți răslețe; facultățile sunt

organisme ale unui alt organism mai mare, organismul acesta este Universitatea.

Activitatea din facultăți trebuie să se desfacă pe un fond comun de cultură superioară, de inițiere etică, de orientare națională și de omenie, de umanitate înțeleasă în chipul cel mai larg și în cea mai strânsă legătură cu fibra noastră națională (...)

Nu voi mira pe nimeni când voi spune că este inadmisibil ca din orice Facultate să iasă un tânăr care să nu fie în cunoștință deplină a tuturor posibilităților de afirmare națională, nu se poate să mai existe tânăr care să nu știe cum se înfățișează țara noastră, care este dreptul nostru asupra acestei țări și care sunt jertfele prin care am susținut aceste drepturi. Fiindcă țara noastră nu este lăsată numai cărmuitorilor în timp de pace și luptătorilor în timp de război, ci ea ne este încredințată nouă în fiecare clipă a existenței noastre (...).”

Tot în perioada interbelică, Nicolae Iorga a publicat mii de articole și a obținut noi titluri și premii. După aprecierea ziarului „Il Giornale d’Italia”, până în iunie 1931, „peste 18 universități” i-au acordat istoricului titlul de „doctor honoris causa”. Între acestea s-au aflat și universitățile din Strasbourg, Lyon, Geneva, Oxford, Wilno, Paris, Bratislava, Roma, Praga, Varșovia, Viena, Bruxelles, Cluj, Cernăuți și Facultatea de Teologie protestantă din Capitala Franței.

Alte instituții de știință și cultură precum academiile din Stockholm, Cracovia, Atena, Chile, academiile „dei Lincei” și „degli Arcadi” din Roma, Academia de Inscricții din Paris, Academia armeană din Venetia

și academiile din Serbia, Polonia și Cehia l-au ales membru corespondent sau de onoare.

Aceleași titluri au fost acordate lui Nicolae Iorga de către Institutul Regal Venețian de Științe, Litere și Arte, Societatea de Geografie din Varșovia, Societatea de Istorie din Lwow, Societatea de Studii Bizantine din Atena, Institutul Slav din Londra, institutul Slav din Praga și Societatea studenților din Roma.

În țară a fost ales membru de onoare de Asociația Generală a Presei, Muzeul de Etnografie din Cluj, Societatea Regală Română pentru istoria Medicinii și Folclorului, Societatea Apărătorii României Mari, Societatea Autorilor Dramatici Români, Societatea Inginerilor Diplomați ai Universității din București și Societatea Instituturilor și Institutoarelor din România.

Ateneul „Profesor Nicolae Iorga”, Fundația „Mihail Kogălniceanu”, Fundația Culturală Armeană și Federația Asociațiilor Culturale compusă din 60 de organizații l-au ales președinte de onoare, iar localitatea Vălenii de Munte i-a acordat titlul de cetățean de onoare.

Prin acordarea acestor titluri, valoarea lui Nicolae Iorga „a fost unanim recunoscută și apreciată”, „cesta impunându-se ca unul din cei mai reprezentativi istorici ai Europei din prima jumătate a secolului al XX-lea”.

La 29 mai 1928, Nicolae Iorga a obținut „Premiul Național” în valoare de 100.000 lei, iar la 27 februarie 1929 Fundația „Ferdinand” i-a acordat un alt premiu în valoare de 300.000 lei, sumă

care a fost dată de istoric Universității din Iași.

Spre sfârșitul anului 1931, magistratul Constantin Hamangiu a trimis o scrisoare Academiei Române prin care a invitat-o să-l propună pe istoric pentru **Premiul Nobel**. Magistratul aducea ca argumente principale în favoarea propunerii făcute proclamarea lui Nicolae Iorga ca „doctor honoris causa” de către marile universități din Oxford, Paris și Roma și realizarea lucrării „Essai de la synthese de l’humanité”, considerată de savantul francez Delacroix „un manual uimitor prin vigoarea rezumatelor sintetice”.

Constantin Hamangiu sublinia totodată că opera istoricului „uriasă prin vastitatea și genială prin varietatea ei” era încheată „în jurul unei cugetări adânci”, că prin opera creată istoricul încerca să așeze „individualitatea românească” „în cadrul vieții europene” și că marele savant era mentorul societății românești, „conducătorul ei spiritual”.

Nu știm dacă Academia Română a dat curs acestei invitații, dar este sigur că, la 16 februarie 1933, Nicolae Iorga a primit Premiul „General Bremond” pentru „Brève histoire de la petite Arménie”, publicată în 1930 și considerată de savanții francezi „cea mai bună lucrare” apărută până atunci despre Armenia.

Decernarea premiului s-a desfășurat la „Cercle Interallie” din Paris, cu această ocazie rostind cuvântări „de o înaltă ținută și de un cald și frumos omagiu pentru savantul român” profesorul Paul Boyer, directorul Școlii de Limbi Orientale

din Paris și armenii Tohobanian și Sinapian.

***

În cei aproape cincizeci de ani de activitate științifică și culturală, Nicolae Iorga a obținut și numeroase distincții. În noiembrie 1913 a fost decorat cu Ordinul „Sf. Sava” în grad de Mare Ofițer, la 1 iulie 1919 i s-a acordat „Legiunea de Onoare” în grad de Comandor, iar la 15 septembrie 1922, Ordinul „Polonia Restituită”.

Din noiembrie 1923 și până la 29 iunie 1930 a primit Cordonul „Steaua României” (1923), Marea Cruce a Ordinului „Leul Alb” (1924), medalia de membru al Societății de Geografie, Cordonul „Alfons al XIII-

lea”, Cordonul „Carol I” (1930) și „Legiunea de Onoare” în grad de Cavaler (1930).

Între 10 martie 1931 și 11 aprilie 1932, savantul a obținut Colanul Ordinului „Ferdinand I” (1931), medalia „25 de ani de serviciu” (1931), Ordinul „Meritul cultural” în grad de Cavaler, clasa I (1931), Marele Cordon al Ordinului „Vिताud” și medalia „Aviației”.

Ultimele distincții acordate istoricului au fost Medalia comemorativă pentru participare și sprijin acordat celui de-al IX-lea Congres internațional de istorie a medicinei, Cordonul „Legiunii de Onoare” și Colanul „Carol I”.

BIBLIOGRAFIE

Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond personal Nicolae Iorga, dos.5, f. 1,4, 43-44; dos.12, f.4-136;

Neamul Românesc, n-rele 25, 82 din 6 martie și 16 aprilie 1929; nr. 28 din 7 noiembrie 1930; n-rele 140, 214 și 278 din 26 iunie, 26 septembrie și 10 decembrie 1931; n-rele 46, 68 din 2 martie și 29 martie 1933; nr. 155 din 26 iulie 1936; nr. 197 din 11 septembrie 1937;

N. Iorga, *Memorii. Încercarea guvernării peste partide (1931-2)*, vol.VI, p. 127-129.

N. Iorga, *Memorii. Simuciderea partidelor (1932-8)*, vol. VIII, p. 353-354;

N. Iorga, *Războiul nostru în notițe zilnice*, vol. I-III, 1914-1918, Ramuri, Craiova;

Ștefan Meteș, *Activitatea istorică a lui Nicolae Iorga*, Editura Pavel Suru, București, 1921, p. V-VIII;

Barbu Teodorescu, *Bibliografia politică, socială și economică a lui N. Iorga 1890-1934*, Editura „Cartea Românească”, București, 1937, p. 326, 328.

Melanges offert a M. Nicolas Iorga par les amis France et des pays lanque française, Librairie Universitaire J. Gamber, Paris, 1933, p. x;

Vasile Netea, *Nicolae Iorga istoric și apărător al popoarelor din Austro-Ungaria în „Nicolae Iorga – omul și opera”*, Editura Junimea, 1971, p. 82;

Barbu Teodorescu, *Nicolae Iorga 1871-1940*, Editura Științifică și Enciclopedică, Editura Militară, București, 1976, p. 5-481;

Teodor Vârgolici, *Scritorii români și unitatea națională*, Editura Eminescu, București, 1981, p. 212;

Victor Spinei, *Chestiunea Dunării în cadrul creației istoriografice a lui N. Iorga*, în *N. Iorga, Chestiunea Dunării (Istorie a Europei Răsăritene în legătură cu această chestie)*, Ediție îngrijită, studiu din introductiv și indice de Victor Spinei, Institutul European, 1998, p. 10;

Doru Dina; Ion Ivașcu, *Nicolae Iorga văzut de contemporani 1920-1940*, în „*Nicolae Iorga 1871-1940*”, Studii și documente, XI, Coordonatori: Constantin Bușe și Constantin Gaucan, Editura Universității din București, 2010, p. 105-107.

Contrapunct

Între aventură și incertitudine. Barocul

Silviu GORJAN

„Râurile sunt drumuri care merg și care ne duc unde vrem să ajungem”.
(*Pascal*)

Ca artă a imitării și nu ca imitare realistă, barocul creează o lume surprinzătoare. Aceasta, la rândul ei, în procesul receptării, declanșează asociațiile, clasificările și supozițiile cele mai surprinzătoare din câte se cunosc în lumea artei și a esteticii.

Chiar termenul ca atare, folosit astăzi atât de frecvent devine „unul din cei mai derutanți”, sau, pe aceeași linie „continuă să rămână un termen destul de confuz și echivoc, plin de dificultăți și contradicții”.

Adrian Marino, matur cunoscător de la noi al barocului, afirma prin 1973 că atât istoria literară, ca de altfel și critica literară, evită să folosească termenul în discuție, acordându-i-se, în schimb, o mare întrebuințare „abuzivă și haotică” din partea publicisticii.

De atunci însă, lucrurile s-au mai schimbat și notăm în spațiul românesc anumite lucrări unde termenul baroc se mișcă lejer și în critica și în istoria literară.

Deși susținut de această lejeritate cu care operează în spațiul culturii, termenul mai trezește încă și acum nelămuriri cu privire la originea sa, la sferile pe care le-a denumit și la ce își asumă astăzi.

În lucrarea sa „Barocul sau descoperirea dramei” (trad. rom, Cluj, Ed. Dacia, 1980), Alexandru Ciorănescu se dovedește a fi autorul celor mai pertinente observații pe marginea noțiunii și a termenului baroc. Conform opiniilor sale, termenul nu s-a bucurat încă de o explicație satisfăcătoare. Din mulțimea explicațiilor care se înfruntă se desprind două, dar autorul pare greu de convins să opteze pentru vreuna dintre ele, acceptând în cele din urmă un compromis.

Prima dintre ele se referă la derivarea termenului din scolasticul baroco, „argomento in barroco” figură a silogismului în învățământul medieval.

Odată cu reformele aduse de Renaștere, termenul a decăzut, ajungând să definească ceva care pretinde să iasă în relief, dar se acoperă de ridicol, ceva între ciudat și barbar, nerafinat. Posterior Renașterii, cuvântul este folosit cu acest sens.

Cea de-a doua explicație dată originii termenului de baroc ar fi că derivă din cuvântul portughez barroco, folosit pentru desemnarea perlelor de factură neregulată.

Termenul va avea libertatea să se facă ușor adaptat în spațiul latin mediteranean, în comparație cu o ordine consacrată.

Explicația unei astfel de proveniențe este de o mare importanță

pentru problema care ne interesează. Deci, dacă lămurește ceva lipsit de regularitate înseamnă că se ia ca termen de comparație ordinea impusă de clasicism.

În epocă era simțit, desigur, ca o nouitate. Transferat în planul literaturii, termenul va denumi acele opere care adoptă o atitudine de dezacord față de regulile anterioare, fără însă a produce o ruptură totală. Corneille și Racine se împacă sub zodia barocului, iar la noi, Dimitrie Cantemir și Ion Budai-Deleanu își oferă serviciile sub semnul aceleași zodii a barocului.

Termenul, judecat prin această filieră, ajunge să stabilească confuzia surprinzătoare între „baroc” și „liber”.

Un alt cercetător J. Corominas închină spre o amalgamare a celor două cuvinte, După opinia sa, cuvântul „baroc” ar rezulta dintr-o încrucișare între „barroco” – perlă neregulată și „baroco” – figură a silogismului. Acestei păreri pare a i se alătura și Al. Ciorănescu.

Edgar Papu, în lucrarea să „Barocul ca tip de existență”, (Buc. 1977), opinează pentru păstrarea și vehicularea originii cuvântului baroc din „barroco”, din motive pe care le împărtășim, întrucât răspund obiectivelor propuse de noi în cele ce urmează.

În primul rând, o operă în spiritualitate barocă emoționează, un argument nu produce niciodată un efect imediat, afectiv. Dar nu este vorba de o emoție oarecare, ci de un anumit fel care pornește dintr-o imaginație bogată, spectaculoasă, imaginația de la baza operei baroce se convertește, pentru receptor, într-un univers emoțional cu aceleași dimensiuni spectaculoase. „Este firesc ca un asemenea stil să presupună mai curând o bizarerie a intuiției directe

decât un raționament pierdut în abstracțiuni”.

În al doilea rând, o operă căreia i se atribuie calificativul „baroc” respiră o atmosferă stranie, bizară, originală. Este vorba de o „ordine barocă”.

În această diversitate există un principiu specific de organizare, ca în orice operă de artă cu „personalitate” estetică.

Atmosfera stranie cuprinde motive acvatice, onirice, oculate, răsturnări spectaculoase de situații, dualități, evaziuni, contorsionări.

Având în vedere că abia din secolul al XVIII-lea termenul baroc a definit un stil, întregul transfer asupra literaturii s-a stabilit prin analogii, nu fără riscuri și afirmații surprinzătoare.

Arhitectura, pictura, sculptura prin caracterul lor, „teatral” de „arătare”, expunere au fost acelea care au susținut consacrarea termenului „baroco” pentru a denumi acele opere care produc impresia de edificiu imaginar, un edificiu unde controlul laturii raționale nu mai acționează.

În același timp, neregularitatea exprimată de „baroco” înseamnă în operă literară o neobosită și neechilibrată stare tensională care îndeamnă către dramatic și tragic. Uneori, sub semnul dramaticului, se află și comicul, dar văzut ca parodie. Parodia este supusă eșecului, iar efectul căderii în realitate înseamnă neacceptarea acesteia, generând o profundă stare tensională, de astă-dată sub semnul tragicului.

Portughezul „baroco”, desemnând neregularitatea perlei marine, și-a asumat sarcina de a comunica senzorial lumina, reflexele variate, un univers în care lumina se transformă într-un spectacol de diverse intensități. De aici s-a trecut ușor la denumirea cu

același termen a edificiului arhitectonic unde fațadele sunt înșelătoare, unde efectul de „trompe l’oeil” face excursii nebănuite.

Până la edificiul literar, unde asocierile de cuvinte sunt cele mai surprinzătoare, unde imaginile cele mai neașteptate se concertează nu este o mare distanță. De aici decurge caracterul compozit al întregului.

Părțile se pot desface, se pot reuni apoi în forme cu totul altele. Părțile pot trece ușor una în locul celeilalte, generând metamorfoze. Asistăm la o lume fluidă, în permanentă trecere, totul poate „deveni”, se poate schimba, se poate confunda, evidenția sau pierde în neant, opera asumându-și calitatea de metamorfoză artistică. În acest sens „ideea de baroc se dovedește deosebit de utilă și chiar strict necesară, deoarece ea definește o categorie estetică fundamentală, cu particularități specifice, ireductibile”.

Fixarea categoriei estetice a barocului în sfera largă a artei are toate șansele să asigure independența ei. Desigur, este vorba și de ieșirea dintr-un spațiu limitat, într-un timp anume, pentru că, chiar dacă esența unui fenomen artistic sau estetic se circumscrie unei epoci, rădăcinile sau prelungirile ei rămuroase pot fi identificate în depărtări și spații nebănuite.

„Plasarea barocului într-o anumită etapă îmi apare extrem de restrictivă și de aceea aptă să creeze mai multe probleme de clasificare și interpretare decât să elucideze situația”.

Adrian Marino, în spiritul înțelegerii barocului ca o permanență

nu străină de oscilații și umbre afirmă: „Spiritul baroc își găsește expresia cea mai caracteristică și după opinia noastră, cea mai valoroasă, cu prelungiri notabile până în epoca noastră în conștiința sa estetică oscilantă, contradictorie și dinamică, aproape diabolică” așa cum există un spirit clasic, sensibilitatea clasică, omul clasic, civilizația clasică, tot astfel barocul își cere dreptul, prin esența sa, să proclame spiritul baroc, sensibilitatea barocă, omul baroc sau civilizația barocă.

George Călinescu, în considerațiile sale despre baroc este de părere că acesta pornește de la realitatea clasică, nu este o adversitate a acesteia, ci o completare, un stadiu la care inevitabil se ajunge: „Barocul stă pe o structura rațională, strict geometrică și nu face altceva decât să dezvolte datele prime ale clasicismului”.

Pentru Călinescu, barocul apare ca tip universal, desprins din contingente istorice. Dovezile baroce sunt când modalități ale clasicismului, când ascund forme embrionare de romantism. „Artistul baroc, și asta e esența, renunță la «observația morală» a clasicului și la «ideile și problemele» romantismului. Dacă vrem să păstrăm termenul, el se limitează la «probleme tehnice»”.

Cu alte cuvinte, barocul este un aspect de manieră, este o nouă formă de a prezenta, de a imita. Ca să-l parafrazăm pe Caravaggio, barocul ar consta în „imitar bene la cose naturali”.

Imitația pleacă de la aspect, de la însușire, de la libertate în privire și ordonare, exact ceea ce vrea să ne spună „baroco”.

Martie

- 1 martie 1955 – s-a născut, la Icoana, Olt, poeta și publicista **ELENA CRUCERU**
- 4 martie 1919 – s-a născut, la Slatina, poetul și gazetarul **MIHAI STĂNESCU** (m. - ?)
- 6 martie 1944 – s-a născut, la Timișoara, prozatorul și publicistul **C. VOINESCU**
- 7 martie 1940 – s-a născut, la Brâncoveni, Olt, compozitorul și dirijorul **JEAN LUPU**
- 10 martie 1879 – s-a născut, la Slatina, criticul, istoricul literar și folcloristul **DUMITRU CARACOSTEA** (m. 2. 06. 1964, București)
- 10 martie 1975 – s-a născut, la Slatina, poetul și prozatorul **GABRIEL TĂNĂSESCU**
- 11 martie 1997 – a murit, la Slatina, poeta **ILEANA BIJU-CORILĂ** (n. 18. 10. 1922)
- 14 martie 1899 – s-a născut, la Izvoru, Olt, prozatorul și gazetarul **MIRCEA DAMIAN**, pe numele adevărat Constantin Mătușa (m. 6. 06. 1948, București)
- 15 martie 1971 – s-a născut, la Slatina, poeta și pictorița **LUMINIȚA POPESCU**
- 16 martie 1945 – s-a născut, la Slatina, muzicologul și dirijorul **ALEXANDRU-CHIRILĂ STANCIU**
- 18 martie 1952 – s-a născut, la Balș, pictorul **PAUL TUDOR-BALȘ**
- 20 martie 1941 – s-a născut, la Vișina Nouă, Olt, istoricul literar **SONIA CUCIUREANU**
- 20 martie 1959 – s-a născut, la Slatina, soprana **FELICIA FILIP**
- 21 martie 1957 – s-a născut, la Izvoru, Argeș, poetul și eseistul **CORNEL NICULAE**
- 22 martie 1960 – s-a născut, la Albești-Poboru, Olt, poeta **MARIA CALCIU**
- 24 martie 1821 – s-a născut, la Leu, Dolj, intelectualul și luptătorul pașoptist **NICOLAE BARBU LOCUSTEANU** (m. – 1900)
- 25 martie 1986 – a murit, la București, istoricul **MARIN FLORESCU** (n. 6. 07. 1939, Strejeștii de Sus, Olt)
- 26 martie 1961 – a murit, la Madrid, istoricul de artă, eseistul, poetul și publicistul **ALEXANDRU BUSUIOCEANU** (n. 10 iunie 1896, Slatina, Olt)
- 26 martie 2009 – a murit, la Slatina, gazetarul și eseistul **FLORIN (FLOREA) NICULESCU** (n. 17. 11. 1954, Spineni, Olt)
- 28 martie, 2008 – a murit, la București, istoricul și arheologul **CONSTANTIN PREDA** (n. 1. 11. 1925, Morunești-Morunglav, Olt)
- 28 martie 1994 – a murit, la Paris, dramaturgul, eseistul, poetul și publicistul **EUGEN IONESCU** (n. 13/26. 11. 1909, Slatina)
- 29 martie 1908 – s-a născut, la Caracal, poetul **VIRGIL CARIANOPOL** (m. 06. 04. 1984, București)
- 31 martie 1971 – a murit, la București, pictorul **MARIUS BUNESCU** (n. 15. 05. 1881, Caracal)

Poezie

George STĂNCIULESCU

inimi

n-aș putea spune care aromă îmi place
mai mult
cea dinspre ploaie sau cea dinspre
seară
nu le-am văzut pe niciuna
dar eu te adulmec cu pleoapele
spunându-ți în somn
taci nu-ți fie frică în pieptul tău crește
acum o frunză
ca inima ploilor ca franjurii serilor
taci iubita mea și nu-ți fie frică
îți spun privind-te cu inima ascunsă
sub rădăcina nucului din grădină
miroase a inimi de seară și a inimi de
ploaie și a inimi din care cresc omizi
și a inimi de lună plină
nu-ți fie frică doar taci
în visul tău în visul meu
miros și ploile și serile
și tu miroși a salcie cu flori la o adică

de câte ori

lovesc cu pumnul în perete
mă cuprinde o milă imensă apoi
că poate mi-am nimerit propriul destin
în moalele inimii

această tristețe

care mă apăsa pe umeri
mai ceva cum sleiește lumina
o întunecată vedere
această tristețe

care-mi termină viața
e atât de frumoasă
fiindcă e atât de a mea

rahovei 78

veneam acasă pe jos
a trecut pe lângă mine mașina cu
sucuri
și înghețată peste cinci minute a trecut
un om
cu o plasă de rafie la piept în care
ținea
ascunsă toată dragostea lumii

trenul spre agigea

în trenul spre agigea
un domn pe la 60 de ani mi-a
mărturisit
că toată viața l-a urmărit ghinionul
purta
o cămașa gri cu manșetele roase și
ținea pe genunchi teoria lui jonathan
haidt
m-a întrebat dacă
în mehedinți se trăiește greu
„se trăiește” i-am spus
gândindu-mă că mâinile lui
semănau atât de mult cu mâinile mele

moștenirea văcăreștilor

în noiembrie târgoviștea seamănă cu
o femeie plânsă
părăsită în fața altarului

bem vin roșu de crămă puțin înăcrit
povestim
despre viețile noastre patetice

când vorbesc poeții bătrâni se lasă pe
nesimțite întunericul

îți cer acasă mi-e lehamite
nu am locul aici

mâine probabil am să uit tot
sau poate o să-mi amintesc doar de
lacrimile tale din turnul chindiei

mi-e greu mamă

mi-e atât de greu să fiu mare
când mă uit
la portofelul ăsta gol
și prin cap îmi trec milioane
de gânduri negre
aș vrea să mă transform
într-un puști
care n-a învățat încă
să deseneze pe garduri
grija zilei de mâine

avioane de hârtie

în fiecare dimineață
odată cu răsăritul
îmi construiesc
din filele cărților mele
avioane mici de hârtie
și le arunc de pe balcon
apoi le privesc complice
cum își află sfârșitul
peste rufele triste ale vecinilor
încă n-am învățat vreunul
să zboare

septembrie

la 4 și treizeci dimineața trag din
țigară și privesc la o lună șleampătă
gândurile mele sunt grozav de parșive

pornesc datele citesc poeziile lui
tadeusz dabrowski
el spune că versurile nu au importanță
îmi spun și eu cu voce joasă puțin
rușinată
„versurile nu au importanță” apoi râd
cine naiba să mă audă m-am fâstăcit
ca prostul
de mine însumi
între timp se face cinci se face șase
e un început primejdios de toamnă
îmi mușc degetul mare de la mâna
dreaptă
se va face șapte și tot așa

când nu mai avem bani

mergem la magazinul galben
din colț
o rugăm pe doamna
să ne îngăduie pe caiet
până în 15
dacă rămânem și fără dragoste
așteptăm aceeași zi
binefăcătoare
pentru dragoste nu s-a inventat încă
niciun caiet

deosebire

sunt poate mai terestru decât voi
nu mă ascund în spatele cortinei
îmi beau cafeaua mea cu iz de ploii
în cămile curate-ale luminii

n-am pasul unduios sau legănat
mergând perfect pe-o ață de mătase
căci nu gândesc cu creier cocoșat
când la barbut dau simplu șase-șase

mă doare-n cot la cum gândiți
strigoi
din colțul vostru săturați
și anormal de goi

partea dulce de măr

m-am îndrăgostit cândva de o fată
 împărțeam cu ea totul chiar și un măr
 opream eu partea stricată
 îi dădeam ei doar partea dulce
 în schimb primeam străngeri de mâini
 odată chiar m-a sărutat
 merii erau în floare
 s-a pus din senin o ploaie acidă
 anul acela am mâncat doar
 mere aduse din grădina paradisului
 mă și gândeam
 ce să opresc și ce să-i dau ei
 am stat ceva vreme pe gânduri să
 cuget
 între timp ea s-a mutat la bunici
 acolo un băiat avea
 un măr sub streășina casei
 ferit de ploaie
 și ce mult m-au durut
 și ce mult m-a durut

regele buteliilor goale

spălasem vasele
 se terminase butelia
 nu mai aveam bani de alta
 fumam
 cred că eram și puțin supărat
 am luat un creion
 și am scris pe o bucată de carton
 gânduri
 fără să le dau vreun titlu
 doar le-am numerotat...
 1-pe la paispe ani mă gândeam să
 devin poet
 stai cuminte îmi zicea mama
 nu vezi
 poeții au salariu prost
 unii înnebunesc și mor tineri
 fă-te și tu medic sau altceva
 nu știu inginer
 meserii serioase băi băiatule

mama nu era nici medic
 nici măcar inginer
 când eu mă sfătuiam cu fluturii...
 2-acuma
 poate ai și tu dreptate
 mi-e greu să zic
 însă prea-ți bei mințile
 prea ești sentimental
 femeia nu caută fără motive
 sămânță de scandal
 3-nu pot să gândesc dintr-odată
 mai întâi mă așez în echilibru
 dezamorsez viiturile
 cumpăr o carte
 spun o minciună și tac...
 4-martie nud
 viața ca o parabolă
 opt rânduri de adolescență
 vorbește ploaia
 un creion chimic
 și-atat...
 5-mintea hăituită obosise
 se opri
 duse mâinile la ceafă
 și sictirită
 strigă
 mă predau
 cât costă impozitul pentru prostie...
 6-eram în bucătărie
 se terminase și butelia
 n-aveam bani de alta
 afară icneau pocnituri de materie
 nu băusem nimic
 nu știu dacă eram lucid
 sau în transă
 cred că-mi număram
 bățiile inimii
 cumpărasem o pâine neagră
 și mi-a venit o idee
 cum dracu mai trăiesc în halul ăsta
 hrănit cu pietre din prăjitura
 vieții

Arhitecți cu scaun la cap

Dan FIROIU

Arhitecți cu scaun la cap

Adesea arhitecții au simțit nevoia să își extrapoleze abilitățile artistice în domeniile conexe: design de obiect și/ sau mobilier, grafică, pictură, sculptură, ș.a.m.d.; să fie oare ego-ul artistului *de vină* sau necesitatea de a completa opera până în cel mai mic detaliu? Greu de răspuns, însă pentru unii dintre noi, designul de mobilier (în cadrul obiectului de arhitectură) este precum o semnătură la finalul unui document valoros, este o asimilare a operei, o asumare, o identificare cu aceasta sau, de ce nu, un manifest al principiilor creatoare, chintesența acestora...

Arhitecți celebri, de-a lungul timpului, au *mobilat* operele lor și nu s-au oprit strict la limita hotarului dintre arte, au mers mai departe, cu precădere în designul de scaune, înțelese ca obiecte etalon. În cele ce urmează o să fac o trecere în revistă a zece arhitecți celebri, împreună cu obiectele lor de mobilier reprezentative, prin prisma cărora întreaga operă poate fi descifrată.

1. Antoni Gaudí (1852-1926)

Unul dintre cei mai originali arhitecți din istorie, reprezentant al modernismului catalan, Gaudí a fost, prin stilul său unic, puternic indivi-

dualizat cu tente neo-gotice, impresioniste și Art Nouveau, prin formele sale curbe, neregulate, cu motive inspirate din natură, arhitectul vizionar al Barcelonei – oraș de care îl leagă majoritatea comenzilor arhitecturale.

Fotoliu Casa Calvet-1904

Interior Casa Batlló

Obiectul emblematic pentru opera lui Gaudí, în materie de mobilier, este fotoliul proiectat pentru Casa Calvet – una dintre lucrările sale de debut, cu trăsături ceva mai conservatoare. Scaunul însă, prin formele sale unice, fluide, avea să fie un vestitor a ceea ce urma să devină Gaudí; realizat din lemn masiv de stejar vopsit, fotoliul dispune de un șezut generos, susținut de o cotieră rotunjită, cu patru picioarele îndoite ușor și un spătar concav, în formă de inimă. Ținuta este una elegantă, inovatoare pentru vremurile sale, cu o poziție dreaptă, robustă însă confortabilă. Fascinația lui Gaudí pentru formele curbe a dus la rezultate fascinante, dinamice, uneori fanteziste,

atât pentru piesele sale de mobilier, cât și pentru arhitectura care le găzduiește; expresivitatea acestora împrumutând din estetica arhitecturii sale principalele caracteristici: dinamism, extravagantă, forme plastice, naturale și materiale solide.

2. Charles Rennie Mackintosh (1868-1928)

Mackintosh a fost arhitect, designer de interior și pictor scoțian; a fost unul dintre membrii grupului „*The Four*”, asociat cel mai adesea cu Art Nouveau-ul

1. Grupul cunoscut sub numele de „*The Four*”¹ era cuprins din C.R. Mackintosh, J.H. McNair și surorile Margaret Macdonald și Frances Macdonald. Artiștii s-au întâlnit în calitate de tineri studenți la Școala de Artă din Glasgow. Ei au format o alianță neoficială care a produs o grafică inovatoare și uneori controversată și un design artistic decorativ, care a contribuit în mod semnificativ la dezvoltarea și recunoașterea unui „*stil Glasgow*” distinctiv scoțian. Ca Gaudi, Mackintosh lucra cu o puternică estetică vernaculară împletită cu ornamente codificate în simbolismul celtic.

Una dintre cele mai cunoscute lucrări ale sale este Hill House – casă pentru care a gândit și scaunul cu același nume; scaunul distinctiv a fost

fabricat din lemn de stejar ebonizat și a fost destinat să însoțească un birou de scris. Cu spatele extrem de înalt, caracterul decorativ al scaunului a asumat un rol mai important decât funcțiunea sau confortul său, iar designul sofisticat, elegant și simplu ilustrează cel mai bine estetica și principiile lui Mackintosh.

3. Walter Gropius (1883-1969)

Gropius a reprezentat figura cheie a mișcării *Bauhaus*,² fiind arhitect, pedagog și director la școala cu același nume; din cauza naziștilor, acesta emigrează în 1934 în Anglia, ulterior în SUA, unde devine profesor de Arhitectură la Universitatea Harvard.

2. Cuvântul german *Bauhaus* (*bau* – a construi și *haus* – casă) desemnează atât o școală de artă, design și arhitectură, precum și un curent artistic extrem de influent în arhitectura, artele plastice, designul, fotografia, mobilierul și decorările interioare ale secolului XX, devenind în anii '30 unul dintre cele mai importante și inspirante curente ale arhitecturii moderne și, mai ales, al stilului cunoscut sub numele de stil internațional.

Designul pentru Fotoliul F51, destinat să completeze ordinea rectilinie a interiorului biroului directorial de la școala Bauhaus, este deosebit de

inovator; pe lângă aspectul cubic, remarcabilă este construcția în consolă a cadrului, un precursor al multor scaune în consolă care au urmat, adesea realizate din metal. Scaunul lui Gropius uimește prin contrastul de volumetrie a șezutului în opoziție cu grosimea și simplitatea cadrului de susținere; este o juxtapunere ingenioasă între volum și liniaritate. Tapițeria din două părți formează o zonă de șezut și un spătar confortabil, ambele suspendate pe toată lungimea cotierelor. Fascinația sa pentru tehnologie, structuri inovative, eficiență, ordine și claritate în compoziție se regăsește și în arhitectură, unde Walter Gropius a reprezentat un pionier al modernismului.

4. Gerrit Rietveld (1888-1964)

Rămas în memoria colectivă cu precădere pentru designul de mobilier și doar în subsidiar ca arhitect, Gerrit Thomas Rietveld a fost unul dintre membrii principali ai mișcării artistice olandeze *De Stijl*; și-a început cariera la numai 12 ani în fabrica de mobilier a tatălui său ca simplu muncitor, ulterior a studiat arhitectura, lucrând ca desenator și bijutier până în 1917, când își înființează propriul atelier de mobilă. Sperând că o mare parte din mobilierul său va fi în cele din urmă produs în masă, mai degrabă decât

artizanal (lucru care nu s-a întâmplat), Rietveld a urmărit întotdeauna simplitatea construcției.

Compozițiile sale au suprapus forme și accente verticale cu planuri horizontale, generând obiecte abstracte, geometrificate, cu influențe cubiste. Faimosul scaun roșu-albastru a fost inițial (1917) nevopsit, ci lăsat lemnul de fag finisat natur și lăcuit; de abia în 1920, după ce Rietveld devenise membru *De Stijl*, influențat de idealurile utopice ale acesteia (abstracția pură în artă, folosirea elementelor esențiale ale formei și culorii, simplificarea compozițiilor, folosirea celor trei culori primare: roșu, galben și albastru, în afară de alb și negru) se decide să vopsească scaunul; acesta (asemenea majorității obiectelor sale) reprezintă o veritabilă operă de artă, însă nu poate fi considerat cea mai confortabilă piesă de mobilier.

Ideile radicale s-au materializat și în arhitectură, Casa Rietveld Schröder experimentează, dincolo de aspectul neconvențional, partiuri itinerante, lipsite de ziduri fixe la etaj, realizate din pereți glisanți, pentru a crea și a schimba spațiile de locuit, cu designul ce pare a fi o transpunere tridimensională a picturii lui Piet Mondrian. De la sfârșitul anilor '20, el a fost preocupat de locuințe sociale, metode de producție ieftine, materiale noi, prefabricare și standardizare. În 1927 a experimentat deja plăci de beton prefabricate, un material foarte neobișnuit la acel moment; ideile progresiste despre locuințele sociale ajunge să le pună în practică în anii '50 în proiecte din Utrecht și Reeuwijk.

5. Tadao Ando (1941)

Este probabil cel mai renumit arhitect contemporan, laureat al premiului Pritzker în 1995, dar fără o pregătire formală în domeniu – Tadao Ando este un arhitect autodidact și lector al unor universități de prestigiu precum Harvard, Yale, Columbia.

Dream Chair este singurul scaun proiectat de acesta și a fost gândit ca un tribut pentru designerul minimalist Hans J. Wegner. Scaunul este realizat din furnir tridimensional, material împins, prin dimensiunea și curbura foii de furnir, la un rezultat dincolo de ceea ce se credea posibil până acum. Este disponibil în lemn de stejar și nuc, cu sau fără tapițerie (din piele sau din țesătură) și cu o pernă reglabilă a gâtului; este o piesă de mobilier confortabilă și sculpturală care invită la o reflecție relaxată.

6. Mario Botta (1943)

Mario Botta este arhitectul elvețian care și-a început cariera la numai 16 ani și deși a proiectat

numeroase funcțiuni este cel mai bine cunoscut pentru bisericile și muzeele sale atipice. Operele sale nu se aseamănă între ele deși, inevitabil, conțin câteva constante (preluate inclusiv în designul de mobilier): forme simple, primare masive, uneori intersectate, materiale și texturi lăsate aparente (în mod special cărămida plină, roșie), stratificări orizontale sau verticale. Folosirea zidăriei tradiționale împreună cu oțelul și sticla (raționalizate în proporții echilibrate) dă naștere unei arhitecturi atât de moderne, creând în același timp clădiri ce par solide, puternice și masive.

Scaunul Quarta, realizat pentru compania italiana Alias, are la baza un design vechi (1884), materializat la un secol distanță; este construit din două elemente triunghiulare care se intersectează: cel mai mare funcționând ca o ramă-spătar, iar cel mai îngust ca șezut; este realizat din aluminiu vopsit crom sau negru. Cele două volume, în aparență masive, însă foarte ușoare în realitate datorită materialelor folosite și a golurilor create, au o prezență vie prin umbrele generate și prin unghiurile ascuțite. Mario Botta spunea: „*am proiectat un scaun-obiect pentru a urmări imaginea și memoria unei arhitecturi care a fost puternică și transparentă (...) căutam o prezență, reală și magică în același timp, apărând și dispărând, înspăimântător de aproape sau îndepărtată ca amintirea unui ecou*”.

7. Daniel Libeskind (1946)

Născut în Polonia, dar crescut în SUA, Daniel Libeskind și-a abandonat cariera de muzician pentru a studia Arhitectura; a devenit cunoscut internațional în 1989 când a câștigat competiția pentru proiectarea Muzeului Evreiesc din Berlin; este, de asemenea, câștigătorul competiției pentru reconstrucția World Trade Center – New York.

Înainte de deschiderea noului muzeu Royal Ontario, în 2007, (cunoscut și ca *Michael Lee-Chin Crystal*, după numele sponsorului principal), arhitectul Daniel Libeskind și designerul de mobilier din Toronto, Klaus Nienkämper, au dezvăluit o nouă ediție limitată de mobilier personalizat, denumită *Spirit House Chair*, inspirată de vârfurile și fațadele arhitecturale ale muzeului; este prima incursiune a arhitectului în lumea mobilierului. Scaunul este construit în întregime din oțel inoxidabil, cu finisaj periat ce cântărește 80 kg; este conceput pentru a fi orientat în cinci poziții distincte și poate fi folosit și ca o masă. Scaunul este denumit după spațiul din centrul muzeului Lee-Chin Crystal – *House Spirit*, unde diverse structuri futuriste se intersectează pe mai multe niveluri; aici mai multe scaune au fost plasate, astfel încât vizitatorii să le folosească ca loc de contemplare și reflecție; este,

asemenea Arhitecturii lui Libeskind, un obiect sculptural, ale cărui fațete prismatice te trimit cu gândul la tăieturile unui briliant.

8. Steven Holl (1947)

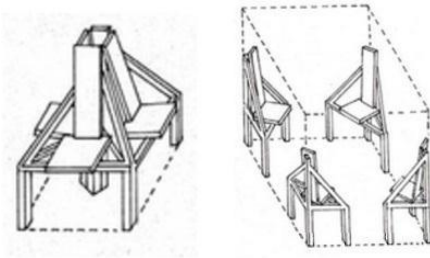

Steven Holl – arhitect și profesor la Universitatea din Columbia, New York, este recunoscut ca fiind unul dintre cei mai importanți arhitecți din lume, primind premii de prestigiu pentru contribuțiile sale pe parcursul a aproape patruzeci de ani de practică; este apreciat pentru abilitatea sa de a exploata lumina, de a crea structuri cu o sensibilitate remarcabilă, de a le integra în context și de a le face abile să interacționeze cu acesta; este cunoscut, de asemenea, pentru abordările sale tipologice și fenomenologice în proiectare, având ca scop depășirea experienței umane prin abordarea unică față de specificitatea locației. În abordarea lui de proiectare, așa cum însuși o descrie: „*materialele arhitecturale comunică prin rezonanță și disonanță, la fel ca instrumentele în compoziția muzicală, producând provocări senzoriale în experimentarea unui loc.*”

Scaunul „A” a fost conceput pentru sala de lectură a expoziției *Arhitectura de pamflet*,³ ediția nr. 5 din septembrie 1980, New York; expoziția cuprindea scaune și broșuri ale mai

multor arhitecți precum Zaha Hadid, Mark Mack, Jim Jennings, Lars Lerup, Mike Metz, Livio Dimitriu, Anthony Pellecchia, Lebbeus Woods, Lawrence Rouch, William Stout și James Holl.

Seria *Pamphlet Architecture* a fost înființată în 1978 de către arhitecții Steven Holl și William Stout, ca loc de întâlnire, dezbatere și publicare a gândurilor, lucrărilor unei tinere generații de arhitecți, fiind premiată și de Institutul American de Arhitectură.

Proiectat ca un scaun de colț, scaunul A se transformă într-un *turn*, atunci când sunt grupate patru obiecte spate-în-spate sau într-o *piață publică*, atunci când sunt grupate patru obiecte orientate unul spre celălalt.

9. Zaha Hadid (1950-2016)

Zaha Hadid – originară din Irak, profesând în Anglia, a fost prima femeie care a obținut Premiul Pritzker (2004) și prima femeie care a primit medalia de aur RIBA, confruntându-se

întreaga carieră cu prejudecăți și discriminări, a reușit spre apogeul carierei să devină printre cei mai renumiți arhitecți din lume, cu un birou propriu și cu peste 400 de angajați; cunoscută pentru liniile curbe, neîntrerupte și design futurist, și-a depășit limitele tehnologice ale vremurilor în care a trăit, fiecare proiect lăsând impresia unui obiect acronic, fluid, de natură extraterestră ce planează parcă nehotărât de locul unde trebuie să aterizeze. Scaunul *Kuki* este realizat din mase plastice, urmărind forma rezultată în urma plierii unei foi circulare, asemenea unui obiect origami; dinamismul și organica obiectului sunt accentuate prin culoarea folosită (indigo) sau prin aplicarea unor caneluri fine, neîntrerupte ce dau senzația de curgere, de topire.

10. Shigeru Ban (1957)

Shigeru Ban este un arhitect japonez, remarcat pentru munca sa inovatoare cu hârtia (în special tuburi din carton reciclate), dar și pentru caracterul său creativ, inovativ, filantropic, responsabil social și ecologic. Se face cunoscut pentru proiectele sale sustenabile și pentru soluțiile ieftine, destinate persoanelor sinistrate (precum cele generate de genocidul din 1994 din Rwanda sau

cutremurul din Kobe-Japonia). În 2014 câștigă cea mai prestigioasă distincție pentru Arhitectură – premiul Pritzker. *Paper House*, concepută ca o locuință minimalistă de vacanță, a fost primul proiect în care tuburile de hârtie au fost autorizate ca structură de rezistență permanentă; o configurație în formă de „S” compusă din 110 tuburi de hârtie definește zonele interioare și exterioare ale casei; construcția pare atât de ușoară încât se creează o continuitate poetică între spațiul interior și terasa în aer liber. Scaunul realizat din tuburi de hârtie pe post de picioare demontabile nu este singurul obiect de mobilier al arhitectului, realizat din hârtie-carton, însă exprimă cel mai bine ideile concentrate ale acestuia despre integrare și relaționare cu natura, ecologie și eficiență tehnico-financiară.

Fără a încerca să fie exhaustivă, dar nici transformată în pomelnic, lista celor zece se vrea a fi doar o ilustrare a relațiilor și asemănărilor, adesea sur-

prinzătoare, între obiectul de arhitectură și obiectele ce îl populează (în cazul de față scaune), văzute prin ochii aceluiași autor.

Note

1. Grupul cunoscut sub numele de „*The Four*” era cuprins din C.R. Mackintosh, J.H. McNair și surorile Margaret Macdonald și Frances Macdonald. Artiștii s-au întâlnit în calitate de tineri studenți la Școala de Artă din Glasgow. Ei au format o alianță neoficială care a produs o grafică inovatoare și uneori controversată și un design artistic decorativ, care a contribuit în mod semnificativ la dezvoltarea și recunoașterea unui „*stil Glasgow*” distinctiv.

2. Cuvântul german *Bauhaus* (*bau* – a construi și *haus* – casă) desemnează atât o școală de artă, design și arhitectură, precum și un curent artistic extrem de influent în arhitectura, artele plastice, designul, fotografia, mobilierul și decorările interioare ale secolului XX, devenind în anii '30 unul dintre cele mai importante și inspirante curente ale arhitecturii moderne și, mai ales, al stilului cunoscut sub numele de stil internațional.

3. Seria *Pamphlet Architecture* a fost înființată în 1978 de către arhitecții Steven Holl și William Stout, ca loc de întâlnire, dezbateri și publicare a gândurilor, lucrărilor unei tinere generații de arhitecți, fiind premiată și de Institutul American de Arhitectură.

Surse bibliografice^[1]

Agata Toromanoff, *Chairs by Architects*, publicată în 2016, Thames&Hudson Ltd^[1]

Carlos Giordano Rodriguez și Nicolas Palmisano, *Visual Edition to the complete work of Antoni Gaudí*, publicată în 2017, Dos de Arte Ediciones^[1]

Peter Drijver și Johannes Niemeijer, *Rietveld meubels om zelf te maken*, publicată în 2001, Toth^[1]

www.archdaily.com^[1]

www.stevenholl.com/philosophy^[1]

www.pritzkerprize.com^[1]

www.pamphletarchitecture.org^[1]

www.shigerubanarchitects.com^[1]

www.thegroundmag.com/how-i-started-20-tadao-ando^[1]

www.carlhansen.com^[1]

www.libeskind.com

Paradigma

Dialogul Eului cu Sinele

Nicolae ROTARU

● *Ai spus că țara e pe cale să se-nece. În ce?* ● În jeg, venin și scârnă. ● *Poți să spui repede ce crezi că poate fi mare?* ● Păi... România Mare, recreația mare, vacanța mare, grădina lui Dumnezeu și prostia omenească! ● *Te-ai gândit că într-o zi o să mori?* ● Nu, mă gândesc că în toate celelalte trăiesc. ● *Poți să definești tricolorul prin opere literare?* ● Păi, dac-am înțeles bine ce-mi ceri: Roșu vertical (de Nichita), Scânteii galbene (de Bacovia) și La iarba albastră (de Băeșu). ● *Și de-ar fi să definim alte steaguri...* ● Am invoca *Doamna-n mov, Garda albă, Șalul negru, Carnetul maro sau Cartușierele mele: gri, bej, siv, mov, red, uni, fov*. ● *Bravo. Cum sunt poeziile care scriu vers alb?* ● Nepotriviți. Care nu recurg la rime, dar pot fi la fel de talentați și sensibili ca și cei ce folosesc mersul în cadență. ● *Cum e un critic literar care include în dicționare și istorii autorii după propriile prejudecăți de... valoare?* ● Un castrator literar, un scopitor de valori, un adevărat... asasin. ● *Mai ești tu însuși?* ● Nu. Mă fur zilnic, mă lipsesc de mine însumi, de hălci din mine, zi de zi. Asta se cheamă că mă șlefuiesc, mă finisez, mă finalizez, mă sfârșesc. ● *Te mai joci cu onomasticile?* ● Da. Tocmai mă gândeam să botez niște personaje, inspirat de cele patru anotimpuri: Tomnaru, Iernescu, Primăvărelea și Văreanu. ● *Ori cu variante...* ● Da, ca de pildă, că tot vine anotimpul alb:

Ierneanu, Iernaru, Iernoi, Iernelea, Iernescu, Ierneia, Iernuleanu, Iernocea, Iernici, Iernov și așa mai încolo. ● *Te-am auzit că dacă ți-ai face cruce de deist ai rosti altfel Numele Tatălui, Fiului, Sfântului Duh și Amin.* ● Da, așa zice Eminescu, Caragiale, Creangă și Slavici sau Argezi, Bacovia, Blaga, Nichita ori Barbu, Sorescu, Păunescu, Alexandru. ● *Cum sunt ziaristi prezenți la lansări, care, însă, nu scriu nimic?* ● Foști friptușiți ajunși, din cauza crizei, pișcotari. ● *Cum crezi că e în primul rând românul.* ● Fudul. Ca-n zisa din vechime: prostul nu e prost destul dacă nu e și fudul. Cei de azi au schimbat fudulia pe un fel de mândrie. Își zice câte unul *jmeker* că el e *romândru!* ● *Mai vorbești singur?* ● Din ce în ce mai des. ● *Și?* ● E ok. Mai aflu și eu noutăți. Despre mine, despre alții! ● *Crezi că România anilor 2010-2020 e o țară evoluată?* ● Odată cu organizarea asasinatului din decembrie 1989 de către Ion Iliescu și oamenii lui (pe linia etnică Brucan, Roman, Brateș, Voican, pe linia sovietică Militaru, pe linia ungară Tokeș și Astaloș (Măgureanu) și pe linia anglo-americană Stănculescu, Mazilu inclusiv și, mai ales pe linie militară națională) asupra familiei prezidențiale s-a declanșat involuția națională poreclită revoluție democratică desăvârșită prin mineriade și electoraliade. ● *Crezi că ești înlocuit de Dumnezeu în unele întreprinderi ale tale?* ● Tot ce fac bine se datorește Lui

care poate lua locul oricui, dar nu poate fi înlocuit de nimeni. ● *Dar tu faci și multe rele.* ● Atunci acționez singur, fără niciun Dumnezeu, sau... dracu știe cum! ● *Crezi că pentru a fi fericit mai întâi trebuie să suferi?* ● Păi, fericirea este ca aducerea pe lume de către o mamă a unui copil. Bucuria primului scâncet este precedată de durerile facerii. ● *Ai încheiat activitatea didactică oficială. Poți spune ce este un dascăl?* ● Un confecționar și monteur de aripi pentru tinerii învățăcei. ● *Crezi c-ai putea trăi fără tine însuși?* ● Tu ar trebui să răspunzi la această întrebare, altule același al meu. ● *Bine, n-am să te părăsesc, dar am să te mai sâcâi. Cum te simți ca laureat pentru literatură al Premiilor Fundației pentru civilizație rurală „Niște Țărani”?* ● Mă simt și mai țăran și cred că frumoasele rostiri ale lui Dinu Săraru la adresa mea și a cărților mele, chiar în catedrala arhiepiscopală a Râmnicului, la mijloc de noiembrie 2016, n-au fost de complezență. ● *Cine crezi ca are paternitatea visului?* ● Americanii, desigur. Visul american e la fel de cunoscut ca somnul românesc. Nu peștele, ci somnia, adică puturoșenia! ● *Ce părere ai despre electoralialada de toamnă a anului al 66-lea al eternității tale probabile?* ● Prezidențialele din SUA, Bulgaria și Basarabia au demonstrat inegalitatea femeii... cu bărbatul: în câteșitrele statele au candidat la președinție și femei, dar au câștigat fotoliile prezidențiale bărbații. ● *Am înțeles că ești un îndrăgostit de organe?* ● Eu?! Prefer polițai în sânge, politicieni răscopți și... inteligenți fripți. ● *N-ai înțeles. Mă refeream la hrană.* ● Eu, ca legumă, nu pot fi decât vegetarian. ● *Cum e răul de care te arăți capabil?* ● Eu fac bine rar, puțin și rău, dar răul îl fac des, cu trageră de

inimă și abundent, mai ales asupra oamenilor buni care mi-au făcut, așijderi, rău! ● *Care crezi că e cel mai pregnant ecou?* ● Cel al minților goale. Mai precis tigvele oamenilor fără minte. ● *Cu cine te mai războiești?* ● Cu mine și propriile prejudecăți. ● *Care sunt formele de relief preferate?* ● Prăpăstiile. ● *Nu mai bei, dar de-ar fi să faci un chef ce-ai prefera?* ● Aș face un chef cu idei. Curgătoare și-nțepătoare la limbă. ● *Ai la îndemână o definiție scurtă, dar găitoare pentru scriitor?* ● Da, a lui Paul Goma: Scriitorul e un inginer sufleticol! ● *Dacă ar fi să oferi și să primești, ce-ai vrea să cumperi?* ● Optimism vrac. ● *Ce-ai dori să vinzi?* ● Aș dărui, n-aș vinde, tristețe preambalată, stocată de ani și ani. ● *Ce-ți mai face mintea ostenită?* ● Surâde a satisfacție. ● *Dar trupul!* ● Abia reușesc să-l păzesc să nu lase slobod sufletul ce se tot zbate să părăsească celula de oase și cărnuri. ● *Cum ți se pare viața politică de la noi, în anul când te-ai degrețat de servituți contractuale?* ● Degradată și degradantă. ● *Mărunțiș sau detaliu?* ● Esență și chintesență! ● *Prioritate sau normalitate?* ● Bună rânuială. ● *Turn sau turlă?* ● Foișor. ● *Bărbat și femeie sau bărbat și bărbat.* ● Bărbat și femeie! ● *Ce crezi că s-a întâmplat cu Revoluția Română de acum 27 de ierni?* ● Una că n-a fost revoluție, ci lovituție, așa zicând ca să facem aluzie, și două, dacă tot a fost, acum îi putem constata și consemna falimentul! ● *Cum sunt scopurile tale actuale?* ● Microscopuri, ca doar nu microscopae. Și în nici un caz macroscopuri! ● *Ce te stresează mai mult făcutul sau desfăcutul bagajelor?* ● Cărutul acestor poveri, pe jumătate inutile. ● *Crezi că are vreo importanță ce boală te-ajută să treci Styxul?* ● Nu maladia

care te ucide contează, ci important e să nu-ți pricinuiască suferință. ● *Ești pregătit să pleci în lumea dreptilor?* ● Nu prea. De aceea prefer lumea deșteptilor. ● *Crezi că ești un scriitor relaxat?* ● Relaxat!? Poate mereu angoasat, tulburat, stresat, neliniștit, ofuscat, obsedat, aglomerat! ● *Crezi că o să ai o operă de senectute?* ● Dacă această etapă ultimă a vârstei a treia ar începe la 65 de ani, da. Ceea ce nu e cazul, fiindcă toți consideră senectutea ca luând startul la vârsta patriarhilor, adică 90 de ani. ● *Îți pui în gând să scrii cărți și să le lași să-și prefacă mustul în vin ca să-l oferi dornicilor de beatitudine, ori, pur și simplu, te surprinzi invadat de torentul cernelii?* ● Ambele ipostaze mă caracterizează: sunt și un delăsător al dospirii, dar și un spontan al ideii crude. ● *Mai crezi în localizarea în mediul rural, făcută de Blaga pentru veșnicie?* ● Poate că s-a născut la sat, așa cum a glăsuțit poetul din Lancrăm, dar în satul meu, veșnicia e moartă și a început să-i pută leșul. ● *Tu crezi că istoria e imprezibilă?* ● Totul e imprezibil! Istoria, fapta învingătorilor, e imprezibil-prezibilă și autentic-falsificată. ● *Îți plac favorurile?* ● Nu pot înțelege ce-s alea. Un vâlisecean bătrân, binagiu de renume, spunea câte unui client: Îți fac favoarea să-mi dai de lucru. Eu urăsc favoritismul, care-i subterfugiul din clamata lume a egalității comuniste între oameni. Egalitate preluată și de „democrați”, dar prin adăugarea apendicelui: de șanse. ● *Dar frustrările te rod?* ● Niciun om cu bun-simț nu poate să n-aibă remușcări și frustrări. Totul este să le estompeze perinociozitatea. ● *Te consideri scriitor de raft secund?* ● Nu. Ca să-l citez pe tizul Ion Rotaru, sunt un autor fără valoare acum! ● *Păi la ce-ți mai folosește valoare post-*

mortem? ● Mine nu, dar poate folosi țării, care este deasupra noastră! ● *Ți-ar plăcea să colecționezi prosoape?* ● Nu. E îndeletnicire de preotese. Aș colecționa, mai degrabă, ștergere românești. ● *Ai vrea să se instaureze o dictatură militară la noi?* ● Da, una democratică. ● *Îți place să privești oamenii?* ● Da, îi admir chiar. Mai ales în varianta lor feminină! ● *Te mai consideri un scriitor interesant?* ● Da, unul de interes restrâns, de folos discret, de anvergură limitată, de silențiozitate. ● *Îți place să visezi?* ● Da, cu condiția să fiu sigur că pot evada oricând din reverie. ● *Ți-ai mai schimbat părerea despre ... calitățile pe care le atribui neamului tău?* ● Da, lângă lașitate și lene am mai pus lehamitea și lăudăroșenie. ● *Cum ar veni, cei patru L ai noncalităților.* ● La care se adaugă puilul laudei numit minciună, pruncul lenei numit furțișag și prostia urbană numită incultură cu diplomă. ● *Ce mai servești cititorilor tăi?* ● Realitate la tavă. ● *Crezi că-ți mai poți schimba mentalitatea?* ● Nu. Vorba unui șef care vorbește frumos fără să știe ce vorbește, harta mea mentală ciumpăvită. ● *Crezi în puterea maselor sau în forța elitelor?* ● Adhocrația salvează România. ● *Ce te mai consideri a fi?* ● Zidar de fraze, tencuitor de propoziții și zugrav de cuvinte. ● *Ce faci înainte de a te apuca să scrii?* ● Desrăsucesc veștile bune de știrile proase cu care sunt toarse firele informațiilor azi. ● *De ce ții așa de mult la numărul 13?* ● Fiindcă viața mea a fost un ghinion, drept care am vrut s-o prefac într-un șir de *fastități!* ● *Nu ai obosit practicând ironia de joasă tensiune?* ● Ba da. De aceea am trecut la virulența de mare voltaj. ● *Știi că ești autocritic, dar sincer poți fi?* ● Da, cred că m-am tâmpit spre decrepit, uit pas-alergător și en-gros. ● *Ce*

conțin rafturile bibliotecii tale? ● Sutele de cărți ale mele, la care accesul este îngreunat de zecile de gablonzuri, iconițe, mileuri, bibelouri, rame cu poze, văzuțe, sticlute ale consoartei. ● *Se pare că cei de teapa ta falimentează frizeriile.* ● Ai dreptate, chiar și croitorii sau magazinele de confecții și încălțăminte. ● *Cum se poate numi traiul normal al unui ales din puternicia română?* ● Huzur mârănesc. ● *Ce fel de stat crezi că suntem?* ● De drept etilic. ● *Abia ai gătat un volum dolofan de poezii și tot scrii poeme. Ce reprezintă pentru tine aceste efemeride?* ● Efemeride... eterne! Sunt un fel de enzime ale excengeului util clocotului minții. ● *Cărei categorii de privilegiați aparții în societatea de azi?* ● În niciun caz burtăverzimei neo-capitalismului de cumetrie al democrației globale care domină planeta, partea ei neislamizată. ● *Deci ți-e frică de așa zișii omuleți verzi.* ● Mda... Mai ales că sunt emanații ale oamenilor roșii considerați negri la suflet. ● *Te mai deranjează numele tău, din punct de vedere etimologic?* ● Care face că-i rotar și flashuri că-i... flașnetar, / Ca Rotaru, eu am har și-s poet de galantar! ● *Ha, ha... Text pentru defuncta brigadă aristică din era utecistă.* ● Nostalgii pentru copii, bătrânețe, poezii... ● *Ce te mai consideri?* ● Ușurător de suferințe prin suferință pentru alții. ● *Mereu ai limba armată ca un trăgaci, iar țeava gurii slobozește rafale.* ● Da, dar această armă, cum o metaforizezi tu trage cu zgomote, cu muniție oarbă, doar cu percuții, care, nici astea, nu mai sperie pe nimeni. Nici măcar ciorile, sticleții și păsările de noapte, ca să mă exprim și eu metaforic. ● *Cum mai stai cu...*

analfabeții? ● Îi simt cum măucid lent. Într-o veselie umplu lumea virtuală cu mostre de incultură crasă. Despre Rebreanu citesc pe internet, că s-a născut în comuna Târlișna. Așa e, Târlișua suna ca la Petre Roman, iar în scrisul de mână *n* seamănă cu *u*, dar bunul-simț îți dă peste mâna ochilor și nu te lasă să promovezi falsul în public. Dacă ai. Bun-simț. ● *Tu care ai crezut în sovietici, acum, ca militar, crezi în NATO?* ● În nimic supra și trans și multinațional nu cred. Borșul rusesc cu care m-am fript e de ajuns să suflu în toate tipurile de iaurt, mcdonald, shaorma și alte oferte, care mai de care mai occidentale și uiste. ● *Aoleo, ce tranșant, mai ceva ca Ana Blandiana care afirmă că Europa a dezamăgit-o, astfel că nu mai crede în nimic.* ● Corect! ● *Te consideri un izbânditor perpetuu?* ● Nu, mai degrabă un victorios sporadic. ● *Știi vreo expresie care se potrivește soției tale?* ● Păi... toate replicile legate de soția lui Trahanache din *Scrisoarea pierdută* a lui nenea Iancu, dar mai ales cunoscuta: Zoe, fii bărbată. ● *Crezi că există negru mai închis ori mai deschis?* ● Cred că, mai curând avem comparații: negru ca fundul tuciului, ca pana corbului ori ca albul țigănesc. ● *Cum crezi că e de fapt tineretul nostru frumos și liber.* ● Nedospit și necopt. Perpelit pe-un foc de paie și vândut pe nimic și pe sub mână. ● *Ce este sentimentul de înstrăinare?* ● Ceea ce simt eu care deși nu-s Ion mă consider fără țară. Fără țară în țara mea. Ca un evreu în exod care, apartenent unui neam fără teritoriu, căta un teritoriu fără neam. Și eu sunt un rătăcitor printre „Ocoliți: obiectiv NATO” și „Acces interzis, proprietate privată”.

Universalia

Georg Trakl

Prezentare și traducere Mihai MARIAN

Georg Trakl s-a născut la 3 februarie 1887, ca fiu al comerciantului de fier Tobias Trakl și al Mariei Catharina Trakl. Poet austriac, reprezentant al expresionismului timpuriu. A murit la 3 noiembrie 1914, la Cracovia. Opera: *Poezii* (1913), *Sebastian în vis* (1915), *Opera poetică* (1917).

Șapte cântece ale morții

Asfințește albastrui primăvara
sub copaci însetați
o umbră colindă prin seara-n declin
ascultând tânguirea satinată a mierlei.
Noaptea apare-n tăceri, animal sângerând
ce se prăbușește domol pe colină.

În aerul muced se leagănă creanga de măr înflorit
înlănțuirea ce-a fost se dezleagă-argintiu
stingându-se din ochii nocturni
cădere de stele.
Cântecul copilăriei, suav.

Cel adormit cobora
luminând
neagra pădure,
în vale un albastru izvor susura
ca încet să-și ridice el pleoapele pale
peste fața-i de nea.

Și luna izgoni din bârlog
o roșcată jivină.
În suspine muri tânguirea femeilor, sumbră.

Mâinile mai radios le-nălță către steaua-i
Albul străin;
O moarte pleacă în tăcere către casa surpată.

Föhn

Oarbă tânguire în vânt, zile de iarnă cu lună,
 Copilărie, lin se curmă pașii pe lângă negrul măraciniș,
 Lung dangăt în seară.
 Domol coboară noaptea albă.
 Preschimbă durerea și chinul vieții pietroase
 În vise de purpură,
 Ca veșnic să simtă ghimpele trupu-n descompunere.
 Adânc suspină-n somn neliniștitul suflet,
 Adânc și vântul în frânții copaci,
 Și se clatină tânguitoarea făptură
 A mamei prin pădurea-nsingurată
 A acestei măhniri tăcute; nopți
 Încărcate de lacrimi, înger de foc.
 Argintiu se sfârâmă lângă ziduri pustii un schelet de copil.

Cântec de seară

Seara, când umblăm pe cărări întunecate
 Ne răsar în față palidele noastre făpturi.
 Când însetăm
 Sorbim apele albe ale iazului,
 Mierea tristei noastre copilării.
 Răposați, ne odihnim în umbra socului,
 Privim pescărușii suri.
 Nori de primăvară cresc peste orașul sumbru,
 Care tănuiește preainălțatele vremi ale călugărilor.
 Când îți prindeam mâinile subțiri
 Lin deschideai în tăcere ochii rotunzi.
 E mult de atunci.
 Totuși, când întunecata armonie bântuie sufletul
 Apari, tu, albă, în peisajul de toamnă al prietenului.

Asterisc

Un episod rocambolesc în istoria liberalismului românesc

Iocn POTOLEA

MAZAR – PAȘA, SOSIA ISTORICĂ
A FICTIVULUI PAȘADIA

Prin septembrie 1854, șeful poliției din București devine un personaj pe cât de discret pe atât de puternic. Cine este acest Vidocq roumain! De unde a apărut? Locul nașterii nu i se cunoaște. Nici data, doar anul, 1823. Originea pare a fi într-o familie olandeză¹ stabilită în Anglia. Apare în documente la absolvirea liceului la Paris², Lycée Louis-le-Grand. Prima lui acțiune: se înrolează ca mercenar în armata franceză și pleacă în campania din Algeria³. Campania viza anihilarea lui Abd El-Kader primul inițiator al Jihadului. Un fel de Osama Bin Laden al acelor timpuri.

În acest război de gherilă se remarcă și se specializează într-un anumit tip de acțiuni, încât întors în Anglia, este cooptat ca ofițer de carieră în armata regală britanică. De aici este trimis ca maior al unor trupe de comando în Pretoria colonială, unde după unii istorici a fost angajat în crime de război și atrocități. Mai exact tăia gâtul copiilor și al femeilor de zuluși cu scera. Faptele nu sunt inventate și au constituit obiectul unui raport⁴ acuzator adresat recent, în 2004, de către președintele Africii de

Sud, Thabo Mbeki, Universității Kwa Zulu Natal.

Pentru aceste fapte însă, Regina Victoria îl cheamă la Castelul Windsor și în cadrul unei ceremonii fastuoase îl ridică la rangul de Knight Bachelor, la 25 noiembrie 1853. După cum știți Sir Paul McCartney și Sir Alex Ferguson au acest titlu.

Așadar, după ce a fiert de vii, în ceaune mari, căpetenii de zuluși⁵ – e drept, pentru experimentarea științifică a torturii, personajul nostru, un erou din Malraux avant la lettre, ia din nou calea aventurii – probabil o altă misiune. Așa îl descoperim în armata otomană (Jesus Christ!). Cu rang de bin-pașa, cu nume schimbat, acționează pe frontul Crimeii în războiul ruso-turc. De aici, cu voia expresă a Porții, este numit șeful poliției din București⁶, atunci sub ocupația trupelor austriece – un fel de „căști albastre” – într-o zonă tampon dintr-o regiune de conflict. Din cauza unor intrigi și frecșuri cu austrieții și pentru evitarea unor sincope diplomatice, este retrimis pe frontul Crimeii. În această perioadă cunoaște o grecoaică, Maria Arion, cu care se căsătorește. Când austrieții se retrag, își stabilește reședința la București. Pe baza unor averi acumulate misterios devine proprietarul unor întinse

domenii. Având un statut mobil între diplomat și spion cu o întregă rețea de relații la dispoziție, mediază în 1857, iunie, o întâlnire între ambasadorul american la Poartă și caimacanul Alexandru Ghica, în condiții dificile – o gafă de protocol din partea valahă.

În 1864, fără cauze aparente, este retras la Londra, unde se ocupă de pești!⁷ De pești dunăreni, la modul serios, științific.

Revine peste o vreme la București și se implică în politica României, (Principatele Unite). Casa lui se află la dispoziția prietenilor săi liberali și se transformă treptat într-un fel de sediu. Astfel, actul de fondare al PNL, din 1875, intrat în manualele de istorie, poartă numele casei sale. Numele semnatarilor actului sunt ale unor personaje istorice, arhitecții României moderne: Ion Brătianu, Dimitrie Brătianu, Ion Ghica, Mihail Kogălniceanu, Dimitrie Sturza, C.A. Rosetti, Alexandru G. Golescu.

Ne apropiem de sfârșitul poveștii.

Misteriosul nostru personaj se interpune negocierilor turco-române. Negociază ca împuternicit direct⁸ de către Brătianu cu Mehmed Esad Safett Pasha, Marele Vizir, căruia îi promite neutralitatea României⁹ în războiul ruso-turc și chiar opunerea de rezistență armată la înaintarea rușilor¹⁰, dacă Turcia recunoștea și susținea politic independența României.¹¹ Cu alte cuvinte el susținea obținerea independenței prin filiera turcă împotriva rușilor și nu prin filiera rusă împotriva otomanilor, formulă la care s-a ajuns până la urmă. Negocierile au fost secrete. Calcule politice au dus la concluzia sacrificării unuia dintre cele

două capete la care se juca soarta României atunci. Capătul sacrificat a fost cel al personajului nostru. Un scandal al așa-ziselor scurgeri de informații, în presa vremii, i-a fost pus în cârcă.

Peste înfrângerea lui, peste cadavrul lui politic, s-a ridicat Parlamentul României și, la 8 mai 1877, Mihail Kogălniceanu anunța ruperea legăturilor cu Poarta și propunea votarea motiunii pentru Independență. Întoarcerea liberală dinspre Vest spre Est rămâne o taină. Punct.

Numele acestui personaj istoric este Mazar Pașa. Numele real este Stephen Bartlett Lakeman. La moartea lui Mateiu I. Caragiale, una dintre scrisorile de condoleanțe poartă o semnătură cu un singur nume LAKEMAN. Un descendent, desigur. George Lakeman pe care Mateiu și în calitate de pretendent de funcții în ministerul de externe îl cunoștea, dar și în calitate de Crai sau dandy. George Lakeman a avut o singură fată, Georgeta, care s-a măritat în 1941 cu bancherul Nicolae Chrissoveloni. Un frate al lui George, Dan, dispăre în Argentina și o fată, Celia, se pierde din documente încă din România. George Lakeman fusese naturalizat român în 1906.

Și acum, nu seamănă cumva profilul fictivului Pașadia Măgureanu, cu cel al istoricului personaj Mazar Pașa?

Nu este un om obligat permanent la deghizaj, la o mască gen poker-faced? Nu are Pașadia două identități? Nu trăiește izolat de slugile lui ca un spion obligat la anonim? Nu are cheile puterii cum recunoaște chiar Pirgu? Nu are Pașa mâinile pătate de

sânge ca Lakeman? Nu are Lakeman relaxanta preocupare științifică a studierii peștilor, cum o are Pașadia pe cea a scrierii? Nu este și Pașadia un Knight Bachelor? Nu este și Mazar Pașa un jugănar cumplit? Nu arde biblioteca lui Pașadia ca o arhivă de documente secrete? Și nu este declanșat incendiul de o mână invizibilă ca-n societățile secrete care se autodizolvau după principiul dominoului?

Nu se retrage la Londra și moare obscur cu dezgustul pentru alianța

româno-rusă, maiorul Lakeman? De-testarea nației române nu-i este proprie și lui Pașadia? * Ba da.

Quod erat demonstrandum. Pașadia este Mazar Pașa.

În episodul următor vom povesti varianta reală a duelului dintre Pantazi și Pașadia.

Fragment din „**Mateiu I. Caragiale sau Râul și Păpușa**”

¹ Ștefan Petre Kirson, **Destin în vremuri vitrege**, interviu cu Sybille Mănu - Chrissoveloni în *Memoria*, 31 mai 2007

² Paul Cemovodeanu, **Punți între două lumi**. Britanici între români, în Magazin istoric, iulie 1995, P-40

³ Paul Cemovodeanu, **Punți între două lumi**. Britanici între români, în Magazin istoric, iulie 1995, P-40

⁴ **Inaugural Albert Luthuli**, Lecture by the President of South Africa, Thabo Mbeki. Univerity of KwaZulu Natal, 20 martie 2004

⁵ Jeffrey Brian Press, **The Dead will Arise**, Indiana University Press, Bloomington, 1989

⁶ Paul Cemovodeanu, **Punți între două lumi**. Britanici între români în Magazin istoric, iulie 1995, P-40

⁷ Ioan Comșa, **Un american curios la București** în Magazin istoric, iulie, p. 199

⁸ Frederick Kellog, **The road to Romanian Independence**, Purdue University Press, West Lafayette, 1995, p. 142

⁹ James William Ozane, **Three years in Roumania**, Elibron Classics, p.221

¹⁰ James William Ozane, **Three years in Roumania**, Elibron Classics, p.221

¹¹ Frederick Kellog, **The road to Romanian Independence**, Purdue University Press, West Lafayette, 1995, p. 142

* Mateiu I. Caragiale, Opere, pg 85: „Ce ființă aleasă, câtă deosebire între dânsul și ceilalți, ce prăpastie! De vulgaritatea consfințită de obiceiul pământului nici umbră la el, nici urmă - nimic balcanic, nimic țigănesc; pășindu-i pragul *treceai granița*” (Casa din București a lui George Lakeman, alias Mazar Pașa)

Consubstanțialitate

Cristina Bacicu BOTEZ

Subintitulată *Anotimpuri*, expoziția care încheie anul 2017 la Galeria „Arta” din Craiova aparține graficienei Cornelia Petrescu și se subsumează temei consubstanțialității, temă pe care artista a urmărit-o pe parcursul întregii sale creații. Definită în dicționar ca „unitate și identitate de substanță”, la Cornelia Petrescu consubstanțialitatea reprezintă unitatea sufletului omului cu sufletul vegetal al plantelor. O spune ea însăși, elocvent, în deschiderea catalogului:

Consubstanțialitatea...

Consubstanțialitatea străpunge tăcerea arborilor. Sensibili la emoțiile umane, simțind buna intenție și ostilitatea deopotrivă, copacii trăiesc, gândesc, obosesc sau se sting... Orice sentiment uman reverberează un gând însoțit concomitent de un câmp energetic receptat de arbore.

Posibilitatea de-a se manifesta se află în interiorul lui, în coletul rădăcinilor sale, unde tratează informația și pregătește răspunsul.

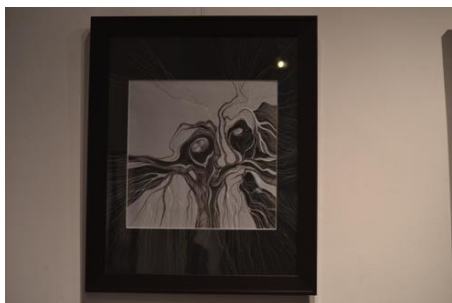
Acolo se află inima copacului și răspunde cu ea.

De aceea, consubstanțialitatea – fuziune a sfârșitului fizic și psihic într-o integralitate concepută ca absolută”.

Crezul artistei, sensibilă trestie gânditoare, a fost urmat neabătut pe tot parcursul creației sale. Lucrările, într-o tehnică mai puțin uzitată la noi, desenul pe mătase, ilustrează prin intermediul liniei, instrument de mare virtuozitate, contorsiunile și dinamica sufletească a chipurilor: vârstele, destinele și durerile lor. Figura umană preia caracteristici florale, iar vegetaliile iau formă umană. Caracteristica acestei expoziții este predominant „delicatețea”, după cum afirma Lucian Rogneanu în deschiderea expoziției.

Delicată și dedicată, Cornelia Petrescu are în același timp forța vegetației care o inspiră. Acea vitalitate capabilă să înlănțuie temple monumentale, să dărâme dacă e cazul, ziduri de nestrăbătut, cu tenacitatea și semeția pe care ți le dau rădăcinile înfipte adânc, temeinic, în sol. S-a născut la Corabia, în județul Olt, pe malul Dunării, în prima zi din an, la 1 ianuarie.

Din contemplarea marelui fluviu, poate, i se trage maniera de a lucra: o nesfârșită unduire de linii, o curgere infinită, o coerență ritmată în forme, volume, texturi de mare frumusețe.

Alb-negrul predomină în această expoziție personală, dar pentru prima dată, liniile desenului se extind în spațiul passe-partout-ului, excedând suprafața desenului. Tot din preaplinul sentimentului apare în premieră și culoarea. Roșul aprins, galbenul solar, punctează compozițiile creând centre de interes pulsative.

Artista s-a format la Academia de Artă „N. Grigorescu” din București,

și-a desfășurat activitatea profesorală la Școala T. Aman din Craiova, cu rezultate remarcabile la concursurile de profil. Pasionată de subtila artă a aranjării florilor, ikebana, căreia i-a dedicat o carte, Cornelia Petrescu este un artist polivalent, trecând cu aceeași dezinvoltură și talent de la emisiuni poștale la pictură murală, de la fotografie la arta aplicată sau la poezie. Lucrările ei îmbogățesc colecții particulare din toate colțurile lumii, din Japonia până pe celălalt mal al Atlanticului, trecând prin Grecia sau Danemarca, pentru a nu enumera decât patru „puncte cardinale” dintre numeroasele galerii care au expus-o.

Prin admirabila fluiditate a desenului pe mătase, Cornelia Petrescu se înscrie în rândul artiștilor care și-au definit un stil de expresie caracteristic, recognoscibil. Dar pe lângă arta de a iubi florile, viața și arta cu infinitele ei ritmuri alb-negru-gri, Cornelia Petrescu este maestră în a dărui iubire celor din jurul ei, prieteni sau nu, care se împărtășesc din sufletul ei frumos cât toate florile lumii. „La mulți ani, Cornelia!”

Intrarea României în Primul Război Mondial

Oana GLASU și Doru DINA

La 14/27 august 1916, în Palatul de la Cotroceni, s-a desfășurat Consiliul de Coroană care avea menirea „să ratifice definitiv atitudinea României față de conflictul european”. La lucrările Consiliului au participat membrii guvernului din care făceau parte Ion I.C. Brătianu (prim-ministru), Emil Costinescu, Emanoil Porumbaru, Vasile Morțun, Alexandru Constantinescu, Alexandru Radovici, dr. C. Angelescu, Victor Antonescu și I. G. Duca, M. Pherekide – președintele Camerei Deputaților, C. F. Robescu – vicepreședintele Senatului, Theodor Rosetti, Petre P. Carp și Titu Maiorescu – foști prim-miniștri, Nicolae Filipescu, Take Ionescu și Alexandru Marghiloman – șefi de partide și Constantin Olănescu și C. Cantacuzino-Paşcanu – foști președinți ai Corpurilor Legiuitoare.

Lucrările Consiliului au fost deschise de regele Ferdinand I care a subliniat „că a convocat pe mai marii țării nu ca să le ceară un sfat, căci hotărârea lui e luată, ci ca să le ceară sprijinul”. „În situația actuală – a arătat suveranul – neutralitatea este cu neputință, România trebuie să ia o hotărâre și să aleagă. Soarta războiului înclină spre Înțelegere, dar oricum ar fi, România nu poate lupta alături de

Puterile Centrale, căci ar însemna să mergem împotriva întregii evoluțiuni istorice a neamului nostru”. Suveranul a mai arătat „că spre a ajunge la o atare hotărâre, a trecut prin încercările cumplite pe care desigur le pricepem, dar că având în vedere numai interesele țării, a cărei Coroană o poartă, s-a învins pe sine însuși”. Tot acum, regele a menționat că „are nestrămutata convingere că va învinge în acest război și că astfel din jertfele care ne așteaptă, va ieși îndeplinirea idealului nostru național”.

Un alt vorbitor în cadrul Consiliului a fost prim-ministrul Ion I.

C. Brătianu care „a dezvoltat... ideea că România nu putea sta neutră într-un război în care se hotăra soarta lumii”. „Într-o vâltoare ca aceea a actualului război – a menționat acesta – în care toată lumea se preface, o țară ca a noastră, o țară cu aspirațiuni naționale, nu poate să rămână până la capăt neutră, fără să-și compromită tot viitorul. Prin urmare, se impune să ieșim din neutralitate”. „Pe de altă parte – a continuat prim-ministrul – având drept ideal unitatea națională, suntem datori să urmărim realizarea lui, căci cine știe dacă, în decursul veacurilor, vom mai găsi un prilej atât de prielnic ca cel de azi...”. În finalul discursului, Ion I. C. Brătianu a spus: „Nu vă uitați deci, Sire, la rezultatele imediate, vedeți îndatoririle de azi în perspectiva cea mare a menirii acestui neam și a viitorului său și mergeți cu hotărâre înainte pe calea pe care v-o indică conștiința națională. Majestatea Voastră va înscrie în istoria românismului o pagină de glorie nepieritoare. S-a vorbit odinioară de dinastie străină, a fost o formulă nedreaptă și nemeritată. Dinastia este română. Majestatea Voastră o dovedește azi în chip mișcător. După ce veți fi trecut Carpații, nimeni nici nu va mai cuteza, Sire, să pună o atare chestiune. Întrucât mă privește... îmi dau seama de toată răspunderea, de covârșitoarea răspundere pe care mi-am luat-o sfătuind pe rege să tragă spada și să intre acum în luptă alături de Aliați, împotriva Puterilor Centrale, dar revendic întreaga răspundere a acestei politici”.

În aceeași zi de 14/27 august 1916, „la orele 20.45”, Edgar Mavrocordat, ministrul României la Viena, „a înmânat autorităților dublei

monarhiei o notă însoțită de declarația de război a României față de Austro-Ungaria”. Declarația de război sublinia „că Austro-Ungariei și Germaniei le revenea responsabilitatea declanșării conflagrației mondiale”, că „Acțiunile lor agresive din iulie – august 1914 au făcut nule prevederile tratatului de alianță defensivă dintre România și Tripla Alianță, semnat în anul 1883”, că „Austro-Ungaria, adoptând o atitudine dușmănoasă față de România, a lezat interesele fundamentale ale națiunii noastre”. „În cursul unei perioade de mai bine de 30 de ani – se arăta în document – românii din monarhie nu numai că n-au văzut niciodată introducându-se vreo reformă de natură a le da măcar o speranță de satisfacție, dar, din contră, au fost tratați ca rasă inferioară și condamnați să sufere apăsarea unui element străin, care nu constituie decât o minoritate în mijlocul naționalităților deosebite din care se compune statul austro-ungar”.

***

Decizia adoptată de România la 14/27 august 1916 a avut un puternic ecou în rândul presei române. „România – sublinia periodicul «Epo-ca» – intră în acțiune pentru îndeplinirea menirii ei istorice, prin înfăptuirea unității naționale și dezrobirea fraților care de o mie de ani așteaptă acest ceas al mântuirii”.

Un alt periodic – „Viitorul” – considera că intrarea României în război însemna „ziua pe care de veacuri întregul neam românesc o așteaptă” pentru a se realiza „Unirea Românilor de dincolo și a celor de dincoace de Carpați”.

O altă publicație – „Gazeta ostașilor” – menționa în aceste

momente cruciale că „Oricâte greutăți am avea de învins, oricâte jertfe vom avea de adus, sfârșitul nu se poate să fie decât cel dorit de noi toți”. „Zeci și sute de mii de români – sublinia același periodic – vor sângea pe câmpurile de luptă; atâția dintre ei vor plăti cu însăși viața lor marele vis al neamului, dar toate acestea le vor răscumpăra marea dreptate ce se va face prin acest război neamului nostru”.

„Caracterul profund național și popular al războiului” pe care îl va purta România „a fost sintetizat poate cel mai exact” de publicația ieșeană „Opinia” care preciza: „Dacă în istoria războaielor se pomeniște că unele din ele au fost populare, apoi desigur războiul nostru va purta pentru toate timpurile ce vor urma un asemenea epitet. Da! Războiul nostru popular, e războiul poporului român”.

Același ziar, referindu-se la hotărârea adoptată de guvernanții români la 14/27 august, nota în coloanele sale, în ianuarie 1917, că „România s-a aruncat în vălmășagul acestui uriaș război nu pentru a cuceri țări și popoare străine, ci pentru a-și apăra dreptul ei la viață liberă și la plină și normală dezvoltare etnică (...)”. „Revendicările noastre – continua publicația – au la bază un drept istoric imprescriptibil și înfăptuirea lor ni se impune ca o necesitate vitală, ca singurul mijloc prin care ne putem asigura existența în viitor”.

Intrarea României în Primul Război Mondial a declanșat aprecieri favorabile și din partea presei străine. Astfel ziarul „Le Temps”, care apărea la Paris, reliefa în paginile sale că „declarația de război făcută de români

Austro-Ungariei este un fapt a cărui importanță nu va scăpa nimănui” și că ea „vine la timp”. O altă publicație – „Il Giornale d'Italia” – menționa la 31 august/ 13 septembrie 1916 că printr-un astfel de act (Declarația de război a României din 14/27 august 1916 – n.n.) „România aduce coaliției anti-teutonice nu numai contribuția excelenței sale armate”, ci și faptul „că această armată (...) se găsește, datorită configurației geografice a teatrului de război din Balcani, încă de la început, într-o situație deosebit de favorabilă”.

Evenimentele din România au fost urmărite cu interes și de către presa din marea Britanie. Dintre ziarele apărute în acest spațiu european menționăm „The Evening Star”, care aprecia în numărul din 15/28 august 1916 că „motivul care determină România să intre în război este satisfacerea aspirațiilor ei naționale”. Totodată periodicul considera că „adeziunea ei oferă avantaj imediat aliaților”, deoarece „armata României nu este un factor mic în această nouă aliniere a puterilor”.

În sfârșit, publicația rusă „Novoia Vremia” preciza la 15/28 august 1916 că hotărârea României este „un eveniment nou, fericit”, iar decizia guvernului român reprezintă o „îmbinare reușită a unui țel legitim și înălțător cu simțul practic plin de înțelepciune” prin care „României i s-a deschis posibilitatea reunirii cu pământul românesc vechi, pe care, sub puterea austro-ungară, trăiește o întreagă treime a poporului român”.

A doua zi după Consiliul de Coroană de la Cotroceni, regele Ferdinand I a transmis „Proclamația către poporul român”, în care se

preciza printre altele: „După vremi îndelungate de nenorociri și grele încercări, înaintașii noștri au reușit să întemeieze statul român prin Unirea Principatelor, prin Războiul Independenței, prin munca lor neobosită pentru renașterea națională”.

Astăzi, ne este dat nouă să întregim opera lor, închegând pentru totdeauna ceea ce Mihai Viteazul a înfăptuit numai pentru o clipă: „Unirea Românilor de pe cele două părți ale Carpaților”.

În aceeași zi, suveranul României a dat Înaltul Ordin de Zi Nr. 1 către armată, în care se menționa:

„Ostași,

V-am chemat ca să purtați steagurile voastre peste hotarele unde frații voștri vă așteaptă cu nerăbdare și cu inima plină de nădejde.

Umbrele marilor Voievozi, Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare, ale căror rămășițe zac în pământul ce veți dezrobi, vă îndeamnă la biruință, ca vrednici urmași ai ostașilor cari au învins la Războieni, la Călugăreni și la Plevna.

Veți lupta alături de marile națiuni cu care ne-am unit. O luptă aprigă vă așteaptă. Cu bărbăție să-i îndurăm însă greutățile și, cu ajutorul lui Dumnezeu, izbânda va fi a noastră.

Arățați-vă deci demni de gloria străbună.

De-a lungul veacurilor un neam întreg vă va binecuvânta și slăvi”.

În noaptea de 14 spre 15 august 1916, unități militare ale armatelor I, a II-a și a IV-a române au pătruns în Transilvania. Războiul Mondial, cu morți, răniți și dispăruți, începea și pentru România.

Amintiri de astă-vară

Mariana CORNEA

De multe ori îmi acordasem pe drumul pietruit cu atâtea cuvinte și atâtea imagini încă o șansă, de fiecare dată alta. Îmi aduc aminte că demult, pe vremurile când eram doar speranță, copil maturizat înainte de vreme, văzusem un film, „Visul de argint al alergătorului”... nu știu de ce mi-a penetrat atât de adânc sufletul, dar l-am purtat în buzunarul ascuns al inimii toată viața... devenit slogan al mersului prin hățișurile existenței mele, pe malul acesta alunecos al pribegiei m-a ocrotit ca un talisman mayaș, mi-a insuflat curaj, dar mai ales încredere. Sosise ziua în care am înțeles că exist, că dorul de cei dragi și de orașul natal nu mai putea fi ascuns niciunde. Decisesem să mă reîntorc în țară cu autocarul, voiam să trăiesc momentele din plin. După multă vreme îmi asumam toate dorințele, toate slăbiciunile, toate uitările, întoarcerile, reîntoarcerile... da... cât de strălucitoare sunt chipurile celor care se întorc... tandrețe, iubire, tristețe, smerenie, regrete... Știați că ploaia când atinge pământul românesc doinește... câte doine din îndepărtatul trecut se străduiește să le așeze în pagini de țărână, în șiroaie, transformându-le în dor nebunesc... de noi?! În luna iunie a acestui an m-am reîntors acasă... acolo unde ploaia, vântul, toate lucrurile au alt gust, gustul celor trei culori ce m-au urmărit și protejat în pribegia mea. Românul, cu toate defectele lui, e

mereu pământ, apă, grâu, dar mai ales inimă, cântă de bucurie, de jale, de dor, e un glumeț, cum rar vei întâlni, face haz de necaz. Intrasem în țară după o noapte în autocar, nu conta, voiam să văd Nădlac, poarta de intrare... Era o dimineață atât de blajină că mi-au dat lacrimile... După zece ani respir românește. Am uitat de toate necazurile, voiam să îmbrățișez spațiul acesta atât de controversat numit ROMÂNIA. Nu îmi imaginam că voi avea o vară cu adevărat extraordinară. Revederea cu cei dragi, rezolvarea problemelor erau o etapă necesară și duioasă. În afară de persoana mea și ceva mici atenții adusesem cu mine ceva care m-a salvat de la condiția de a fi de piatră: Cenaclul de la Roma – Asociație literară, unde tot românul se poate manifesta, poate recita propriile creații, purta costumul național, prezenta picturi, sculpturi, cânta, într-un cuvânt poate respira, o dată pe lună, românește, în pribegie. Italia, țara soarelui, cum îmi place să spun, ne-a adoptat vrând-nevrând, dându-ne posibilitatea de a avea un loc de muncă poate mai bine plătit... Dar câte lacrimi, câte umilințe, cât sânge... Toate drumurile ce duc la Roma sunt însângerate. Nu, nu exagerez, așa e, vă garantez. Prima mea bucurie a fost când domnul Traian Chiricuță, poet pe care îl citisem pe urâtul și iubitul facebook, m-a invitat la cenaclul Direcția 9 și la „Noaptea albă a poeziilor”. Imaginați-vă emoția mea...

Persoane pe care le respect și le admir, a căror creație o citesc zi de zi, vor fi în carne și oase în fața mea. Așteptată fiind de domnul Traian Chiricuță nu eram așa de preocupată, prin București nu am prea fost, așa că ajutorul și disponibilitatea sa mi-au fost de ajutor. Odată intrată în locul destinat desfășurării ediției „Cenaclului Direcția 9” părea că spațiul internaut se mutase acolo... Poeții: Adrian Suciu, Eugen Pohonțu, Ciprian Chirvasiu, Carmen Secere, Irina Lazăr, Dorin Croitoru, Cornel Octavian, Florin Dochia, Romeo Ioan Roșiiianu, George Gâtlan și alți iubitori și maeștri ai cuvântului m-au întâmpinat cu... Mariana Cornea, vă citesc pe facebook... Să fii recunoscută așa, pentru că postezi, e ceva. Am luat parte la desfășurarea ediției, la două lansări de carte: Letiția Vladislav, cu volumul „Viață într-un pumn de lacrimi” și Florin Dochia cu „Produce derivate”. Atmosferă încântătoare, prezentări extraordinar de elevate mă purtau pe tărâmurile cunoscute, necunoscute mie... La open stage, „Cenaclul de la Roma” și-a făcut plăcut prezența în aplauzele participanților, cu un poem din creație proprie... tremuram... tremura totul în jurul meu... ce onoare!... reprezentam cuvântul și inima celor de departe. „Noaptea albă a poezilor” inițiativă de laudat a „Cenaclului Direcția 9” a fost un atelier în adevăratul sens al cuvântului: de o parte cei care, consacrați fiind pineal, disecau versurile începătorilor într-un mod onest și încurajator. Nu voi uita niciodată sfaturile și încurajările de acolo. Cenaclul nostru, unde toate drumurile duc, a învățat și a ascultat mai ales creații, într-o atmosferă destinată. Nimeni dintre noi nu a studiat „Estetica literaturii”, doar a citit mari scriitori ai culturii, lucru de mare ajutor

în selectarea și deosebirea textelor, în scrierea și în exprimarea corectă a limbii române. „Citește și iar citește !”, sloganul nostru, a însemnat salvarea celor de dincolo. Reîntoarsă acasă, la Urziceni, unde fiul meu împreună cu nora mea își construiesc o viață, am înțeles ce înseamnă valoarea, dar mai ales participarea la evenimente culturale. Așteptam cu nerăbdare lansarea volumului de debut al colegei și prietenei noastre Daniela Mihăeș, cu pseudonimul Danny Deep, aici în țară. „Trup de fum”, carte publicată de editura Minela – București, și-a făcut intrarea în lumea literară în 14 mai, anul acesta, la Roma. Teatrul „Lo Spazio”, gazda acestui eveniment a oferit o notă în plus de eleganță pe fundalul căreia Daniela Mihăeș și versurile sale ne-au încântat și emoționat. Femininitatea, curajul de a-și prezenta goliciunea trăirilor cititorilor ne-au încântat, pentru că în spațiul acesta al iubirii totul este permis. A fost ca „un tango de fum”, cum se exprimă în prefața cărții scriitorul Valeriu Dg Barbu. Bun venit în lumea frumosului!... Iată-mă deci arzând de nerăbdare de a ajunge în orașul care mângâie blând Dunărea, în Brăila. Locul lansării – Haven, un hotel restaurant de înaltă ținută, a oferit o sală pe cât de rustică, pe atât de elegantă. Pe cât de revoltată este Danny Deep în versurile sale, pe atât în acea zi era de emoționată în așteptarea oaspeților: Gabriel Gherbăluță – poet, Gina Bahor – jurnalist, Adelina Pop – critic, Cilincă Victor – dramaturg, Darie Lăzărescu – poet, Anca Șerban – poet, Cristian Techiu, Liuba Liubastra – poet, și mulți prieteni virtuali, locuitori ai frumosului oraș. Afară era o căldură toridă cum nu mai fusese de mult, dar, împreună cu oaspetii care au onorat acest eveniment, intrând în sala

rezervată, o răcoare blândă și un confort neașteptat ne-au cuprins. Mediatorul, poetul Gabriel Gherbăluță, a propus ca fiecare să vorbească liber despre volumul de versuri „Trup de fum”. Au luat cuvântul, într-o atmosferă destinsă, toți cei aflați acolo, au prezentat impresii și chiar au descifrat pentru noi, într-un limbaj elevat, lumea tristă sau veselă a versurilor poetei Daniela Mihăieș, cu pseudonim Danny Deep. Un fapt inedit și înduioșător a fost momentul în care fiica gazdei, Maria, o adolescentă în devenire, a recitat versurile mamei sale, cu vocea inocenței, cu vocea celui care nu știe cât de dimineață e viața și cât de amurg e! Am îmbrățișat cu toții frumoșii săi ochi albaștri, lacrimile de mândrie și de emoție. Fratele poetei, Heronim Mihăeș a ținut un mic discurs în care a povestit despre începuturile lirice ale poetei, talentată din copilărie, și și-a spus părerea despre volum, recitând cu emoție din versurile surorii sale. Faptul că e profesor de fizică nu l-a împiedicat să se exprime romantic și sensibil. Cenaclul de la Roma, prin intermediul meu, a transmis un salut și o îmbrățișare cu inima tuturor celor prezenți. S-au recitat cu multă căldură multe versuri din cartea care a străbătut sute de km, să fie văzută și cunoscută aici în România. Poeta Liuba Liubastra, după ce, cu aceeași emoție care ne încerca pe toți, a recitat o poezie din „Trup de fum”, a scris un poem dedicat Danielei Mihăeș, atunci pe loc. Au urmat poeta Ana Șerban, poetul Darie Lăzărescu, chiar mediatorul Gabriel Gherbăluță. Întrebată de ce a vrut să fie lansarea la Brăila, când de fapt e născută în județul Bacău și locuiește în Deva, răspunsul poetei a venit direct și simplu „pentru că aici e și a rămas marea mea iubire, bărbatul căruia mă adresez prin

versurile mele și pentru că de aici durerea trăirilor mele mă străpunge pe oriunde merg. Bărbatul iubit, urât în același timp, trăit prin plânsul, prin tăișul cuvintelor, locuiește pe malul Dunării”. Aș fi vrut să nu se mai sfârșească această frumoasă manifestare, dar cum întotdeauna ce e frumos se termină repede, luându-ne rămas bun, primind volume cu autografele autorilor, vorbesc despre Danny Deep, Gabriel Gherbăluță, Darie Lăzărescu, m-am întors acasă încărcată de multe și frumoase amintiri.

S-au făcut fotografii, ne-am îmbrățișat și salutat cu multă căldură. Reîntoarsă în orașul meu natal, Focșani, povesteam rudelor cât de interesant și cât de frumos a fost acolo pe malul Dunării. Mulțumesc pe această cale, poetei Daniela Mihăeș pentru invitație și pentru ocazia oferită de a îmbrățișa ceea ce înseamnă artă și românesc! La cât mai multe volume de calitate și multe succese! Mulțumesc tuturor persoanelor întâlnite care m-au făcut să mă simt cu adevărat acasă! Vara evenimentelor literare însă nu luase sfârșit... În 17 iulie 2017, la Slănic Moldova, urma să aibă loc o dublă lansare a volumelor de versuri „Caută-mă printre rânduri” – Editura Minela – București, 2016 și „Minutele condamnă” – Editura Lircgraph – Buzău, scrise de către Ionica Bandrabur, membru activ pe pagina virtuală a Cenaclului de la Roma. Iată-mă în frumosul oraș Slănic-Moldova, pe care, cu modestie, îl pot numi marea verde. Aerul atât de curat și înălțimile ce înconjoară protector acest spațiu mi-au bucurat inima și sufletul. Sala de conferințe a hotelului Venus a găzduit acest eveniment cultural în care volumele poetei Ionica Bandrabur urmau să fie prezentate într-un cadru pe cât de festiv, pe atât de cromatic,

prin prezența și prin expunerile cu rolul de a traversa, atât cât permitea timpul, lirismul și complexitatea versurilor celor două cărți. Întâmpinată de către două copile, în costume naționale, cu pâine și sare, de către autoare, de soțul acesteia, de către părintele Cătălin Ilie, redactor fondator al buletinului de informare misionar-pastorală „Izvorul numărul unu”, al orașului Slănic-Moldova, am înțeles că vara aceasta îmi scosese în cale persoane speciale. Dar nu se termină aici... I-am cunoscut pe toți oaspeții acestei duble lansări de carte: doamna Mariana Bendou, scriitor, fondator și director al revistei *Expresia Ideii*, fondator al asociației cu același nume, președinte al departamentului Uniunii Artiștilor Plastici din România, Moraru Ion, poet și jurnalist al ziarului *Expres Onești*, pe profesorul Ștefan Epure, pe Sandu Mânză – director al Casei de Cultură din Tg.-Bujor, Galați, pe profesoara Adina Mitroi. Lor li s-a alăturat Daniela Mihăeș (pseudonim Danny Deep) – poet și reprezentant al Cenaclului de la Roma, ce venise cu entuziasm să fie alături prietenei noastre. Era o încântare să vezi sala aceea plină de oameni iubitori de carte. Onorată, dar mai ales emoționată, priveam cu zâmbetul pe buze fețele pline de lumină care levitau între întrebare și răspuns. Nu mare mi-a fost bucuria să recunosc o prietenă virtuală, mare iubitoare de poezie, pe doamna Cosac Liliana... Emoții, îmbrățișări... Mi-a fost prezentat domnul Eugen Ungureanu – director al televiziunii „Exclusiv” Onești, poet. Iată că evenimentul începe să se desfășoare prin prezentarea oaspeților publicului prezent... Apoi mediatorul, profesorul Ștefan Epure, dă drumul

discuțiilor pe marginea celor două cărți. Ionica Bandrabur, născută în comuna Fârțânești, județul Galați, a fost adoptată cu toată inima de orașul Slănic-Moldova, unde are o frumoasă casă, într-un adevărat colț de paradis, unde e respectată și admirată de toată comunitatea. Am urmărit-o virtual și am înțeles că are mare potențial și nu m-am înșelat și iată că a pășit curajos în lumea poeziei. Au vorbit pe rând poeți, jurnaliști, Cenaclul de la Roma, într-un cuvânt ne-am manifestat bucuria și interesul citind-recitând versurile pline de poezie ale autoarei. Surpriza mare a fost grupul folk Vamadi/S, componenții și interpreții Vasile, Maria și Dimitria Ili, ce au adus prospețime și veselie în inimile noastre. Felicitări tinerilor care și-au pus amprenta în mod pozitiv la acest eveniment! Către sfârșit, emoționată și cu un fir de glas, poeta Ionica Bandrabur a mulțumit organizatorilor, publicului și oaspeților pentru participare și pentru că a fost posibilă această minunată lansare. Nu spun câte volume cu autograf a semnat și dăruit poeta, câte fotografii s-au făcut! Felicitări sincere Ionica Bandrabur! Amintiri plăcute să ne fie. Am plecat de la Slănic-Moldova luându-mi rămas bun cu regretul că poate nu voi mai avea ocazia să reîntâlnesc aceste persoane care au avut un puternic impact asupra mea. Iată, Cenaclul de la Roma, în această vară, a fost prezent când în inima țării, când pe malul Dunării, când în marea de verde a orașului Slănic-Moldova! Mulțumesc tuturor pentru ocazia extraordinară de a privi și de a simți îndeaproape cum se manifestă cultural românul aici, acasă!

Nicolae VĂLĂREANU-SÂRBU

Trecător mirat

În orașul plumburiu
pe străzi,
un trandafir purta o femeie în brațe.
De atunci toți orașenii
sădesc trandafiri.

Orașul a întat în frumos
din dragoste,
zilele și ele se destăinuie
în piețele publice.

În această casă locuiesc
iluziile
și timpul s-a oprit o clipă,
să se spele
pe cele două fețe
cu apă de trandafiri.

Tu ești corola aprinsă,
ca o inimă
purtată în palme
de un trecător mirat.

întoarcerea definitivă la natură

existența mea întâmplătoare nu mă
presupune liber
chiar dacă mulți oameni au murit
cu iluzia zidită-n așteptare
și numai teama îi ține pe urmași în
picioare

până la epuizarea speranței

moartea nu este dușmanul omului
mai dureroase sunt modul cum te
împuținezi
și lipsa de mișcare prin care te smulge
tulburătoarea neputință

dar mă liniștesc arborii
care se uscă ram cu ram în fiecare an
în brațele soarelui
până nu mai înverzește nici o frunză
rămân îngropați în anotimpuri
până cad răpuși sub zăpezi

nu știu un alt motiv
care să mă restituie naturii
doar libertatea de a-mi fura zilele
să nu rămân cu păcatul

de a mi le fi luat singur!

Sunt un lup bătrân

Am pierdut spontaneitatea și
inocența;
m-au părăsit căutările din gânduri,
s-a stins clocotul din izvoarele
interioare,
nu-mi mai sunt proprii iubirile
paralele,
nu mai deslușesc chemarea femeii
dintr-un surâs.

Sunt un lup bătrân alungat din haită,
fără vedenia unei cărări spre vârf
depășind prăpăstioase opreliști.
Acum îmi pot permite doar întinsul
câmpiei
cu ierburi uscate de vântul iluziei
și fântâni cu apă puțină,
doar când trec ploile,
ori fugărite de ierni în ascunzișuri
după salcâmi albi.

Oasele vântului

O să rup oasele vântului
cu mâinile transformate în aripi,
să văd aerul cum trece prin ele
ca o ispită cu două fețe
în față cu fantomele din aer
și dispar după colțuri în spatele
zidurilor
de țî se strecoară frigul sub piele.

Noaptea-i o fântână huruită
cu întunicul vorbind pietrelor
în groapa unei morți din lipsă de apă.

Dâre reci se furișază prin golul de
nervi
se surpă dealurile înmuiate de ploi
fantomile delirează pe străzi
vântul se caută de oase
și nu le mai are.

Să-i intru sub piele

Chiar e mai plăcută clipa
când o spintecă
tăișul așteptării,
de mă satur de bucurie
să-i intru sub piele.

Și nu mă opresc la pragul acesta
pe care și orbii îl trec

pipăind lumina,

ard mai departe cu flacăra,
la răspântii pun semne
și plec.

Tot ce nu știu eu, știu ochii
ce văd mai departe
multe și tac,

mâna mea scrie atingeri.

Sentimentele lichide

O muză pe care am inventat-o
mi-a șoptit apropiindu-se prea mult
ca o piatră alunecând în apă.
O urmăream cum se lipește
de pieptul meu ca un coș de fum
și așteaptă căldura să o cuprindă.
Tot ce ne mai ține laolaltă
erau mâinile ca niște frunze
tremurate pe sub coaste.
Poate voia să-mi smulgă una
dar fusese demult smulsă
de nevastă-mea.
O folosește ca pe o ispită pentru
bărbați.

Abia m-am desprins din încheștare,
locul a rămas gol,
pielea mă ține întreg dar vulnerabil
la orice femeie viscerală,
de aceea mă folosesc de cuvinte.
Ca să nu-mi pierd capul
mai bine cedez pentru ele
sentimentele lichide.

Nicio umbră

Zidindu-se fiecare-n fiecare pietrele
templelor se plâng
de liniștea din interior.

Policandrul spânzurat își aprinde
luminile,
nu mai fumează nicio ceață-n priviri.

Fețele se sfințesc umede și lucioase,
zâmbetele copiilor consimțind
cumințenia.

Nu predică nimeni dar se aud
cuvintele
în fiecare cum se clădesc.

Între linii punctele nu se ating de
marginii,
cercurile sunt ochiuri de cer în
oglinadă.

Oglinzile se pierd unele în altele,
nu există nicio umbră în cupele de vin

Limpede începe să ningă setea
și foamea se termină înainte de
vreme.

Mimau trist bucuria

Noaptea nu era neagră, era cenușie,
stelele erau verzi, căzute printre noi,
drumul se ducea pe râu până la izvor
apoi intra-n tunel, trecea dincolo.
Tu ai plecat făcându-mi cu mâna,
era o chemare ori semnul despărțirii.
Sângele era subțire, de pasăre,
se aprindea ca un filament
sau ca o dără de melc
până la inima înrobită.

Clipele sonore curgeau în timpane
băteau cu ciocane într-un clopot al
timpului,
ochii tăi sticloși erau de felină.
Totul era complicat, imprevizibil,
ascuns,
diminețile te îmbrăcau la loc în
mirosuri.
Măștile purtate din obișnuință,
acopereau fața clownului obosit,
mimau trist bucuria.

Poezia

Poezia este tot ce iese din tine
ca un înecat la suprafața apei
ca să fie găsit
și înmormântat creștinește între ai săi.

Cuvintele sunt selectate minuțios
încât îți vine să crezi în ceva
și te împaci cu speranța că mâine
cineva le va citi și se va ilumina
cum te bucuri de un asfințit fără să
vrei.

Uneori te ridici de la masă și le arunci
apoi cauți alt moment inspirat,
să-ți transpui în poem tot ce simți.

Iubesc gândurile care-mi spun
singure
cum să le îmbrac în metaforă,
să le dezvelesc sensul iubirii
ca la o femeie frumoasă.

Teatru

Iar tu să nu le spui lor

Dumitru BĂLUȚĂ

Dramă în 2 acte și 6 tablouri

Reluare din nr. 17-18

Tabloul 5

O zi însorită de primăvară. Același arbore despicat de fulger și pânza întinsă aerian ce simbolizează râul. În spațiul scenei mai apare, pe o presupusă stradă din centrul Chișinăului, fațada unei clădiri pe care este fixată o placă cu inscripția în limba rusă „KIȘINIOVSKII TRAKTIR” *, (cu grafie chirilică și în ortografia vremii); în față, o terasă la aer liber cu câteva mese și scaune sub umbrele dungate în culori. La o masă șade Lev Azarov. Pe masă, nelipsita lui trusă, niște hârtii, un ulcior și o cană cu vin. El este puțin băut. Vine exaltată Ecaterina. Vestimentația ei de primăvară lasă să se vadă că ea este gravidă.

Ecaterina: Aha, iată unde ești!

Azarov: (*surprins*) Katerina?! De unde te-ai luat aici?

Ecaterina: Eu te caut peste tot. Am trimis iscoade la Mârzoaia, la Săftoaia, la...

Azarov: (*amuzat*) Lasă-le naibii, dragă, că au îmbătrânit deja. Găsește-mi altele mai fragede.

Ecaterina: I-auzi, altele mai fragede! Pe cine aștepți, fustangiule?

Azarov: (*pe același ton*) N-o mai aștept că mi-a venit – Muza! (*Devine serios.*) Katerina, alergi, mă tot urmărești, de ce? Acum ce motiv mai ai ca să fii geloasă?

Ecaterina: (*amărâtă*) Dacă sunt cu burta la gură, nici eu nu-ți mai sunt fragedă.

Azarov: (*așezând-o gentil pe un scaun în fața sa*) Liniștește-te, că nu este cazul să te dai iarăși în spectacol (*văzând că ea este gata să se ridice*) chiar în plină stradă. Ne găsim în centrul Chișinăului și toată lumea bună este cu ochii pe noi. (*Căutând cu ce ar putea să o împace, ia de pe masă o vază cu flori.*) Primește florile acestea. Flori de primăvară: narcise, zambile...

Ecaterina: (*cu dezgust*) Nu le primesc, pentru că nu sunt florile tale.

Azarov: (*observând că asemenea vase cu flori sunt și pe alte mese*) Da, florile sunt pentru mușterii acestui tractir, adică pentru noi, nu-i așa? (*După o pauză tensionată.*) Ei bine, dar nu vezi că am dinainte numai o cană? (*Scos din fire.*) Dacă era să aștept pe cineva, pe masă trebuia să mai fie una... două, trei ori câte îți imaginezi tu cu mintea ta dusă cu pluta!

*Tractir de Chișinău (rus.)

Ecaterina: (*gata să plângă*) Levi, de ce eviți întâlnirile cu mine?

Azarov: (*toarnă vin și bea, apoi pe același ton*) Ca să beau singur! Eu sunt poet și am nevoie de singurătate, înțelegi? Să scriu și tot eu să-mi citesc opera, că din voi cititori... Iar tu mereu: Mârzoaia, Săftoaia...

Ecaterina: Pentru că ele sunt bogate.

Azarov: (*încercând să dea discuției un alt ton*) Dar tu nu ești bogată? Uite ce burtică plină ai.

Ecaterina: (*învoioșată*) O, Levi!... (*Se ridică repede și îl sărută.*) Iartă-mă. Nu numai eu alerg după tine. (*Își cuprinde cu brațele burta bombată.*) Acum și ea sau el bate cu picioarele ca în caldarâm. O să-mi spargă burta. Curând... Levi, în curând...

Azarov: (*potrivind atent cuvintele*) Katerina... Tu ești sigură că aleargă... după mine?

Ecaterina: (*amuzată*) Dar după cine, prostituțule?

Azarov: Știi eu?... Maică-ta povestea că te mai jucai cu niște coblizani din mahala. Ea te mai și certa...

Ecaterina: (*sesizând aluzia*) Levi, tu ești nebun! Tu știi când a fost asta? Pe atunci nu aveam decât 10-12 ani. Vrei să spui că... Păi, băieții ăia demult au o altă situație.

Azarov: (*schimbând brusc tema discuției*) Apropo, ce mai fac Sofia Sergeevna, Feodor Ivanovici?

Ecaterina: (*indispusă*) Sunt bine, mersi. Deși mama e în confuzie că nu mai intri pe la noi ca altădată. *Papa* e plecat la Sankt Petersburg, dar curând trebuie să se întoarcă. Credeam că ați plecat împreună.

Azarov: De ce să plecăm împreună? Sunt sigur că el a plecat cu jalbă în proțap, cum se spune pe aici, pe Azarov.

Ecaterina: (*mirată*) *Papa* cu jalbă pe tine?! Pentru care motiv, ce aveți?

Azarov: (*sec*) Pentru că nu doresc să-i fiu ginere.

Ecaterina: Cum vine asta? Tu nu mai dorești ca noi să ne căsătorim?! Te-ai răzgândit? Dar copilul...

Azarov: Iarși cu ale tale! (*Toarnă vin și bea.*) Să lăsăm tema aceasta pentru altă dată.

Ecaterina: (*disperată*) Pentru care dată? Levi, trebuie să discutăm serios...

Pe stradă apare grăbit Nichifor Scutaru. Azarov, satisfăcut că are prilejul să curme discuția cu Ecaterina, îl strigă.

Azarov: Ei, țărane! Eh, am uitat cum te cheamă... (*Nichifor încetinește pasul, dar nu se oprește.*) Ne-am întâlnit astă-toamnă în birou la Skutarov, apoi la voi în sat, îți amintești?

Nichifor: Cum să nu... Buna ziua. (*Se oprește și face plecăciuni.*) Ești poetul Azarov, iar eu – Nichifor Scutaru de la Tigheci.

Azarov: Da, exact. Unde alergi așa? Dacă ai vreo treabă la Skutarov, nu-l găsești decât peste câteva zile. Este plecat cu rapoarte de stat la Sankt Petersburg.

Nichifor: Nu am nevoie de Skutarov al vostru. El l-a declarat... Acum, că trebuia să se privească ochi în ochi la judecată, și-a luat tălpășița.

Ecaterina: Vă rog, nu-l ponegriți pe *papa*! De ce nu vă împăcați?

Azarov: Ce s-a întâmplat, omule? Ia, vino cu noi.

Nichifor: (*se apropie, derutat*) Nenorocire, *gaspadin* poet! Nici nu știu încotro alerg... De la tribunal... M-am smintit cu totul. Azi l-au judecat pe Mihai Șoimaru... 20 de ani de muncă silnică în Siberia!

Azarov: (*surprins*) Șoimaru judecat?! Pentru ce? (*Văzând că Nichifor se frământă.*) Hai, spune odată.

Nichifor: Păi, cum a fost... La două luni după ce am depus jalba, pe la Bobotează, a venit în sat un funcționar de la *Upravă*, care ne-a adus un preot și un învățător, ca să-i înlocuiască pe ai noștri și să facă slujbele și învățătura în rusește. Niște cozi de topor din sat i-au întâmpinat cu pâine și sare... O mână de oameni mai cu inimă am barat ușile și ferestrele pe dinăuntru la școală și la biserică, să nu le dăm voie... Cineva de afară a dat foc la școală. Am cedat. Eram prea puțini ca să ținem piept. Sătenii, deh, altădată semeți răzeși, priveau tăcuți de după garduri năpasta. Ce să mai spun... A venit poliția, arestări... La o săptămână, după o mamă de bătaie, am fost eliberați, în afară de învățătorul satului Mihai Șoimaru. L-au învinuit precum că el ar fi organizat și condus, cum numesc ei, rebeliunea. Nimic nu este adevărat. Oamenii care s-au împotrivit au făcut-o din propria voință. Doamne, 20 de ani! Va putrezi de viu în Siberia...

Vine polițaiul Katanov. Respiră greu din cauza oboselii și își șterge fața transpirată.

Katanov: (*fără să se salute*) Ce-i cu adunarea asta?!

Azarov: Care adunare, Katanov?

Katanov: Corect – sergent Katanov. Și să știți: dacă se adună mai mult de doi inși, deja este adunare, care se consideră...

Azarov: (*înțelegând aluzia*) Ei, discutăm și noi de-ale noastre. Nu-i așa, cocoane Nichifor?

Nichifor: (*silit*) Așa-i, așa-i...

Azarov: Ia să vă citesc o poezie nouă. Deși e primăvară, am scris despre toamnă. (*Culege de pe masă o foaie de hârtie și citește.*) *Galbene frunze ca păsări înfrânte,/ de sensul lor desprinse nevinovate/ peste neutre ape –/ toamna pe Prut a învins/ asemeni bătrânei care din 1812/ nu mai știe bine/ cum s-a născut, unde și când a murit.// Iar aduce a iarnă/ și oameni de pământ și grâne/ tresar răvășiți –/ nordice duhuri de veghe-s/ să nu fugă Moldova-n Moldova.// Și se întrebă moartea bătrână: Doamne, pe-aicea/ nu se întâmplă nimic altceva decât/ schimbarea la față a anotimpului?...*

Katanov: Iertați-mă, dar n-am înțeles prea bine. Dați-mi voie să citesc și eu. (*Ia foaia de la Azarov și o trece fugitiv cu privirea.*) Iată nu înțeleg despre care bătrână din 1812 este vorba. Și-apoi, cum vine asta: *nordice duhuri de veghe-s/ să nu fugă Moldova-n Moldova?*

Azarov: Katanov, poetica, poetica!

Katanov: Poetica, nu zic ba, dar spusele astea...

Azarov: Este o încercare.

Katanov: Ce fel de încercare?

Azarov: (*observând semnele lui Nichifor să tacă, schimbă sensul vorbirii*) Ei, poezia mai trebuie șlefuită... Vezi că nici rima nu e la locul ei.

Katanov: (*pe același ton iscoditor*) Lev Ros-ti-sla-vo-vici, aș vrea să știu și eu: ce ați căutat la Tigheci înainte de rebeliune?

Azarov: (*surprins de întrebare*) Eu?... La Tigheci?... Am călătorit.

Katanov: Așa, vasăzică, ați călătorit.

Azarov: Da, am mers să aflu la fața locului o taină.

Katanov: Ce fel de taină?

Azarov: Taina firii pământenilor ăstora, cum de mai supraviețuiesc.

Katanov: Adică poezia... Eu nu mă pricep la poezii, dar se va lămuri cine trebuie. (*Împăturește hârtia și o ascunde în buzunar.*) Stimate poet, am ordin să te însoțesc la sediul poliției.

Azarov: (*bravând*) Mare treabă! N-am mai fost eu pe la poliție? Ziceam eu că cel mai fericit poet exilat a fost Ovidiu. L-au debarcat peste mare și basta! Nicio interdicție, nicio poliție secretă...

Katanov: (*ridicându-se abil de la masă*) Ei bine, *gaspadin* poet, să mergem.

Azarov își strânge în trusă hârtiile de pe masă, bea restul vinului din cană, apoi îi cuprinde cu privirea pe Nichifor și Ecaterina fără să spună ceva, după care îl urmează pe Katanov.

Nichifor: Iaca, *gaspadin* poet, dacă ai vorbit prea multe...

Ecaterina: (*se repede disperată după Azarov, dar se împiedică și cade*) Levi, nu pleca! Vor să te aresteze și pe tine!...

Scena se întuneacă.

Tabloul 6

În scenă același decor. Chiar nici vasele cu flori nu lipsesc pe mese. Viața Basarabiei de la mijlocul sec. XIX curge înainte. La o masă șade Skutarov abătut, cu privirea fixată în pământ. Este îmbrăcat în haine cernite. Din stradă vine Nichifor care ia loc în fața lui.

Nichifor: Bună, nepoate. Ce faci aici? Te-am căutat la serviciu, acasă, dar nimic...

Skutarov: (*tresare*) A, dumneata ești, uncheșule... De unde te-ai luat?

Nichifor: Nu ți-am spus că te caut? Am văzut niște oameni pe ogorul tău și m-am gândit... Tudore, trebuie să hotărâm odată cu ogorul ăsta. Nu de alta, dar să nu încapă străinii... Dacă tot vrei să-l vinzi, îl cumpăr eu, că țin de neam... Am agonisit niște parale pentru comând, dar dacă este vorba de păstrat pământul în obârșie...

Skutarov: (*fără chef de discuție*) Eu am vândut ogorul.

Nichifor: Aoleu! Nu ți-am trimis vorbă că l-aș cumpăra eu? Măi băiete!... Cui l-ai vândut?

Skutarov: Adică, ce vânzare... Îi datoram niște bani unuia dintre rudele soției. Acum, dacă și cu slujba stau prost, de unde venituri? I-am cedat ogorul.

Nichifor: (*amărât*) Încă un străin s-a pricopsit cu pământul nostru... Dar cu slujba ce ai pățit?

Skuratov: M-au silit să demisionez din funcție. Mi-au propus o slujbă în altă gubernie.

Nichifor: (*îngândurat*) Nu mai au nevoie de tine...

Skutarov: Din cauza lui Azarov... Nu m-aș fi conformat la statutul lui de exilat.

Nichifor: (*mirat*) Azarov era exilat?! Iaca n-am știut. (*După o pauză.*) Cu ce s-a sfârșit povestea lui? Eram de față când a fost arestat.

Skutarov: L-au escortat la Sankt Petersburg, iar de acolo urmează să fie exilat în Siberia.

Nichifor: (*după o pauză tensionată*) Când l-au arestat, era și fiică-ta de față. Părea însărcinată. Tare mai plângea după Azarov.

Skutarov: Katya nu mai este... A născut, apoi...

Nichifor: (*văzând că Skutarov se sufocă, îi sare în ajutor*) Tudor! Ce e cu tine, măi băiete?!

Skutarov: (*stăpânindu-se cu greu*) Eu sunt bine... Katya... La câteva zile după naștere, și-a pus capăt zilelor. Asta e tot. Te rog, uncheșule, nu mă mai întreba nimic.

Nichifor, stând lângă Skutarov, își lasă palmele pe umerii lui în semn de consolare, apoi se îndepărtează puțin și continuă să-l privească compătimitor. Skutarov se ridică să plece.

Nichifor: (*făcându-și semnul crucii*) Dumnezeu s-o ierte... Tudor, eu zic să ne împăcăm, că suntem de-un sânge...

Skutarov: Eu nu m-am certat cu nimeni.

Nichifor: Asta așa o fi, dar am spus eu un cuvânt greu... Vino de Paștele Blajinilor la Tigheci, la cimitir, ca să pomenim strămoșii.

Skutarov: Eu am cimitirul meu.

Nichifor și Skutarov stau față în față și se privesc tăcuți, dar nu-și trădează niciunul gândurile. De undeva se aud sunete de tălângi, apoi răsună vocile lui Ion și a Domnitorului.

Vocea lui Ion: Ogorul de altădată...

Vocea Domnitorului: Tot pe ogor, Ioane?

Vocea lui Ion: Măria Ta, ogorul nu mai este al nostru. Numa am trecut să văd semănătura. A răsărit prost, pe ici, pe colo.

Vocea Domnitorului: O fi fost timpul de vină sau solul.

Vocea lui Ion: Sămânța e din moși-strămoși și dacă simte că este purtată în memorie, încolțește oricând și oriunde. Măria Ta, dar și eu te văd tot cu toiagul ăla.

Vocea Domnitorului: Tot cu toiagul, Ioane. Îl caut pe ciobanul care l-o fi pierdut. Aud tălângi, dar numai dau să mă apropii că totul dispare.

Vocea lui Ion: Măria Ta, nu mai căuta pe nimeni că toiagul este chiar al tău, iar ceea ce auzi sunt pământeni tăi, ruși de matca lor, care rătăcesc la întâmplare...

Cortina

Sfârșit

Reproduceri după tablouri de Spiru Vergulescu

Georgel Pițulescu, din albumul „Iubim Slatina”

